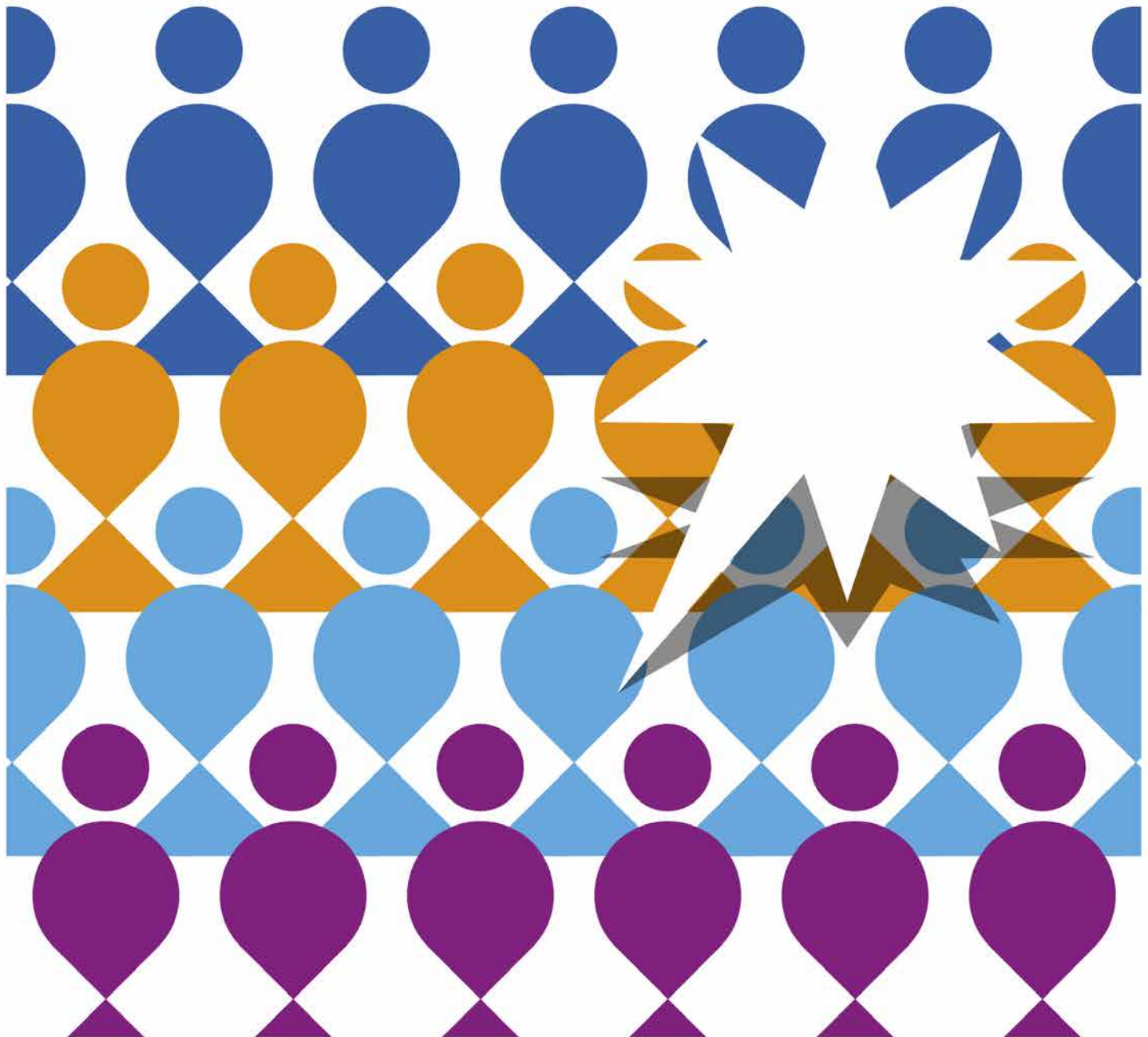

Co-funded by
the European Union

โครงการสำรวจความเห็นสาธารณะ
ต่อความยืดหยุ่นทางสังคม
และการเสริมสร้างความสามารถในการยืนหยัด
และฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ลิขสิทธิ์ © 2566 United Nations Development Programme

สงวนลิขสิทธิ์ เนื้อหาทุกส่วนในรายงานฉบับนี้ไม่สามารถผลิตซ้ำ จัดเก็บในระบบคลังเก็บและค้นคืน หรือส่งต่อไม่ว่ารูปแบบใดหรือวิธีการใด ทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์ ทางเครื่องจักร การถ่ายเอกสาร หรือการบันทึกโดยไม่ได้รับอนุญาต

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) เป็นหน่วยงานแนวหน้าขององค์การสหประชาชาติที่ต่อสู้เพื่อยุติความอยุติธรรมด้านความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติทำงานร่วมกับเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและพันธมิตรในกว่า 170 ประเทศ เราช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาแบบบูรณาการและยั่งยืนสำหรับผู้คนและโลก

สิ่งพิมพ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสหภาพยุโรป เนื้อหาที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ความคิดเห็นที่แสดงในสิ่งพิมพ์ฉบับนี้ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของสหภาพยุโรป ประเทศสมาชิกของคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือของสถาบันต่าง ๆ ในระบบองค์การสหประชาชาติที่กล่าวถึงในที่นี้ ขอบเขต รูปแบบ ชื่อ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ฉบับนี้ไม่ใช้การแสดงออกหรือความเห็นของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และไม่มี ความเกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของดินแดนใด ๆ และไม่ได้หมายถึงการรับรองอำนาจอหรือการยอมรับเขตแดนดังกล่าวโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการสำรวจความเห็นสาธารณะต่อความยืดหยุ่นทางสังคม (social cohesion) และการเสริมสร้างความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง (resilience to violent extremism) เป็นโครงการภายใต้แผนงานระดับภูมิภาคในการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง (Regional Prevention of Violence Extremism Programme) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศในการประเมินสถานการณ์และกำหนดแนวทางโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในประเทศไทย โครงการสำรวจต้องการจัดทำฐานข้อมูลมุมมองและการรับรู้ของประชาชนด้านความรุนแรง ความยืดหยุ่นทางสังคมและความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โดยมีวัตถุประสงค์สี่ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาประสบการณ์ของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังและแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง 2) ศึกษาความกังวลของกลุ่มเป้าหมายต่อความรุนแรง 3) ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การลดความรุนแรง และ 4) ประเมินทรัพยากรสนับสนุนในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากความรุนแรง

การสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่าย กลุ่มเยาวชน นักวิชาการ และสมาชิกภาคประชาสังคมคือแนวทางสำคัญของงานศึกษานี้ โดยการหารือร่วมครอบครัวชุมชนกระบวนการออกแบบเครื่องมือ การกระจายแบบสอบถาม ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อค้นพบ งานศึกษาใช้แบบสอบถาม Building Resilience Against Violent Extremism (BRAVE-14) เป็นเครื่องมือหลักในการประเมินความเสี่ยงต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ปัจจัยสำหรับป้องกันและการรับมือ ประสบการณ์ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังและแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ตลอดจนมุมมองต่อความรุนแรง นอกจากนี้การสำรวจแล้ว งานศึกษายังได้ทบทวนเอกสาร สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ งานศึกษาใช้ KoBo Toolbox ในการพัฒนาและกระจายแบบสอบถามควบคู่กับแบบสอบถามกระดาษ และใช้เทคนิคผสม ได้แก่ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และ 2) สโนว์บอล (Snowball sampling) เพื่อให้แบบสอบถามเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามในงานสำรวจนี้จึงไม่ได้เป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยในประเทศไทยทั้งหมด ข้อมูลจากงานศึกษานี้เป็นความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยในประเทศไทยและมีอายุ 15 ปีขึ้นไป การเก็บข้อมูลสนามอยู่ในช่วงวันที่ 29 มีนาคม ถึง 10 มิถุนายน 2565 โดยงานศึกษาได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 2,649 ชุดจากทุกภูมิภาคของประเทศ

ข้อค้นพบสำคัญ

งานศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46) เคยได้ยินหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 79 ตอบว่าไม่มีหรือไม่แน่ใจเกี่ยวกับประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ในประเทศไทย ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนกว่าครึ่ง (ร้อยละ 63) มีความกังวลถึงโอกาสที่จะมีความรุนแรงในประเทศ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86) สามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการรับมือต่อความรุนแรง

มุมมองและประสบการณ์ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งหรือร้อยละ 46 ได้ยินหรือมีประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง โดยเยาวชนได้ยินหรือมีประสบการณ์มากกว่าเด็กและผู้ใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจคลุมเครือระหว่างถ้อยคำสร้างความเกลียดชังและการกลั่นแกล้งรังแก ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังเกิดขึ้นในพื้นที่ที่ควรเป็นพื้นที่ปลอดภัย เช่น โรงเรียนหรือที่บ้าน หรือพื้นที่ออนไลน์ โดยถ้อยคำสร้างความเกลียดชังปรากฏในพื้นที่สื่อออนไลน์มากกว่าสื่อประเภทอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นศาสนา การเมือง และความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

มุมมองและประสบการณ์ต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดไม่รู้จักคำว่า “แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง” อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามหลายรายเห็นว่า สังคมไทยมีความรุนแรงทางการเมืองเกิดขึ้นต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ความรุนแรงไม่ได้หมายถึงเหตุการณ์เท่านั้น แต่รวมถึงทัศนคติทางสังคม เช่น การยอมรับ สนับสนุน และเพิกเฉย กว่าครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม (ร้อยละ 63) เห็นว่าความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งที่ยังไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายเป็นปัจจัยกระตุ้นความรุนแรง ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 48 เห็นว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างในการใช้ความรุนแรง ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51 เห็นว่า หากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอมีความเป็นไปได้ว่า จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย

การเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 86 ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนเพื่อการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนสูงในกลุ่มวิถีวัฒนธรรม พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง และมีคะแนนต่ำในกลุ่มสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

- **วิถีวัฒนธรรม:** ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 72 มีคะแนนกลุ่มวิถีวัฒนธรรมสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกภาคภูมิใจ ความมุ่งมั่นที่จะรักษาธรรมเนียมปฏิบัติทางวัฒนธรรม และการใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละช่วงอายุ เพศสภาพ พื้นที่อยู่อาศัย และสัญชาติมีมุมมองต่อ “วัฒนธรรม” ต่างกัน
- **สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน:** ผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 46 ให้คะแนนกลุ่มสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหลากหลายวัฒนธรรม ในทางตรงกันข้าม กลุ่มผู้เปราะบาง ให้คะแนนกลุ่มนี้สูง อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ ภาษา และความเชื่อที่แตกต่างกันอาจเป็นสิ่งที่ขัดขวางการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนที่จะนำไปสู่ทุนทางสังคม ในขณะที่เดียวกัน ผู้ชายมีคะแนนกลุ่มนี้ต่ำ ซึ่งพิจารณาได้สัดส่วนที่ต่ำกว่าของผู้ชายที่เข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการ พัฒนาต่าง ๆ
- **ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ:** ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 40 ให้คะแนนกลุ่มความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน โดยเยาวชน เพศทางเลือก และผู้พำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้คะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน เนื่องจากข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบังคับใช้กฎหมาย การจัดสรรทรัพยากร และความช่วยเหลือที่ไม่เพียงพอในพื้นที่
- **พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง:** ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 72 ให้คะแนนกลุ่มพฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน โดยเพศทางเลือก เยาวชน และผู้ตอบแบบสอบถามในกรุงเทพฯ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลางให้คะแนนกลุ่มพฤติกรรมการปฏิเสธความรุนแรงสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในสามจังหวัดชายแดนใต้
- **การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง:** ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 90 ให้คะแนนกลุ่มพฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งมองว่าในบางกรณี การใช้ความรุนแรงมีความจำเป็นด้วยเหตุผลของการเอาตัวรอดและการแสดงออกถึงความเข้มแข็ง

ข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนเพื่อการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ขณะเดียวกัน พวกเขาเผชิญความท้าทายและข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะในงานศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การยกระดับและสร้างทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืน ดังต่อไปนี้

1. ข้อค้นพบจากงานศึกษานี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจสถานการณ์และปัจจัยกระตุ้นต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และส่งเสริมความยืดหยุ่นในสังคมจะดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่ข้อมูลและความเข้าใจรอบด้านยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถออกแบบและวางแผนโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาประเด็น ดังต่อไปนี้
 - ทหารหรือกับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายภาคใต้ถึงการตีความและการใช้คำ ‘แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง’ ในพื้นที่
 - ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยกระตุ้นแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และทรัพยากรสนับสนุนการรับมือต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในมิติต่าง ๆ เช่น โอกาสทางเศรษฐกิจ หรือการขยายเครือข่ายทรัพยากร เป็นต้น
 - จัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินและติดตามสถานการณ์แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงและแนวโน้มทรัพยากรสนับสนุนเพื่อการยับยั้งและฟื้นคืนรายปีหรือสองปี
 - ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับต้นทุนและช่องทางการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมของกลุ่มเปราะบาง
 - ดำเนินการศึกษาแบบพหุมิติ (multi-dimensional study) เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมด้านความเป็นชายที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชนชาย และความรุนแรงบนฐานเพศภาวะในพื้นที่หรือชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง
 - ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าถึงและรับสื่อของเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเภทของสื่อ อิทธิพลของสื่อ วิธีการเข้าถึง การตีความ มุมมองและการตอบสนองต่อความรุนแรง
 - ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืน ตลอดจนความต้องการ และความคาดหวังของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ความขัดแย้ง

2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรสนับสนุนที่มีอยู่อันจะนำไปสู่การเพิ่มความแข็งแกร่งในการรับมือความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเปราะบาง สามารถพิจารณาการดำเนินการ ดังต่อไปนี้
 - พัฒนาแผนงานเพื่อสร้างความตระหนักในสังคมที่ว่า ความรุนแรงและภัยคำสร้างความเกลียดชังเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้
 - สนับสนุนเครื่องมือและทรัพยากรเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ชาย เยาวชน และกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะผู้คนที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนสามารถเพิ่มทุนทางสังคม สร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และเข้าถึงระบบหรือกลไกสนับสนุน
 - เอื้ออำนวยการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนในชุมชนเมือง
 - ทำงานร่วมกับหน่วยงานด้านการศึกษาและสถาบันการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยึดและฟื้นคืน
3. ในการนำข้อเสนอแนะข้างต้นไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างทรัพยากรสนับสนุนการยึดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง¹ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาการวางยุทธศาสตร์และกลไกเพื่อนำไปสู่การสนับสนุนระดับนโยบาย ดังต่อไปนี้
 - ใช้แนวทางของที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (whole-of-society approach) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น และกลุ่มบุคคล
 - ยกระดับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างฝ่ายตุลาการ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และภาคความมั่นคงในการสร้างเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
 - เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนจากผู้นำระดับสูงของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเป็นกลไกจัดลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ อันนำไปสู่การวางแผนดำเนินงานที่สอดคล้องกันนโยบายและแผนงานของของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนการบูรณาการประเด็นระหว่างองค์กร การติดตาม และประเมินผลร่วมกัน

1 คะแนนในกลุ่มความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคะแนนในหัวข้ออื่น ๆ ของ BRAVE-14

กิตติกรรมประกาศ

โครงการสำรวจความเห็นสาธารณะต่อความยืดหยุ่นทางสังคมและการเสริมสร้างความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือระหว่างโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) และ สหภาพยุโรป (The European Union หรือ EU) โดยได้รับความร่วมมือจาก กลุ่มเยาวชน นักวิชาการ หน่วยงานภาคประชาสังคมและผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกท่านในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการสำรวจที่มีความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศในการประเมินสถานการณ์และกำหนดแนวทางโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในประเทศไทย

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	I
ข้อค้นพบสำคัญ	I
กิตติกรรมประกาศ	V
สารบัญตาราง	VII
สารบัญแผนภูมิ	IX
นิยาม	XI
1. บทนำ	16
1.1 ความเป็นมา	16
1.2 วัตถุประสงค์	16
1.3 ขอบเขตการศึกษา	16
1.4 พื้นที่ศึกษา	16
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	17
1.6 กรอบการศึกษา	20
1.7 การประเมินและบรรเทาความเสี่ยง	20
1.8 จริยธรรมการศึกษา	21
1.9 ข้อจำกัดของการศึกษาและมาตรการบรรเทา	22
2. ข้อมูลสถิติ: ลักษณะประชากร และภาพรวมคะแนนจากแบบสอบถาม	25
2.1 ลักษณะประชากร	25
2.2 ภาพรวมคะแนนจากแบบสอบถาม	32
2.2.1 แบบสอบถาม BRAVE-14 จำนวน 14 ข้อ	32
2.2.2 ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความร้อนแรง	35

3. ข้อค้นพบ	39
3.1 มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (hate speech)	39
3.2 มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	41
3.3 มุมมองต่อความยืดหยุ่นทางสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้ง และฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	43
3.3.1 อายุ	43
3.3.2 เพศและอัตลักษณ์ทางเพศ	47
3.3.3 ความพิการ	51
3.3.4 สัญชาติ	53
3.3.5 พื้นที่พำนักอาศัย	56
3.3.6 ช่องทางการเข้าถึงสื่อ	59
3.4 ความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรง	61
3.5 ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินโครงการเพื่อการยับยั้งและฟื้นคืน จากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	63
4. ทบทวนข้อค้นพบ	66
4.1 ประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง	66
4.2 ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	66
4.3 ความกังวลต่อความรุนแรง	66
4.4 ทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	67
5. ข้อเสนอแนะ	61
6. บรรณานุกรม	77
7. ภาคผนวก	81
7.1 คะแนน Brave-14 วิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ย	81
7.2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์	82
4.3 แบบสอบถาม	87

▶ สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	25
ตารางที่ 2	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	25
ตารางที่ 3	ผู้พิการและผู้ไม่มีความพิการที่ตอบแบบสอบถาม	26
ตารางที่ 4	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสัญชาติ	26
ตารางที่ 5	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามที่พักในภูมิภาคต่าง ๆ	26
ตารางที่ 6	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ	27
ตารางที่ 7	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามพื้นที่พักอาศัย	27
ตารางที่ 8	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา	27
ตารางที่ 9	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	28
ตารางที่ 10	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามศาสนาและความเชื่อ	28
ตารางที่ 11	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	28
ตารางที่ 12	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง	29
ตารางที่ 13	ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่ง ที่นิยมความรุนแรง	30
ตารางที่ 14	ช่องทางการเข้าถึงแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม	31
ตารางที่ 15	วิถีวัฒนธรรม	33
ตารางที่ 16	สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน	33
ตารางที่ 17	ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ	34
ตารางที่ 18	พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง	34
ตารางที่ 19	การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง	35
ตารางที่ 20	ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง	35

ตารางที่ 21	ผู้ตอบแบบสอบถามที่กังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง จำแนกตามอายุ	36
ตารางที่ 22	ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง จำแนกตามเพศ	36
ตารางที่ 23	ผู้พิการและผู้ไม่พิการที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง	36
ตารางที่ 24	ผู้ตอบแบบสอบถามที่แสดงความกังวลต่อแนวโน้ม การเกิดความรุนแรงจำแนกตามสัญชาติ	37
ตารางที่ 25	ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง	37

▶ สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1:	ประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง	29
แผนภูมิที่ 2:	ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	30
แผนภูมิที่ 3:	เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัด และฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	44
แผนภูมิที่ 4:	เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	44
แผนภูมิที่ 5:	ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศทางเลือกที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	48
แผนภูมิที่ 6:	ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศทางเลือกที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยื่นหยัดและฟื้นคืน	49
แผนภูมิที่ 7:	ผู้พิการและไม่พิการที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัด และฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	51
แผนภูมิที่ 8:	ผู้พิการและไม่พิการที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน	52
แผนภูมิที่ 9:	ผู้ไม่มีสัญชาติไทยและผู้มีสัญชาติไทยที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากร สนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	53
แผนภูมิที่ 10:	ผู้ไม่มีสัญชาติไทยและมีสัญชาติไทยที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยื่นหยัดและฟื้นคืน	54
แผนภูมิที่ 11:	ผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	56
แผนภูมิที่ 12:	ผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัด และฟื้นคืน	57
แผนภูมิที่ 13:	ผู้รับสื่อแบบดั้งเดิม ออนไลน์ และรับสื่อทั้งสองประเภทที่ให้คะแนนการเข้าถึง ทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	59
แผนภูมิที่ 14:	ผู้รับสื่อแบบดั้งเดิม ออนไลน์ และรับสื่อทั้งสองประเภทที่ให้คะแนน การเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน	60
แผนภูมิที่ 15:	ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง	61

นิยาม

11 จังหวัดภาคใต้: จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

BRAVE-14: แบบสอบถาม Building Resilience Against Violent Extremism (BRAVE-14) หรือแบบสอบถามความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 14 ข้อจากห้ากลุ่ม ได้แก่ 1) วิถีวัฒนธรรม 2) สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน 3) ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ 4) พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง และ 5) การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง แบบสอบถามนี้วัดระดับความเห็นด้วย 5 ระดับด้วยกัน

การป้องกันความรุนแรงจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง (preventing violent extremism): วิธีการ แนวทางในการป้องกันความรุนแรงจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ซึ่งรวมไปถึงแนวทางจากทางโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนเพื่อช่วยให้เยาวชนพัฒนาความสามารถในการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงและแนวคิดรุนแรง เช่น การให้ความรู้ ทักษะ เสริมสร้างค่านิยมและคุณค่าที่นำไปสู่การถอดถอนอคติ ความเห็นอกเห็นใจ ความคิดเชิงวิพากษ์ และการมองว่าตัวเองเป็นพลเมืองโลก รวมทั้งความสามารถในการยับยั้งแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง (UNODC)²

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ (linking capital) เนื่องจากคำถามคะแนนในกลุ่ม Linking capital ประกอบด้วยข้อความสามข้อ ได้แก่ ฉันมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ฉันรู้สึกมั่นใจในเวลาที่ต้องติดต่อธุรกิจกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ และฉันรู้สึกว่าการที่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐรับฟังฉันดีเวลาที่ฉันต้องติดต่อธุรกิจกับเขา การแปล Linking capital ในภาษาไทยจึงเป็น ความเชื่อมั่นในหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ความยึดเหนี่ยวทางสังคม (social cohesion): ระดับความไว้วางใจต่อรัฐบาลและความไว้วางใจกันและกันภายในสังคม ตลอดจนความต้องการที่จะมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์สันติภาพที่ยั่งยืน และเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน (UNDP)³

ความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืน (resilience): ความสามารถในการยืนหยัดและปฏิเสธมุมมองและความเห็นที่ส่งเสริมความจริงหนึ่งเดียวที่ใช้เป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมต่อความเกลียดชังและการใช้ความรุนแรง (UNESCO)⁴

คะแนนมาตรฐาน (standard score): คะแนนที่มาจากระดับความเห็นปานกลาง ที่อยู่ระหว่างคะแนนไม่เห็นด้วยหรือเห็นด้วย

2 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) E4J Secondary Education: Terrorism and Violent Extremism- Teacher's Guide: Glossary. https://www.unodc.org/documents/e4j/Secondary/Terrorism_Violent_Extremism_Glossary.pdf.

3 United Nations Development Programme. (2563). Strengthening Social Cohesion: Conceptual Framing and Programming Implication. New York. United Nations Development Programme.

4 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 2560. Preventing violent extremism through education: A guide for policy-makers. <https://en.unesco.org/sites/default/files/policymakr.pdf>.

เด็ก: บุคคลที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 ถึง 17 ปี⁵

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (hate speech): การแสดงออกในรูปแบบใดก็ได้ถึงความเกลียดชังในลักษณะที่เลือกปฏิบัติต่อผู้คนโดยไม่จำเป็นต้องนำมาซึ่งผลสืบเนื่องเฉพาะ⁶

แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง (violent extremism): ความเชื่อหรือการกระทำของบุคคลที่สนับสนุน ยอมรับ หรือต้องการที่จะใช้ความรุนแรงโดยมีเจตนาทางอุดมการณ์ที่จะบรรลุผลเป้าหมายทางอุดมการณ์ ศาสนา และการเมืองด้วยวิธีสุดโต่ง โดยมองว่า ศัตรูคือเป้าหมายของความเกลียดชัง และความรุนแรง (UNODC)⁷

เยาวชน (youth): บุคคลที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี⁸

สามจังหวัดชายแดนใต้: โดยทั่วไปแล้ว คำว่า “สามจังหวัดชายแดนใต้” หมายถึงพื้นที่จังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซียซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา และอำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อยในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้ “สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ในงานศึกษานี้หมายถึงข้อมูลที่มาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดพื้นที่จังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซียซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลาเท่านั้น

สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน (bridging capital): หมายถึงความไว้วางใจและความไว้วางใจในบุคคลภายนอกชุมชนของตน

เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนและการตีความผิด งานศึกษานี้ดำเนินการปรึกษาและหารือเกี่ยวกับการรับรู้ การตีความ และความเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ ร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มเยาวชน ก่อนเริ่มการศึกษาภาคสนาม

5 กลุ่มเป้าหมายของโครงการสำรวจนี้คือผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป โครงการสำรวจแบ่งกลุ่มอายุผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นสามกลุ่มหลัก ได้แก่ เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ คำว่า “เด็ก” ที่ใช้ในการศึกษานี้คือผู้มีอายุ 15-17 ปี ผู้มีอายุ 18-24 ปีคือ “เยาวชน” และผู้ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปอยู่ในกลุ่ม “ผู้ใหญ่” ซึ่งอาจแตกต่างจากการจัดกลุ่มอายุในงานศึกษาอื่น ๆ

6 คำแปลจากองค์กร ARTICLE 19

7 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) E4J Secondary Education: Terrorism and Violent Extremism- Teacher’s Guide: Glossary. https://www.unodc.org/documents/e4j/Secondary/Terrorism_Violent_Extremism_Glossary.pdf

8 นิยามเยาวชนสำหรับใช้ในการศึกษานี้เท่านั้น

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมา

กรอบการประเมินและติดตาม “สันติภาพที่ยั่งยืน” ระดับภูมิภาคของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) มีเป้าหมายเพื่อยกระดับความยืดหยุ่นทางสังคมโดยการส่งเสริมความหลากหลายและความอดทนอดกลั้น ซึ่งในการดำเนินโครงการสำรวจความเห็นสาธารณะต่อความยืดหยุ่นทางสังคมนั้น โครงการได้ทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมและกลุ่มเยาวชนในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรุนแรงและทรัพยากรสนับสนุนการยืดหยุ่น และฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

1.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของโครงการสำรวจ ประกอบด้วย

1. จัดทำข้อมูลพื้นฐานการรับรู้ มุมมอง และความเห็นของเยาวชนและผู้ใหญ่ต่อความรุนแรง ความยืดหยุ่นทางสังคม และความสามารถในการยืดหยุ่นและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ซึ่งข้อมูลจากงานศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบนโยบายและแผนงานบนหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อป้องกัน รับมือ และแก้ปัญหาแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผู้หญิง และภาคส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการออกแบบ การตรวจสอบข้อมูล การจัดทำข้อเสนอแนะของงานศึกษา ตลอดจนสื่อสารข้อค้นพบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วน ซึ่งการมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวช่วยส่งเสริมผู้เข้าร่วมในการแสดงบทบาทด้านนโยบายและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงอย่างมีความหมายทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ
3. โดยข้อค้นพบของงานศึกษานี้ใช้เป็นแนวทางบนหลักฐานเชิงประจักษ์ในการป้องกันและแก้ปัญหาแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และเสริมสร้างความสามารถในการยืดหยุ่นและฟื้นคืนในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1. งานศึกษานี้มุ่งตอบคำถามสำคัญ 4 ประการ ได้แก่
2. ผู้คนในสังคมไทย ทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชังอย่างไร
3. ผู้คนในสังคมไทย ทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงอย่างไร
4. ผู้คนในสังคมไทย ทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่มีความกังวลต่อความรุนแรงอย่างไร มีบริบทอะไรบ้างที่ทำให้พวกเขาลดความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรง หรือเพิ่มความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรง
5. มีทรัพยากร ปัจจัยอะไรบ้างที่สนับสนุนการยืดหยุ่นและฟื้นคืนจากความรุนแรง ตลอดจนแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง หรือมีปัจจัยเสี่ยงอะไรบ้างที่บั่นทอนความสามารถในการยืดหยุ่นและฟื้นคืน

1.4 พื้นที่ศึกษา

งานศึกษาได้รับแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งพำนักในกรุงเทพมหานคร และ 74 จังหวัดของประเทศไทย จากการกระจายแบบสอบถามผ่านหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มชุมชน กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และโครงการด้านการส่งเสริมการยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย (Promoting

Tolerance and Respect for Diversity) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย จังหวัดที่ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ และประจวบคีรีขันธ์

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักดำเนินการในพื้นที่กรุงเทพฯ และปัตตานี และดำเนินการผ่านโทรศัพท์ กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งพำนักในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย อุบลราชธานี บุรีรัมย์ สมุทรปราการ ปัตตานี และนราธิวาส ส่วนการสนทนากลุ่มย่อยดำเนินการผ่านโปรแกรม Zoom โดยมีผู้เข้าร่วมจากกรุงเทพฯ จังหวัดเชียงใหม่ พิษณุโลก สุพรรณบุรี นราธิวาส และนครศรีธรรมราช

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

งานศึกษานี้อยู่บนฐานการหารือร่วมกับเครือข่าย กลุ่มเยาวชน นักวิชาการ และสมาชิกภาคประชาสังคมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า คำถามในแบบสอบถามและกระบวนการเก็บข้อมูลเข้าใจง่าย เหมาะสม และมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์และบริบทของสังคมไทย ตลอดจนการดำเนินงานศึกษาไม่สร้างอันตราย (Do No Harm) ต่อผู้ตอบแบบสอบถามและผู้กระจายแบบสอบถาม โดยการหารือครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาคำถาม การกระจายแบบสอบถาม ข้อควรระวังในการเก็บข้อมูล และการร่างผลการศึกษา ตลอดจนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อค้นพบ

1.5.1 เครื่องมือ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในงานศึกษาได้แก่แบบสอบถาม Building Resilience Against Violent Extremism (BRAVE-14) หรือแบบสอบถามความสามารถในการรับมือต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ซึ่งใช้ประเมินความเสี่ยงและปัจจัยป้องกันความสามารถในการป้องกันและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามหลัก 25 ข้อ ได้แก่ คำถามประมาณค่า (rating scale question) 14 ข้อจากแบบสอบถาม BRAVE-14 คำถามประมาณค่าเกี่ยวกับความกังวลต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงสามข้อ คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเข้าใจและมุมมองต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ตลอดจนข้อเสนอนะในการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โดยโครงการสำรวจพัฒนาแบบสอบถามบนโปรแกรม KoBo Toolbox ซึ่งเป็นโปรแกรมออนไลน์ และกระจายแบบสอบถามผ่านโปรแกรมนี้

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกยิ่งขึ้นนั้น โครงการสำรวจดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทำงานในพื้นที่ รวมทั้งสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ โครงการสำรวจใช้แบบสอบถามกระดาษในพื้นที่ชุมชนบางแห่ง ได้แก่ ชุมชนพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ชุมชนชาวลาวริมแม่น้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี ชุมชนในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ชุมชนในอำเภอโนนเจริญ จังหวัดบุรีรัมย์ และชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช้สมาร์ตโฟนหรือไม่สะดวกในการทำแบบสอบถามออนไลน์ เช่น ไม่สะดวกในการอ่านข้อมูลออนไลน์ และโรงเรียนบางแห่งไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือในช่วงเวลาเรียนหรือในพื้นที่โรงเรียน โดยข้อมูลดิบจะนำเข้าโปรแกรม KoBo Toolbox และบันทึกผ่านโปรแกรม Excel

1.5.2 การสุ่มตัวอย่างประชากร

เพื่อให้แบบสอบถามสามารถเข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง งานศึกษาใช้แนวทางกระจายแบบสอบถามสองแนวทาง ได้แก่ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ซึ่งเป็นการกระจายแบบสอบถามไปยังบุคคลใดก็ได้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์พื้นฐานที่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยงานศึกษาส่งแบบสอบถามไปยังเครือข่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม สถาบันศาสนา ชุมชน กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน และบุคคลผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น อีเมล สื่อออนไลน์ และ 2) สโนว์บอล (Snowball sampling) หรือการสุ่มแบบบอกต่อเพื่อให้มั่นใจว่า แบบสอบถามเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยงานศึกษาส่งแบบสอบถามไปยังเครือข่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม สถาบันศาสนา ชุมชน กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน และบุคคล เพื่อให้องค์กร กลุ่ม และบุคคลกระจายแบบสอบถามต่อ

จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีทั้งสองข้างต้น ผู้ตอบแบบสอบถามในงานศึกษานี้จึงไม่ได้เป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด ผลการสำรวจในงานศึกษานี้จึงพิจารณาในฐานะที่เป็นมุมมองและความเห็นของผู้ที่ตอบแบบสอบถามนี้เท่านั้น

1.5.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของงานศึกษานี้คือ ผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 2,500 คนทั่วประเทศ โดยเน้น “บุคคลทั่วไป” เป็นหลัก งานศึกษาพิจารณาว่า มุมมองและความเห็นของบุคคลทั่วไปสามารถสะท้อนความกังวล ความหวาดระแวงและความสามารถในการรับมือต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงได้ตามความเป็นจริง ในที่นี้ “บุคคลทั่วไป” หมายถึงเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในระยะยาว ศึกษา หรือไม่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นความรุนแรงและสันติภาพ หรือมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมาก่อน การกระจายแบบสอบถามจึงเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจกับองค์กรและบุคคลที่ช่วยกระจายแบบสอบถามตั้งแต่ต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า แบบสอบถามจะเข้าถึงยังบุคคลทั่วไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

งานศึกษาสามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้แก่ บุคคลไร้สัญชาติและกลุ่มชาติพันธุ์บนเขตภูเขาสูงผ่านสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขา มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ เยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ และเข้าถึงกลุ่มบุคคลไร้สัญชาติในภาคอีสานผ่านกลุ่มคนรักแม่บ้านของ จังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนของผู้พิการนั้น เยาวชนผู้พิการซึ่งเป็นสมาชิกคณะกรรมการที่ปรึกษาเยาวชน องค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย มีส่วนร่วมในการกระจายแบบสอบถามและอ่านแบบสอบถามให้ผู้พิการบางรายฟัง ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศทางเลือกนั้น สมาคมฟ้าสีรุ้งในพื้นที่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ และอุบลราชธานีช่วยกระจายแบบสอบถาม

วัดในจังหวัดพิษณุโลกช่วยกระจายแบบสอบถามผ่านกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการบิณฑบาต หรือพระนำไปแจกในงานพิธี เช่น งานบวชหรืองานศพ สำหรับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานศึกษากระจายแบบสอบถามผ่านกลุ่ม NM Neo-Mind หัวใจดวงใหม่ อาสาสมัครสาธารณสุข และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นหลัก

กลุ่ม We are Happy ซึ่งทำงานกับโรงเรียน และชุมชนทั่วประเทศช่วยส่งต่อแบบสอบถามไปยังครู และอาสาสมัครโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้บุคคลดังกล่าวกระจายแบบสอบถามต่อไปยังผู้ปกครอง และชาวบ้านในชุมชนต่อไป เนื่องจากโครงการสำรวจไม่ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (non-random sampling method)

1.5.4 กรอบเวลา

งานศึกษาดำเนินงานสำรวจระหว่างวันที่ 29 มีนาคม ถึง 10 มิถุนายน 2565

1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานศึกษาใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Sciences -SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งแสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการป้องกันและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงโดยพิจารณาคะแนนที่สูงกว่ามาตรฐาน (above norm) เป็นหลัก นอกจากนี้ โครงการสำรวจยังได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งได้จากการคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการทบทวนเอกสาร

การให้คะแนน

ชุดคำถามประมาณค่าแต่ละข้อสามารถให้คะแนน ตั้งแต่ระดับคะแนน 1 ถึง 5 ตามมาตรวัด Likert Rating Scales⁹ ได้แก่ (1) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (2) ไม่เห็นด้วย (3) รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้ (4) เห็นด้วย และ (5) เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9 Likert Rating Scales เป็นมาตรวัดมุมมองและทัศนคติที่ให้ผู้ตอบคำถามแสดงระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามปลายเปิด

สำหรับชุดคำถามของ BARVE-14 ประกอบด้วยคำถาม 14 ข้อ โดยคำถามทั้งหมดแบ่งออกเป็นห้ากลุ่มดังนี้

1. **วิถีวัฒนธรรม (Cultural Identity and Connectedness)** ได้แก่ (1) สำหรับตัวฉันแล้ว การรักษาวินัยทางวัฒนธรรมเอาไว้เป็นเรื่องสำคัญ ข้อ (3) ฉันคุ้นกับวิถีวัฒนธรรม แนวปฏิบัติ และค่านิยมที่ฉันมี และข้อ (5) ฉันใช้อัตลักษณ์และตัวตนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต คะแนนของกลุ่มนี้อยู่ในช่วง 3-15 คะแนน คะแนนมาตรฐานคือ 9 คะแนน
2. **สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน (Bridging Capital)** ได้แก่ ข้อ (7) โดยทั่วไป ฉันคิดว่าคนเราน่าไว้วางใจ ไม่ว่าจะเขาจะมาจากที่ไหนก็ตาม ข้อ (10) ฉันพูดคุยเป็นประจำกับคนที่มาจากศาสนา/วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย และข้อ (11) ฉันรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองได้รับการสนับสนุนจากคนจากที่อื่น คะแนนของกลุ่มนี้อยู่ในช่วง 3-15 คะแนน คะแนนมาตรฐานคือ 9 คะแนน
3. **ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ (Linking Capital)** ได้แก่ ข้อ (6) ฉันมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ข้อ (13) ฉันรู้สึกมั่นใจในเวลาที่ต้องติดต่อธุรกิจกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ และข้อ (14) ฉันรู้สึกว่าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐรับฟังฉันดีเวลาที่ต้องติดต่อธุรกิจกับเขา คะแนนของกลุ่มนี้อยู่ในช่วง 3-15 คะแนน คะแนนมาตรฐานคือ 9 คะแนน
4. **พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง (Violence-Related Behaviours)** ได้แก่ ข้อ (9) ฉันพร้อมที่จะพูดคุยอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเพื่อต่อต้านการใช้ความรุนแรงในชุมชน และข้อ (12) ฉันพร้อมจะคัดค้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่คนอื่น ๆ ในชุมชนทำ คะแนนของกลุ่มนี้อยู่ในช่วง 2-10 คะแนน คะแนนมาตรฐานคือ 6 คะแนน
5. **การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (Violence-Related Beliefs)** ได้แก่ ข้อ (2) การใช้ความรุนแรงช่วยให้ฉันได้รับการยอมรับจากคนอื่น ข้อ (4) การใช้ความรุนแรงทำให้คนอื่นเห็นว่า ฉันแข็งแกร่งแค่ไหน และข้อ (8) ชุมชนของฉันยอมรับว่า วัยรุ่นอาจใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่างๆ คะแนนของกลุ่มนี้อยู่ในช่วง 3-15 คะแนน คะแนนมาตรฐานคือ 9 คะแนน

ในจำนวนคำถามทั้ง 14 ข้อนี้ คำถามสามข้อในกลุ่มการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (violence-related beliefs) ซึ่งประกอบด้วยคำถามข้อ 2, 4 และ 8 จะวิเคราะห์คะแนนแบบตรงกันข้าม (reverse) โดยรวมแล้ว คะแนนต่ำสุดของแบบสอบถาม BRAVE-14 คือ 14 คะแนนสูงสุดคือ 70 ระดับคะแนนสูงบ่งชี้ถึงระดับคุณลักษณะการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

การวิเคราะห์ BRAVE-14

คะแนน BRAVE-14 ในงานศึกษานี้แบ่งเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่

กลุ่มที่ 1) คะแนนมาตรฐาน (ปานกลาง) และคะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน

ได้แก่ คะแนนรวม 9 หรือต่ำกว่า 9 สำหรับ 1) กลุ่มวิถีวัฒนธรรม 2) สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน 3) ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ และ 4) การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง และคะแนนรวม 6 หรือต่ำกว่า 6 ในกลุ่ม 1) พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง งานศึกษาพิจารณาว่า คะแนนในกลุ่มนี้หมายถึง ข้อจำกัดและความท้าทายในการเข้าถึงปัจจัยสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

กลุ่มที่ 2) คะแนนที่สูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ได้แก่ คะแนนรวมมากกว่า 9 สำหรับ 1) กลุ่มวิถีวัฒนธรรม 2) สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน 3) ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ และ 4) การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง และคะแนนรวมมากกว่า 6 ในกลุ่ม 1) พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง งานศึกษาพิจารณาว่า คะแนนกลุ่มนี้หมายถึง การมีปัจจัยสนับสนุนการรับมือและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ผู้จัดทำแบบสอบถาม The Building Resilience Against Violent Extremism (BRAVE) Measure Manual แนะนำว่า ควรจัดให้คะแนนมาตรฐานอยู่ในกลุ่มคะแนนมาตรฐานและคะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน ดังนั้น รายงานฉบับนี้จะนำเสนอเฉพาะค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคะแนนสูงกว่ามาตรฐานเท่านั้น

1.6 กรอบการศึกษา

งานศึกษาใช้กลุ่มคะแนนของ BRAVE-14 เป็นกรอบการศึกษาเพื่อประเมินความเสี่ยงและประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความยืดหยุ่นทางสังคม และการยกระดับความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

- 1. วิถีวัฒนธรรม (cultural identity and connectedness)** หมายถึงความคุ้นเคยกับมรดกทางวัฒนธรรม การปฏิบัติ ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยมและบรรทัดฐานของตนเอง ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม “กระแสหลัก” ซึ่งอาจแตกต่างจากมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนระดับของความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ความรู้สึกถึงความยึดมั่นในความเชื่อและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมของตนเอง และการรับรู้ว่าวัฒนธรรมของตนได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง และความรู้สึกว่า ตนเองสามารถแบ่งปันและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนกับผู้อื่นได้
- 2. สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน (bridging capital)** ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในผู้คนจากชุมชน หรือกลุ่มอื่น ๆ ความรู้สึกที่ตัวเองเป็นผู้ให้และได้รับการสนับสนุนจากผู้คนจากกลุ่มต่าง ๆ ความเชื่อมั่นที่จะสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มหรือชุมชนอื่น ๆ ตลอดจนความรู้สึกถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้คนนอกกลุ่มของตน การรับรู้ถึงการมีทักษะ ความรู้ และความเชื่อมั่นในการสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ระดับการให้คุณค่าต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์และส่วนร่วมกับผู้คนนอกกลุ่ม
- 3. ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ (linking capital)** ได้แก่ ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในรัฐบาล หน่วยงาน และบุคลากรของรัฐ
- 4. พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง (violence-related behaviours)** ความสามารถและความกล้าที่จะส่งเสียงในที่สาธารณะเพื่อต่อต้านความรุนแรงและผู้ที่ใช้ความรุนแรง การปฏิเสธความรุนแรงในฐานะที่แนวทางอันชอบธรรมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
- 5. การการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (violence-related beliefs)** การปฏิเสธความเชื่อและมุมมองที่ว่า ความรุนแรงจะนำไปสู่สถานภาพและความเคารพ การไม่ยอมรับมุมมองของชุมชนที่เห็นว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติหรือที่สามารถยอมรับได้ ซึ่งคะแนนในกลุ่มนี้จะต้องวิเคราะห์แบบแบบตรงกันข้าม (reverse-weighted)¹⁰

นอกจากนั้น งานศึกษายังพิจารณาถึงประสบการณ์ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ความกังวลต่อสถานการณ์รุนแรง ความกลัว และความคับข้องใจประกอบ เพื่อทำความเข้าใจทัศนคติและมุมมอง ตลอดจนระบุทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในสังคมไทย

1.7 การประเมินและบรรเทาความเสี่ยง

1) การใช้เครื่องมือ

เพื่อรับประกันว่า คำถามในแบบสอบถามมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเกี่ยวข้องกับ การป้องกันความรุนแรงจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โครงการสำรวจจัดประชุมเพื่อหารือและปรึกษา โดยมีตัวแทนจากองค์กรภาค

¹⁰ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 2560. Preventing violent extremism through education: A guide for policy-makers. <https://en.unesco.org/sites/default/files/policymakr.pdf>.

ประชาสังคม ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ กลุ่มผู้หญิง และกลุ่มเยาวชน ผู้นำศาสนา สื่อมวลชน และสมาชิกจากชุมชน
เปราะบาง ได้แก่ ผู้ไร้รัฐ กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ย้ายถิ่น และตัวแทนชุมชนในพื้นที่ความขัดแย้งเข้าร่วมเพื่อให้ความเห็นถึง
ความเหมาะสมของคำถามและวิธีการเก็บข้อมูล

2) ทดสอบแบบสอบถาม (pre-testing)

โครงการสำรวจทดสอบแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย 35 คน กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พำนักใน
พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งพื้นที่ภูเขาสูงและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเชื่อ การศึกษา และกลุ่มอาชีพ
ที่หลากหลาย จากการทดลองใช้แบบสอบถาม โครงการสำรวจได้ปรับแก้ภาษาให้เข้าใจง่ายและกระชับยิ่งขึ้น และ
เพิ่มคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง และการรับรู้แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง จากนั้น
โครงการสำรวจส่งแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วกลับไปยังผู้เข้าร่วมการประชุมเพื่อหารือและผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้
ความเห็นเพิ่มเติมต่อแบบสอบถาม และวิธีการเก็บข้อมูลเป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำเครื่องมือไปใช้จริง

1.8 จริยธรรมการศึกษา

ในการออกแบบเครื่องมือศึกษา และดำเนินการเก็บข้อมูลนั้น โครงการสำรวจปฏิบัติตามแนวทางสากลในการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ภายใต้แนวทาง Ethical and Safety Recommendations for Intervention Research on Violence Against Women¹¹ , WHO (2559) โครงการสำรวจปฏิบัติตามแนวทางสากลในการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้
 - ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้หญิงจะได้รับการสัมภาษณ์หรือพูดคุยโดยนักวิจัย หรือผู้เก็บข้อมูลสนามที่เป็นผู้หญิง ในกรณีที่มีการร้องขอ
 - สร้างความเชื่อมั่นว่า ผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานศึกษาและการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษา
 - ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนนโยบายการรักษาความลับของงานศึกษา
 - ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เยาว์ (อายุต่ำกว่า 18 ปี) จะต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือครูผู้สอนก่อน
 - งานศึกษาไม่ถามคำถามที่เป็นประเด็นอ่อนไหวต่อหน้าบุคคลอื่น และไม่ถามคำถามเกี่ยวกับชื่อ หรือข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ
 - แจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่า พวกเขาสามารถยุติการสัมภาษณ์หรือการทำแบบสอบถามได้ตลอดเวลา
 - หากผู้ให้ข้อมูลมีท่าทีอึดอัดหรือไม่สบายใจ จะไม่มีการถามคำถามใด ๆ ต่อ และงานศึกษาจะระจกกว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อม นอกจากนี้ งานศึกษามีการรับประกันว่า งานศึกษาไม่สร้างอันตรายหรือความเสี่ยงใด ๆ ให้แก่ผู้ให้ข้อมูล หากพบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายหรือผลกระทบในแง่ลบ งานศึกษาจะไม่ดำเนินการสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูล
 - ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความพร้อมและสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้รับผิดชอบงานศึกษาในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการติดต่อโครงการ หรือกรณีอื่น ๆ

11 Ethical and Safety Recommendations for Intervention Research on Violence Against Women, WHO (2559).

- ผู้สัมภาษณ์สามารถยุติการสัมภาษณ์ได้ตลอดเวลา ในกรณีที่รู้สึกว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายหรือผลกระทบบใด ๆ
- ข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับ ผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้แก่นักวิจัย เจ้าหน้าที่โครงการ หรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ได้รับอนุญาต และในรายงานผลการศึกษาก็จะไม่ระบุชื่อหรืออัตลักษณ์เฉพาะของผู้ให้ข้อมูล

2. หลักการไม่สร้างอันตราย (Do No Harm)¹² ดังต่อไปนี้

เพื่อหลีกเลี่ยงการตีตราประชากรกลุ่มเปราะบางในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ โครงการสำรวจใช้หลักการไม่สร้างอันตรายซึ่งประยุกต์จาก Commissioning Research on Violent Extremism ซึ่งประกอบด้วย การหารือกับคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบันการศึกษา การพัฒนารายการตรวจสอบด้านจริยธรรม (ethical checklist) ส่งเสริมความหลากหลายในแง่เชื้อชาติ ศาสนา และเพศสภาพเพื่อป้องกันอคติใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการศึกษา รวมทั้งดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นถึงความโปร่งใสในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน และจะไม่มีการคาดการณ์คำตอบล่วงหน้าหรือมีอคติใด ๆ ต่อผลการศึกษา

1.9 ข้อจำกัดของการศึกษาและมาตรการบรรเทา

โครงการสำรวจเผชิญข้อจำกัดต่าง ๆ และดำเนินการเพื่อรับมือความท้าทาย ดังต่อไปนี้

- ภาษาต้นฉบับของ BRAVE-14 measure คือภาษาอังกฤษ การแปลเผชิญข้อจำกัดด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์และบริบทที่แตกต่างกัน โครงการสำรวจขอความสนับสนุนจาก ผศ.ดร.เสาวนีย์ ตรีรัตน์ อเล็กซานเดอร์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการแปลแบบสอบถาม และได้หารือกับกลุ่มเยาวชนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำและการเรียงประโยค รวมทั้งได้ทดสอบแบบสอบถามเพื่อให้มั่นใจว่าคำถามมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่
- ช่วงเวลาเก็บข้อมูลตรงกับวันหยุดราชการในเดือนต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ หรือวันหยุดยาวตามประกาศของรัฐบาล และช่วงปิดภาคเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระจายแบบสอบถาม ซึ่งโครงการสำรวจได้ขออนุมัติขยายเวลาโครงการศึกษา และได้ติดต่อองค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาเพิ่มเติมจากที่วางแผนไว้ เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่า งานศึกษาสามารถกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในปริมาณมากขึ้น
- คุณภาพของข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ในเครื่องมือ KoBo Toolbox และแบบสอบถามกระดาษแตกต่างกัน โครงการสำรวจสามารถกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถามออนไลน์ แต่ไม่สามารถกำหนดได้เช่นนั้นได้ในแบบสอบถามกระดาษ ซึ่งพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามกระดาษถึง 253 คนตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะคำถามส่วน BRAVE-14 ซึ่งงานศึกษาไม่ใช่แบบสอบถามเหล่านี้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- แบบสอบถามออนไลน์ให้ความเป็นอิสระและอำนาจแก่ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าแบบสอบถามกระดาษ ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์สื่อสารโดยตรงกับโครงการ และตระหนักถึงอำนาจของตัวเองในการเลือกตอบและเขียนได้อย่างเป็นอิสระ ในทางกลับกัน ส่วนใหญ่แล้ว การแจกแบบสอบถามกระดาษดำเนินการในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่น ซึ่งนำไปสู่ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว ขณะเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่มต้องมีผู้อ่านแบบสอบถามให้ฟังและกรอกข้อความให้ ซึ่งในบางกรณีนั้น การสื่อสารผ่านบุคคลที่สามทำให้การรับรู้ถึงอำนาจและความอิสระของตัวผู้ตอบแบบสอบถามเองลดลง

¹² Atamuradova, Farangiz, and Carlotta Nanni. Commissioning Research on Violent Extremism: Lessons Learned from the STRIVE Global Program. Washington, D.C.: RESOLVE Network, 2563. <https://doi.org/10.37805/rve2563.6>.

“ชาวบ้านบางคนเขาก็ระวังไม่กล้าเขียนอะไรมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับรัฐ กลัวว่าจะไม่ดีกับชุมชน หากว่ามีคนมาอ่านเจอ” (ผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 23 กันยายน 2565)

- งานศึกษาส่งลิงก์แบบสอบถาม QR Code และแบบสอบถามกระดาษไปยังหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรภาคประชาสังคม สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม งานศึกษาไม่สามารถควบคุมการกระจายแบบสอบถามขององค์กรและเครือข่ายเหล่านี้ได้ งานศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้ว โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา องค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานกับผู้หญิงในชุมชน ครู เยาวชน และพระให้ความร่วมมือในการกระจายแบบสอบถามมากที่สุด ส่งผลให้สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้หญิงสูงและหนาแน่นในบางพื้นที่ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้ เชียงใหม่ เชียงราย บุรีรัมย์ และพิษณุโลก
- เพื่อหลีกเลี่ยงการตีตราและประเด็นอ่อนไหวที่อาจเกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพและศาสนา โครงการสำรวจไม่วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มเหล่านี้ โดยให้ความสำคัญด้านอายุ การศึกษา และพื้นที่พักอาศัยในการเปรียบเทียบ โครงการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 641 คนพำนักในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะในแง่วัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนสถานการณ์ในพื้นที่ ดังนั้น การวิเคราะห์จึงแบ่งกลุ่มพื้นที่พักอาศัยออกเป็นสามกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 11 จังหวัดภาคใต้ และภูมิภาคอื่น ๆ

2. ข้อมูลสถิติ: ลักษณะประชากร และภาพรวมคะแนนจากแบบสอบถาม

2.1 ลักษณะประชากร

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างวันที่ 29 มีนาคม - 10 มิถุนายน 2565 โครงการสำรวจได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 2,902 ชุด แบ่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์ 2,122 ชุด และแบบสอบถามกระดาษ 780 ชุด จากการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ มีแบบสอบถามทั้งหมด 2,649 ชุดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 55 เป็นเด็กและเยาวชน เด็กอายุ 15-17 ปี มีจำนวนร้อยละ 38 เยาวชนอายุ 18-24 ปี มีจำนวนร้อยละ 17 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 24 ปีขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 45

ตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
เด็กอายุ 15-17 ปี	999	38
เยาวชนอายุ 18-24 ปี	443	17
ผู้ใหญ่ อายุ 25 ปีขึ้นไป	1,207	45

เพศ

ผู้หญิงตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือร้อยละ 64 รองลงมาคือผู้ชายร้อยละ 34 และเพศทางเลือกร้อยละ 2

ตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	904	34
หญิง	1,704	64
เพศทางเลือก	41	2

สัดส่วนที่สูงกว่าของผู้หญิงในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามสามารถพิจารณาปัจจัยสองประการ 1) บทบาทของผู้หญิงในการศึกษาและงานอาสาสมัครชุมชน งานศึกษาได้รับการสนับสนุนจาก We are Happy องค์กรรับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งทำงานใกล้ชิดกับองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน และอาสาสมัครสาธารณสุขทั่วประเทศ โดยองค์กรช่วยกระจายแบบสอบถามไปยังสมาชิกและเครือข่ายซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง 2) มุมมองต่อความร่วมมือของนักเรียนหญิง ครูโรงเรียนมัธยมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มองว่านักเรียนหญิงตั้งใจเรียนและให้ความร่วมมือดีกว่านักเรียนชายเมื่อมีการร้องขอ แบบสอบถามจึงถูกกระจายไปยังกลุ่มนักเรียนผู้หญิงมากกว่า

ผู้พิการ

ผู้พิการเข้าถึงแบบสอบถามร้อยละ 5 โดยได้รับแบบสอบถามผ่านเครือข่ายเพื่อน นักกิจกรรมผู้พิการ และองค์กรด้านผู้พิการ

ตารางที่ 3 ผู้พิการและผู้ไม่มีความพิการที่ตอบแบบสอบถาม

ความพิการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ใช่ผู้พิการ	2,521	95
ผู้พิการ	128	5

สัญชาติ

ผู้ไม่มีสัญชาติหรือไม่ได้ถือสัญชาติไทยเข้าถึงแบบสอบถามร้อยละ 4 โดยได้รับแบบสอบถามผ่านเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม นักกิจกรรม และตัวแทนเยาวชนชนกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสัญชาติ

สัญชาติ	จำนวน	ร้อยละ
สัญชาติไทย	2,553	96
ผู้ไม่มีสัญชาติไทย	114	4

ภูมิภาค

ผู้ตอบแบบสอบถามที่พำนักในภาคใต้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง และภาคเหนือตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามที่พักในภูมิภาคต่าง ๆ

ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง	650	25
ภาคเหนือ	539	20
ภาคอีสาน	315	12
ภาคตะวันออก	118	4
ภาคตะวันตก	37	1
ภาคใต้	990	37

แบบสอบถามถูกส่งมาจากทุกภูมิภาคของประเทศ โดยมาจากจังหวัดนราธิวาส (สามจังหวัดชายแดนใต้) กรุงเทพฯ (ภาคกลาง) เชียงใหม่ (ภาคเหนือ) เชียงราย (ภาคเหนือ) บุรีรัมย์ (ภาคอีสาน) และพิษณุโลก (ภาคกลาง) ตามลำดับ งานศึกษาไม่ได้รับแบบสอบถามจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดบึงกาฬ

กลุ่มพื้นที่

โครงการสำรวจแบ่งกลุ่มพื้นที่ศึกษาออกเป็นสามกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส โดยพื้นที่กลุ่มนี้จะวิเคราะห์แยกออกมาจาก 11 จังหวัดภาคใต้ โดยพิจารณาจากความเฉพาะด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนสถานการณ์ในพื้นที่
2. 11 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล
3. ภูมิภาคอื่น ได้แก่ กรุงเทพฯ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคกลาง

ตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ

กลุ่มพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
สามจังหวัดชายแดนใต้	641	24
11 จังหวัดภาคใต้	349	13
ภูมิภาคอื่น ๆ	1,659	63

พื้นที่พักอาศัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 57 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่ง “นอกเขตเทศบาล” ในที่นี้ รวมถึงผู้ที่พักอาศัยในเขตปกครองพิเศษ เขตวัฒนธรรมพิเศษ พื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิหรือโฉนดที่ดิน ซึ่งบ่งชี้ถึงประเด็นและปัญหาเฉพาะ

ตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามพื้นที่พักอาศัย

พื้นที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	1,126	43
นอกเขตเทศบาล	1,523	57

การศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า นั่นคือ สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเยาวชนสูงถึงร้อยละ 55 และร้อยละ 38 ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุ 15-17 ปี

ตารางที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า	1,570	59
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	1,079	41

อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนักเรียนนักศึกษา และประกอบอาชีพอื่น ๆ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลด้านอายุและการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 9 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน	1,313	50
อาชีพอื่น ๆ ¹³	1,336	50

ศาสนา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และความเชื่ออื่น ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ “ความเชื่ออื่น ๆ” รวมถึงกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่า นับถือมากกว่าหนึ่งศาสนา หรือไม่นับถือศาสนา

ตารางที่ 10 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาและความเชื่อ	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	1,438	54
มุสลิม	902	34
ศาสนา/ความเชื่ออื่น ๆ	309	12

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ช่องทางการรับสื่อแบบผสม นั่นคือใช้ทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางแบบดั้งเดิม ส่วนผู้ที่รับสื่อแบบดั้งเดิมอย่างเดียวมีสัดส่วนน้อย

ตารางที่ 11 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่องทางการรับรู้ข่าวสาร

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
สื่อดั้งเดิม ¹⁴	189	7
สื่อออนไลน์	1,062	40
รับสื่อทั้งสองประเภท	1,398	53

13 นักบวชหรือพระภิกษุอยู่ในกลุ่มนี้

14 เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รายการเสียงตามสาย ประกาศข่าวจากหมู่บ้านหรือมัสยิด

ประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

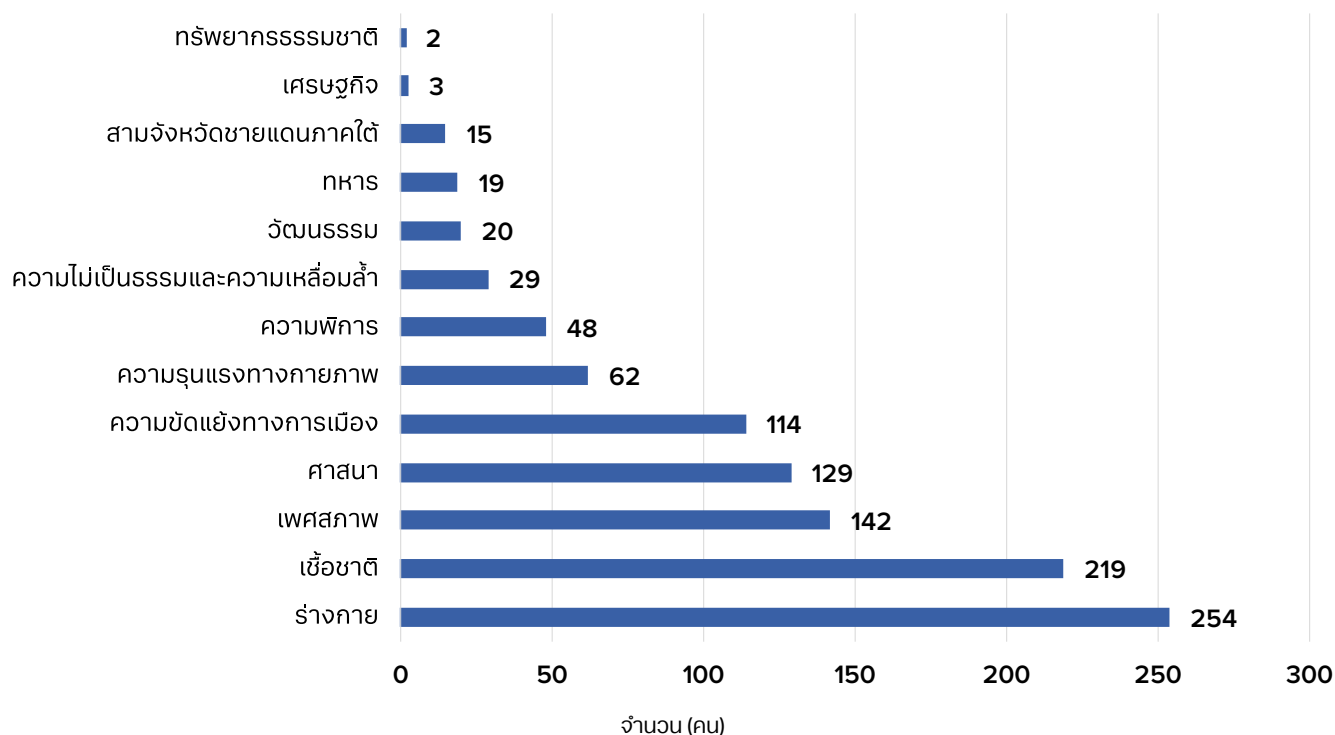
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 54 ไม่รู้จัก ไม่เคยได้ยิน หรือไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชังมาก่อน

ตารางที่ 12 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

ประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	1,404	54
มี	1,192	46

ประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังของเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ในแผนภูมิที่ 1 ข้างล่าง โดยตัวเลขด้านหลังหมายถึงจำนวนผู้ยกตัวอย่างประสบการณ์ ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนระบุประสบการณ์หลากหลาย ทั้งประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือที่ได้ยินมาจากแหล่งต่าง ๆ

แผนภูมิที่ 1 ประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

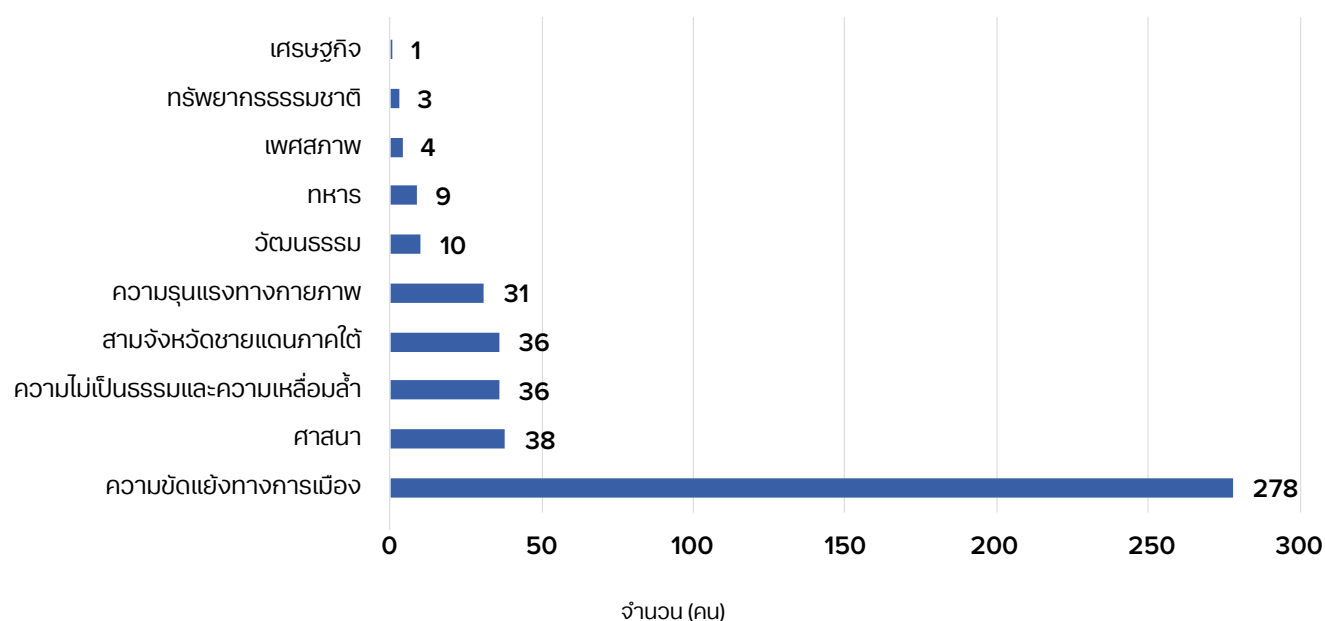
ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงโดยภาพรวมสามารถจัดหมวดหมู่ได้ในแผนภูมิที่ 2 ข้างล่าง โดยตัวเลขด้านหลังหมายถึงจำนวนผู้ยกตัวอย่างประสบการณ์ ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนระบุประสบการณ์ที่หลากหลาย ทั้งประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือที่ได้ยินมาจากแหล่งต่าง ๆ

ตารางที่ 13 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ประสบการณ์แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	758	29
ไม่แน่ใจ	1,296	50
มี	533	21

เมื่อถามว่า “คุณสังเกตเห็น หรือได้ยิน หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งในประเทศไทยหรือไม่” ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ตัวเองไม่แน่ใจ ไม่มี มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่ระบุว่า มีประสบการณ์ความรุนแรงประเภทนี้

แผนภูมิที่ 2 ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ช่องทางการเข้าถึงแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามจากเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ จากครู อาจารย์ โครงการ องค์กร และเครือข่ายตามลำดับ

ตารางที่ 14 ช่องทางการเข้าถึงแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม

ช่องทางการเข้าถึงแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
จากเพื่อนหรือคนรู้จัก	1,101	42
จากครู อาจารย์หรือสถาบันการศึกษา	1,077	41
จากโครงการ องค์กร หน่วยงานหรือเครือข่าย	409	15
ไม่มีข้อมูล	62	2

2.2 ภาพรวมคะแนนจากแบบสอบถาม

รายงานส่วนนี้นำเสนอภาพรวมของคะแนนจากแบบสอบถาม 2 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถาม BRAVE-14 และความกังวลต่อสถานการณ์ที่จะนำไปสู่แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

2.2.1 แบบสอบถาม BRAVE-14 จำนวน 14 ข้อ¹⁵

โดยภาพรวม ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 86 (2,274 คน) ให้คะแนน BRAVE-14 สูงกว่าคะแนนมาตรฐานในทุกกลุ่มปัจจัย ซึ่งบ่งชี้ว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 14 (375 คน) ที่ให้คะแนน BRAVE-14 เท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความสำคัญของวิถีวัฒนธรรม พวกเขารับรู้ถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มาจกหลายหลายภูมิหลัง มีความมั่นใจที่จะแสดงออกถึงการไม่ยอมรับพฤติกรรมรุนแรง และไม่คิดว่าการใช้ความรุนแรงจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งไม่ได้เห็นว่า การดำเนินชีวิตกับวิถีวัฒนธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน ในบริบทสังคมไทย คำว่า “วัฒนธรรม” ถูกตีความต่างกันออกไป จากการหารือและสัมภาษณ์เชิงลึก เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนเข้าใจวัฒนธรรมในแง่วิถีชีวิต ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมในแง่ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลหรือศิลปะแขนงต่างๆ ดังนั้น คะแนนของกลุ่มวิถีวัฒนธรรมที่ต่ำจึงไม่ได้หมายความว่า บุคคลนั้นมีทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนต่ำเสมอไป หากคะแนนเป็นการสะท้อนถึงมุมมองของบุคคลต่อคำว่า “วัฒนธรรม”

นอกจากนั้น งานศึกษาพบว่า แม้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนสูงในกลุ่มสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน แต่ความสัมพันธ์ข้ามชุมชนของพวกเขายังไม่ได้นำไปสู่ระดับของการสนับสนุนหรือไว้วางใจ เช่นเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถามยังมี “ข้อจำกัดในการไว้วางใจ” หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะเห็นได้จากร้อยละของคะแนน BRAVE-14 แยกตามรายกลุ่มโดยภาพรวม และคะแนน BRAVE-14 แยกตามรายคำถาม/รายกลุ่ม ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความมั่นใจและยับยั้งต่อต้านความรุนแรง พวกเขาไม่เห็นด้วยและไม่เห็นความจำเป็นในการใช้ความรุนแรงเพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยอมรับว่า มีการใช้ความรุนแรงในชุมชนเพื่อแก้ปัญหา เช่น จากกลุ่มวัยรุ่น

15 กรุณาดูภาคผนวกสำหรับคะแนน BRAVE-14 ทั้งหมด

วิถีวัฒนธรรม

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 72 (1,915 คน) ให้คะแนนกลุ่มวิถีวัฒนธรรมสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 28 (734 คน) ให้คะแนนกลุ่มวิถีวัฒนธรรมเท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน ตารางที่ 15 ข้างล่างนี้แสดงให้ถึงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้คะแนนกลุ่มวัฒนธรรมรายชื่อ

คะแนนเหล่านี้กำลังชี้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คุ้นเคยกับความเชื่อและการปฏิบัติทางวัฒนธรรม และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนจากคำถามรายชื่อ เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้รู้สึกถึงความสำคัญในการให้วัฒนธรรมเป็น “แนวทางชีวิต” มากนัก

ตารางที่ 15 วิถีวัฒนธรรม

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
สำหรับตัวฉันแล้ว การรักษาวิถีทางวัฒนธรรมเอาไว้เป็นเรื่องสำคัญ	2.6	4.3	22.6	45.9	24.6
ฉันคุ้นกับวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ แนวปฏิบัติ และค่านิยมที่ฉันมี	3.0	6.6	30.7	47.1	12.5
ฉันใช้อัตลักษณ์และตัวตนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต	5.9	12.0	39.4	34.1	8.6

สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46 (1,213 คน) ให้คะแนนกลุ่มสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 54 (1,436 คน) ให้คะแนนกลุ่มสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนเท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนรายคำถามประกอบ เห็นได้ว่า แม้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจากภูมิหลังที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม พวกเขายังไม่ได้รู้สึกถึงการได้รับการสนับสนุน หรือพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจต่อผู้คนจากชุมชนอื่นเท่าไรนัก

ตารางที่ 16 สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
โดยทั่วไป ฉันคิดว่าคนเราน่าไว้วางใจ ไม่ว่าเขาจะมาจากที่ไหนก็ตาม	16.1	34.5	29.0	16.4	4.0
ฉันรู้สึกที่ตัวเองได้รับการสนับสนุนจากคนจากที่อื่น	6.8	15.2	45.0	27.4	5.6
ฉันพูดคุยเป็นประจำกับคนที่มาจากศาสนา/วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย	2.8	7.3	27.2	45.3	17.4

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 40 (1,050 คน) ให้คะแนนกลุ่มความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60 (1,599 คน) ให้คะแนนกลุ่มนี้เท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนรายคำถามประกอบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ “รู้สึกเฉย ๆ” เมื่อพูดถึงความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ อย่างไรก็ตาม ส่วนหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างเชื่อมั่นในหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ

ตารางที่ 17 ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ฉันมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย	16.4	20.3	37.1	22.3	3.9
ฉันรู้สึกมั่นใจในเวลาที่ต้องติดต่อกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ	6.9	16.6	39.5	28.7	8.3
ฉันรู้สึกว่าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐรับฟังฉันดีเวลาที่ต้องติดต่อกับเขา	8.7	17.8	43.4	25.9	4.2

พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 72 (1,894 คน) ให้คะแนนกลุ่มพฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 28 (1,599 คน) ให้คะแนนกลุ่มนี้เท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนรายคำถามประกอบ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดเห็นว่า ตัวเองพร้อมและกล้าที่จะแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการใช้ความรุนแรง

ตารางที่ 18 พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ฉันพร้อมที่จะพูดอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเพื่อต่อต้านการใช้ความรุนแรงในชุมชน	5.3	9.3	20.5	44.8	20.1
ฉันพร้อมจะคัดค้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่คนอื่น ๆ ในชุมชนทำ	5.5	7.1	15.8	43.9	27.7

การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง¹⁶

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 90 (2,383 คน) ให้คะแนนการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 10 (266 คน) ให้คะแนนกลุ่มนี้ต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นความจำเป็นในการใช้ความรุนแรงเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยอมรับว่า มีการใช้ความรุนแรงในชุมชน เช่น จากกลุ่มวัยรุ่น

ตารางที่ 19 การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การใช้ความรุนแรงช่วยให้ฉันได้รับการยอมรับจากคนอื่น	66.1	23.0	5.7	3.5	1.7
การใช้ความรุนแรงทำให้คนอื่นเห็นว่า ฉันแข็งแกร่งแค่ไหน	61.2	24.8	8.1	4.2	1.7
ชุมชนของฉันยอมรับว่าวัยรุ่นอาจใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่าง ๆ	30.9	28.8	16.9	20.1	3.3

2.2.2 ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 63 (1,665 คน) ให้คะแนนคำถามสามข้อที่เกี่ยวกับความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรงสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 37 (984 คน) ให้คะแนนคำถามเหล่านี้เท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนรายคำถามประกอบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง และหากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอ มีความเป็นไปได้ว่าจะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย ตลอดจนถึงเห็นด้วยว่า ความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในสังคมไทยที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายหรือสันติวิธีนั้น อาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้

ตารางที่ 20 ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

กลุ่มคะแนนและคำถาม	คะแนน (ร้อยละ)				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ฉันคิดว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง	9.4	19.8	25.1	35.6	10.1
หากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอ ฉันคิดว่าเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย	8.6	13.5	27.3	38.2	12.4
ฉันคิดว่า ความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในสังคมไทยที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายหรือสันติวิธีอาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้	6.0	8.7	17.9	41.6	25.8

16 คะแนนกลุ่มการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงจะต้อง reverse หรือวิเคราะห์แบบย้อนกลับตามที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนของการวิเคราะห์คะแนน BRAVE-14

อายุ

ผู้ใหญ่อายุ 25 ปีขึ้นไปมีความกังวลต่อแนวโน้มความรุนแรงมากกว่าเยาวชนและเด็กอย่างมีนัยสำคัญ โดย ร้อยละ 67 ของผู้ใหญ่ ร้อยละ 64 ของเยาวชน ร้อยละ 57 ของเด็กมีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

ตารางที่ 21 ผู้ตอบแบบสอบถามที่กังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงจำแนกตามอายุ

อายุ	ร้อยละ
เด็กอายุ 15-17 ปี	57
เยาวชนอายุ 18-24 ปี	64
ผู้ใหญ่อายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป	67

เพศ

เพศทางเลือกให้คะแนนความกังวลต่อความรุนแรงสูงกว่าผู้หญิงและผู้ชายตามลำดับ ซึ่งระดับคะแนนของสามกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศทางเลือกนั้นร้อยละ 88 มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 64 ของผู้หญิง และ ร้อยละ 60 ของผู้ชาย

ตารางที่ 22 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงจำแนกตามเพศ

เพศ	ร้อยละ
ชาย	60
หญิง	64
เพศทางเลือก	88

ความพิการ

แม้ว่า ระดับคะแนนระหว่างผู้พิการและไม่พิการไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่เห็นได้ว่า ผู้พิการให้คะแนนความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดสถานการณ์รุนแรงมากกว่าผู้ไม่พิการ ซึ่งผู้พิการถึงสองในสามหรือร้อยละ 66 ที่แสดงความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 63 ของผู้ไม่พิการ

ตารางที่ 23 ผู้พิการและผู้ไม่พิการที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

ความพิการ	ร้อยละ
ผู้พิการ	66
ผู้ไม่พิการ	63

สัญชาติ

ผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงมากกว่าผู้ที่มีสัญชาติไทยเล็กน้อย โดยร้อยละ 70 ของผู้ไม่มีสัญชาติไทยแสดงความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง ขณะที่ร้อยละ 63 ของผู้ที่มีสัญชาติไทยแสดงความกังวลดังกล่าว

ตารางที่ 24 ผู้ตอบแบบสอบถามที่แสดงความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง จำแนกตามสัญชาติ

สัญชาติ	ร้อยละ
ผู้ไม่มีสัญชาติและผู้ที่มีสัญชาติอื่น	69
ผู้ที่มีสัญชาติไทย	63

พื้นที่พำนัก

ผู้ตอบแบบสอบถามจากภูมิภาคอื่น ๆ ให้คะแนนความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดสถานการณ์รุนแรงมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 58 ที่พำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60 จาก 11 จังหวัดภาคใต้

ตารางที่ 25 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่	ร้อยละ
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	58
11 จังหวัดภาคใต้	60
ภูมิภาคอื่น ๆ	66

3. ข้อค้นพบ

ลักษณะด้านสังคมประชากร เช่น อายุ เพศ พื้นที่พักอาศัย และช่องทางการรับสื่อส่งผลต่อการรับรู้และการให้ความหมายต่อคำสร้างความเกลียดชังและความรุนแรง แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และทรัพยากรเพื่อการยื่นหยัดและฟื้นคืน หากที่สำคัญไปกว่านั้นคือ สภาพแวดล้อมด้านสังคมการเมืองส่งผลต่อประสบการณ์ของผู้คนในแต่ละช่วงวัยและในแต่ละพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนส่งผลสืบเนื่องต่อการเข้าถึงสภาพแวดล้อมด้านสังคมการเมืองส่งผลต่อประสบการณ์ของผู้คนในแต่ละช่วงวัยและในแต่ละพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญที่ช่วยหนุนเสริมการยื่นหยัดและฟื้นคืนจากความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

3.1 มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (hate speech)

งานศึกษาอ้างอิงเกณฑ์วัดจากองค์กร ARTICLE 19 ในการวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) ระบุว่าเคยได้ยินหรือมีประสบการณ์ โดยเด็กและเยาวชนมีประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังมากกว่าผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในหลายกรณี ตัวอย่างประสบการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามยกมาไม่ได้จัดอยู่ในถ้อยคำสร้างความเกลียดชังตามนิยามและเกณฑ์วัด

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง ผู้พิการได้ยินหรือมีประสบการณ์กับถ้อยคำลักษณะนี้ในสัดส่วนสูง (ร้อยละ 64) ผู้ตอบแบบสอบถามใน 11 จังหวัดภาคใต้เคยได้ยินหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชังต่ำ (ร้อยละ 10) เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ (ร้อยละ 16 ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และ ร้อยละ 74 ในภูมิภาคอื่น ๆ) โดยจะวิเคราะห์คำตอบเหล่านี้ในเนื้อหาบทต่อไป

คำตอบเกี่ยวกับประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังของเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ห้าอันดับแรก ดังต่อไปนี้ 1) การวิจารณ์รูปร่างและภาพลักษณ์ 2) เชื้อชาติ 3) เพศสภาพ 4) ศาสนาและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 5) และความขัดแย้งทางการเมือง โดยเด็กอายุ 15-17 ปีจะให้น้ำหนักกับการวิจารณ์รูปร่างและภาพลักษณ์มากที่สุด

ประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้ตอบแบบสอบถามต่อ “ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง”¹⁷ กำลังสะท้อนว่า ถ้อยคำเหล่านี้ปรากฏในพื้นที่หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ครอบคลุมผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ขณะเดียวกันยังแสดงให้เห็นด้วยว่า ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความเข้าใจว่า ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง (hate speech) และการกลั่นแกล้งรังแก (bully) เป็นเรื่องเดียวกัน

แม้ว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามยกตัวอย่าง เช่น การวิจารณ์รูปร่างและภาพลักษณ์ไม่ได้จัดอยู่ในแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงหรือถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง แต่กรณีเหล่านี้สามารถนำไปสู่การทำความเข้าใจสถานการณ์และความรู้สึกที่เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญ ตลอดจนการรับรู้ที่เยาวชนมีต่อตัวเองและที่ผู้อื่นมองพวกเขา รวมทั้งการทำความเข้าใจองค์ประกอบพื้นฐานที่จะนำไปสู่ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง เช่น การดูหมิ่นเหยียดหยาม ด้อยค่า หรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังรวมถึงการด้อยค่าหรือเหยียดหยามรูปร่างและอัตลักษณ์

โครงการสำรวจพบว่า เด็กและเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามระบุว่า พวกเขาเผชิญกับการด้อยค่าและเหยียดหยามด้านรูปร่างและอัตลักษณ์ คำว่า “อ้วน” “สีผิว” “หน้าตา” “หุ่น” ปรากฏมากที่สุดเมื่อพูดถึงประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

17 การใส่เครื่องหมายคำพูดต้องการสื่อความหมายว่า ประสบการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุนั้น ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์หรือขอบเขตของถ้อยคำสร้างความเกลียดชังเสมอไป

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังปรากฏในพื้นที่และสภาพแวดล้อมใกล้ตัวเด็กและเยาวชน

ผู้ตอบแบบสอบถามระบุถึงประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังในพื้นที่โรงเรียน ซึ่งรวมถึงการล้อเลียนหรือกลั่นแกล้งด้วยคำพูดจากครูเกี่ยวกับเพศสภาพ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่งยกตัวอย่างว่า “ในห้องเรียนมีการบูลลี่คนที่มีลักษณะด้อยกว่า และเหยียดเพศกัน” ประสบการณ์เหล่านี้สะท้อนว่า ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังปรากฏและส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนแม้ในพื้นที่ที่ควรเป็นพื้นที่ปลอดภัย

เพศทางเลือกรวมถึงอัตลักษณ์เฉพาะหรือมีลักษณะเฉพาะมีประสบการณ์ถูกถ้อยคำกับชอน

กลุ่มเพศทางเลือกที่ตอบแบบสอบถามเผชิญกับการกลั่นแกล้งรังแก การดูหมิ่นเหยียดหยามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพมากที่สุด เพศทางเลือกที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น นักร้องศาสนาอิสลาม หรือเป็นผู้พิการ ระบุว่าพวกเขาเจอประสบการณ์การแสดงความเกลียดชังหรือถ้อยคำจากอัตลักษณ์ที่ทับซ้อน (intersectionality) เช่น ถูกล้อเพราะพิการและเป็นเพศที่สามที่โรงเรียน หรือถูกล้อเลียนว่าเป็น “กระเทยควายตาบอด” “ไม่มีความสามารถเอาตัวรอดได้” และ “ผิดเพศ ผิดปกติ ฟันหลอ หรืออึลิว”

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังอยู่ในความขัดแย้งทางการเมือง

ผู้ตอบแบบสอบถามยกตัวอย่างการลดทอนและดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในพื้นที่ทั้งออนไลน์และพื้นที่จริงในเมื่อมีการแสดงความเห็น เผชิญหน้า หรือปะทะระหว่างอุดมการณ์ทางการเมือง คำว่า “สลิม” “สามกีบ” “ควายแดง” “แมลงสาบ” ถูกยกมาเป็นคำกล่าวอันด่าทอต่างๆ นักรบการเมืองและนักกิจกรรมทางการเมืองตกเป็นเป้าหมายการใช้ถ้อยคำสร้างความเสื่อมเสีย เช่น “ส้มเน่า” “หน้าตัวเมีย” “หน้ากแผ่นดิน” นอกจากนี้ เยาวชนที่ทำแบบสอบถามยังระบุถึงการที่เยาวชนถูกกล่าวหาว่า “ถูกล้างสมอง” หรือ “สามกีบ” ตลอดจนถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกหัวรุนแรงผ่านถ้อยคำ “พวกชังชาติ”

ความพิการเป็นหนึ่งในตัวอย่างของถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

ผู้ตอบแบบสอบถามมองว่า บ่อยครั้งที่ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังมุ่งเป้าหมายไปที่ผู้พิการ ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยกตัวอย่างถ้อยคำสร้างความเกลียดชังต่อผู้พิการ และประสบการณ์ถูกล้อเลียนความพิการในวัยเด็ก ผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่งระบุประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งจากการขอความช่วยเหลือในการเข้าเรียนเนื่องจากความพิการ ผู้ตอบแบบสอบถามอีกรายหนึ่งระบุว่า ผู้อื่นบอกว่า เขาจะไม่สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ หรือความพิการมาจากการทำบาปในชาติที่แล้ว

กลุ่มชาติพันธุ์และผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติและถ้อยคำจากความแตกต่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือไม่มีสัญชาติไทยเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและการด้อยค่าอันเนื่องมาจากความแตกต่าง ผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่งระบุว่า “เคยมีประสบการณ์เพราะเป็นชาติพันธุ์โดนดูถูก เหยียดหยามล้อเรื่องการพูดสำเนียงไม่ชัด โดนแบ่งแยกจากเพื่อน” และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งระบุว่า มีประสบการณ์ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง เลือกปฏิบัติ และถูกทำให้อับอายและเสื่อมเสียเนื่องจากสำเนียงการพูดหรือเชื้อชาติ เช่น “ฉันเคยได้ยินว่า พวกพม่าเป็นพวกขี้ขโมย น่ารังเกียจ สกปรก ไม่มีการศึกษา”

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังมีมิติการเหมารวมผ่านพื้นที่พักอาศัย และภูมิภาค

งานศึกษาพบว่า ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังปรากฏทั่วทุกภูมิภาค ผู้ตอบแบบสอบถามจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ระบุถึงประเด็นศาสนามากที่สุด ส่วนกลุ่มประชากรในพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้ระบุถึงการด้อยค่าด้านรูปร่างหน้าตา ภาพลักษณ์ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือระบุถึงถ้อยคำที่สะท้อนความคิดเหมารวมต่อผู้คนในภูมิภาคนี้ เช่น การศึกษาต่ำ ไม่สมควรมีสิทธิเท่าผู้อื่น และการดูหมิ่นอาหารท้องถิ่น “เคยมีประสบการณ์

เพื่อนร่วมชั้นด่าคนอิสานว่าเป็นควายแดง โง่ เชื้อแต่ทักษิณ” “ปัจจุบันมาทำงานพาร์ทไทม์เองก็ยังโดน โดยที่คนพูดไม่เข้าใจพฤติกรรมตนเองว่าเป็นการเหยียด เช่น เหยียดคนลาว อิสาน เด็กแว้น”

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังที่เกี่ยวข้องกับการเหมารวม และมิตีศาสนาปรากฏในมุมมองและการรับรู้สถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน

งานศึกษาพบว่า ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามหลายราย โดยเฉพาะผู้นับถือศาสนาอิสลาม และมีพื้นที่พักอาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แสดงให้เห็นถึงการเหมารวมเกี่ยวกับแนวคิดที่ยึดหลักใช้ความรุนแรง (radicalism) ข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐและสื่อมวลชนทำให้การนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เลวร้ายลง ผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนว่า ผู้คนในภูมิภาคนี้มักถูกตีตราในฐานะอาชญากร ผู้ร้าย หรือผู้แบ่งแยกดินแดน ตัวอย่างของถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง เช่น พนักงานในซูเปอร์มาร์เก็ตถามลูกค้ามุสลิมว่า ต้องการซื้ออะไรเปิดใหม่ นอกจากนั้น ความหวาดกลัวอิสลามสะท้อนในการเคลื่อนไหวต่อต้านการสร้างมัสยิดในจังหวัดต่าง ๆ และปรากฏในสังคมออนไลน์

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังเคยถูกมองเป็น “เรื่องปกติ” ในช่วงเวลาหนึ่ง

คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามบางรายชี้ให้เห็นว่า ในช่วงเวลาหนึ่งนั้น ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง การล้อเลียน หรือการกลั่นแกล้งรังแกเคยถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา “เป็นคนอ้วน โดนล้อจนเป็นปกติ แม้จากญาติพี่น้อง”

การล้อเลียนที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ ถูกทำให้เรื่องปกติเช่นกัน ตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุ “การล้อเลียนปมด้อยถือเป็นเรื่องปกติของเด็กบ้านนอก โดยเฉพาะคนที่มีความพิการหรือด้อยกว่า เช่น เด็กผู้ชายที่ไม่เหมือนเด็กผู้ชายทั่วไป”

ถ้อยคำสร้างความเกลียดชังปรากฏในพื้นที่สื่อออนไลน์มากกว่าสื่อทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามกว่าหนึ่งร้อยรายระบุว่า พวกเขาเคยเห็นและได้ยิน หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชังบนสื่อออนไลน์ เช่น Twitter, Facebook, YouTube และ TikTok พื้นที่เหล่านี้มีเนื้อหาการด่าทอบุคคลที่มีความคิดเห็นต่างทางเพศสภาพ ทางศาสนา หรือทางการเมือง จากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าความเห็นส่วนใหญ่บน Instagram หรือ Twitter มีประเด็นเกี่ยวกับเชื้อชาติ เพศสภาพ และอุดมการณ์ทางการเมือง ส่วนการสื่อสารบน Facebook มีการใช้คำพูดโจมตีฝ่ายตรงข้ามด้วยความรุนแรงและเกลียดชัง เช่น คำพูดเหยียดรูปร่างหน้าตา

3.2 มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

คำว่า “แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง” เป็นคำใหม่ที่ยังไม่ได้รู้จักกันแพร่หลาย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 50 ระบุว่า ไม่แน่ใจว่า ความรุนแรงประเภทนี้คืออะไร ขณะที่ 29 ร้อยละตอบชัดเจนว่า ไม่รู้จัก

ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงประเภทนี้มากกว่าเพศอื่น ๆ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 56 ผู้ชายร้อยละ 35 และเพศทางเลือกร้อยละ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามจากภูมิภาคอื่น ๆ มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงประเภทนี้มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้ (สัดส่วนผู้มีประสบการณ์ในภูมิภาคอื่น ๆ คือร้อยละ 73) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กและเยาวชน (สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์คือร้อยละ 56 มีเด็กและเยาวชนเพียงร้อยละ 44 ที่ระบุว่า มีประสบการณ์ดังกล่าว) ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงที่ผู้ตอบแบบสอบถามหยิบยกขึ้นมา สามารถจัดหมวดหมู่ได้ห้าอันดับแรก ได้แก่ 1) ความขัดแย้งทางการเมือง (278 คน) 2) ศาสนา (38 คน) 3) สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (36 คน) และความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำ (36 คน) 4) ความรุนแรงทางกายภาพ (31 คน) และ 5)

วัฒนธรรม (10 คน)¹⁸ ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายกรณี พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

มุมมองต่อความรุนแรงสุดโต่งสะท้อนความคับข้องใจ ความกังวล และความไม่เชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

แม้ว่า ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง แต่ตัวอย่างของพวกเขาสะท้อนถึงความไม่เห็นด้วย คลางแคลงใจ และยึดติดต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต่อการดำเนินการหรือการแก้ปัญหาของภาครัฐ ตัวอย่างเช่น ผู้ตอบแบบสอบถามระบุถึงแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงว่า “ชาวชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ถูกรัฐบาลไล่ถิ่นฐานเพราะบุกรุกป่าไม้ การที่แกนนำต่าง ๆ โดนอุ้มหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย” รวมทั้งระบุถึงการประท้วงต่อต้านโครงการที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชน เช่น การทำเหมืองแร่ที่อำเภออมก๋อย และการบังคับให้สูญหายผู้วิพากษ์หรือตั้งคำถามทางการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองนำไปสู่ความรุนแรงสุดโต่ง

ผู้ตอบแบบสอบถามมีมุมมองต่อความรุนแรงการประท้วงหรือเคลื่อนไหวทางการเมืองแตกต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งมองว่า การชุมนุมประท้วงเป็นความรุนแรงจากฝั่งประชาชนที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันสูงสุดและการทำลายทรัพย์สินสาธารณะ และอีกส่วนหนึ่งมองว่า การประท้วงแสดงถึงความคับข้องใจที่มีต่อรัฐ เช่น การต่อสู้ของขบวนการแรงงาน นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมองการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเชื่อมโยงกับการใช้ความรุนแรงของรัฐ “การชุมนุมประท้วงถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจากรัฐ โดยใช้แก๊สน้ำตา และกระสุนจริง”

ความไม่เป็นธรรมสะท้อนถึงความรุนแรงสุดโต่ง และอาจนำไปสู่แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งเชื่อมโยงความรุนแรงสุดโต่งกับกฎหมายและโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนข้อจำกัดของประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ “การจับกุมและตั้งข้อหากับผู้ประท้วงทางการเมืองอย่างสันติวิธี เพราะในเมื่อการเรียกร้องอย่างสันติของประชาชนไม่เวิร์ค มันก็เป็นไปได้ที่จะเกิดความรุนแรง และที่สำคัญเจ้าหน้าที่รัฐก็เป็นฝ่ายที่ใช้ความรุนแรงมาโดยตลอด”

สังคมไทยเผชิญแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมายาวนาน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ใหญ่หลายรายให้ความเห็นว่า ประเทศไทยผ่านเหตุการณ์รุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งมาแล้วหลายครั้ง โดยยกตัวอย่าง เหตุการณ์ 6 ตุลา ค.ศ. 2519 และสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตัวอย่างเช่น “ผมเกิดทันเหตุการณ์ 6 ตุลา ตอนที่กลุ่มขวาจัดก่ออาชญากรรมกับนักศึกษาประชาชนด้วยข้อหาว่า พวกเขาเป็นคอมมิวนิสต์”

แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อหรือการกระทำ แต่ยังหมายถึงการรับรู้และท่าทีต่อความรุนแรงเหล่านั้น

ตัวอย่างที่ผู้ตอบแบบสอบถามหยิบยกขึ้นมาบ่อยครั้งคือ ความสูญเสียถึงชีวิตและทรัพย์สินที่ถูกทำลายในการชุมนุมประท้วงปี 2553 ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งนำไปสู่การตีตราชาวมุสลิมว่าเป็นอาชญากรหรือผู้แบ่งแยกดินแดนจนนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยและความเกลียดชังในประเทศ อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกแตกต่างระหว่างผู้คนต่างศาสนา และเมื่อเกิดกรณีการวางระเบิดหรือลอบสังหาร สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความโกรธแค้นเกลียดชังได้อย่างง่ายดาย ซึ่งสะท้อนว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงไม่ใช่เฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกรอบความคิด และทัศนคติด้วยเช่นกัน ตลอดจนการยอมรับโดยปริยายหรือการ

18 คำตอบเหล่านี้มีและวิเคราะห์จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามบางคนยกตัวอย่างแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมากกว่าหนึ่งข้อ ตัวเลขที่ปรากฏจึงสะท้อนถึงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์หรือกังวลต่อประเด็นหรือสถานการณ์นั้น ๆ

สนับสนุนแนวคิด หรือการไม่ได้มองว่าสถานการณ์หรือการกระทำนั้นเป็นปัญหา

นอกจากนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามยังยกตัวอย่างการสื่อสารของบางกลุ่มที่ห่อหุ้มและกระตุ้นการใช้ความรุนแรงผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ โดยมองว่า แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมักถูกทำให้เชื่อมโยงกับศาสนา อย่างไรก็ตาม การโฆษณาชวนเชื่อหรือการให้ข่าวสารข้อมูลที่บิดเบือนนั้นทำให้เห็นความแตกต่างชัดเจนระหว่างแนวทางของพุทธศาสนาและความหวาดกลัวอิสลาม (Islamophobia)

ความรุนแรงทางกายภาพถูกมองว่า เป็นความรุนแรงสุดโต่งประเภทหนึ่ง

ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณ 31 ราย ยกตัวอย่างกรณีการฆาตกรรม ภัยคุกคาม และการกราดยิงในฐานะความรุนแรงที่อยู่รายรอบชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาสถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญจำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้งเป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2550 – 2559 พบว่า ในช่วงสิบปีดังกล่าว คดีอาชญากรรมในประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 7,997 คดีทั่วประเทศในปี 2550 เป็น 3,353 คดีในปี 2559 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม คดีเหล่านี้ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ลักพาเรียกค่าไถ่ และวางเพลิงเท่านั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมความรุนแรงของประเทศไทยได้ชัดเจนขึ้น ควรพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง ความมั่นคง และสถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบ

3.3 มุมมองต่อความยึดเหนี่ยวทางสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน การยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

เมื่อพิจารณามุมมองโดยรวมต่อความยึดเหนี่ยวทางสังคมและการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 86 ให้คะแนน BRAVE-14 สูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะทางสังคมประชากร (socio-demography) เช่น เพศ อายุ การศึกษา ความพิการ พื้นที่ที่พักอาศัย หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารล้วนส่งผลต่อมุมมองต่อความยึดเหนี่ยวทางสังคม และการเข้าถึงปัจจัยสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืน สิ่งที่สำคัญที่ต้องพิจารณาควบคู่ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่รายรอบประชากร เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งอิทธิพลให้บุคคลหนึ่งมีศักยภาพเพิ่มขึ้น หรือถูกลดทอนความสามารถในการยับยั้งและฟื้นคืน

3.3.1 มุมมองเมื่อพิจารณาจากอายุ

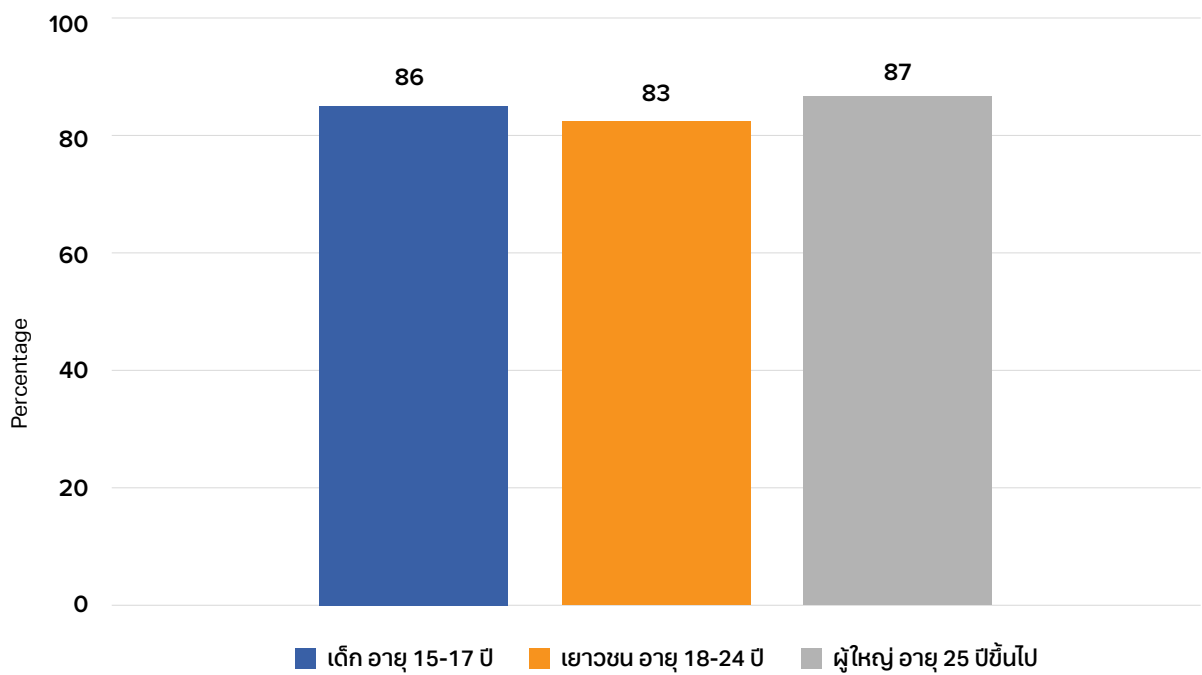
โดยรวมแล้ว เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีมุมมองและทำที่ต่อทรัพยากรการยับยั้งและฟื้นคืนแตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนว่า ผู้คนแต่ละช่วงวัยเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงและมีประสบการณ์แตกต่างกัน

งานศึกษานี้แบ่งกลุ่มอายุออกเป็นสามช่วงหลักด้วยกัน ได้แก่ เด็ก (อายุ 15-17 ปี) เยาวชน (อายุ 18-24 ปี) และผู้ใหญ่ (อายุ 25 ปีขึ้นไป) เพื่อดูว่า ผู้คนแต่ละช่วงวัยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม และสถานการณ์ที่แวดล้อมพวกเขาอย่างไร พวกเขามีทัศนคติ ความเชื่อ และทำที่ต่อความรุนแรงอย่างไรบ้าง¹⁹

เด็กที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กำลังเรียนหนังสือชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 51 นับถือศาสนาพุทธ และมีเด็กจำนวนร้อยละ 45 ที่ระบุว่า พวกเขา นับถือศาสนาอิสลามและส่วนใหญ่พำนักในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เยาวชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา พำนักอยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ และนับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และความเชื่ออื่น ๆ ตามลำดับ (สัดส่วน 48: 24: 28) ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลในภูมิภาคอื่น ๆ มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

19 แม้ว่างานศึกษามีการจัดกลุ่มตามช่วงอายุ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาระมัดระวังในการจัดกลุ่มทางสังคม ตลอดจนการเลือกปฏิบัติแบบหรือเหมารวมบนฐานอายุ หรือ 'Age-ism' เนื่องจากในสถานการณ์หรือความเป็นจริง ผู้คนแต่ละรุ่นหรือกลุ่มอาจไม่ได้มีทัศนคติ หรือแนวทางการใช้ชีวิต หรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในทางกลับกัน การจำแนกกลุ่มอายุ อาจนำไปสู่การเหมารวม ช่องว่างระหว่างวัย และการละเลยสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่ส่งผลให้คนแต่ละรุ่นมีความแตกต่างกัน

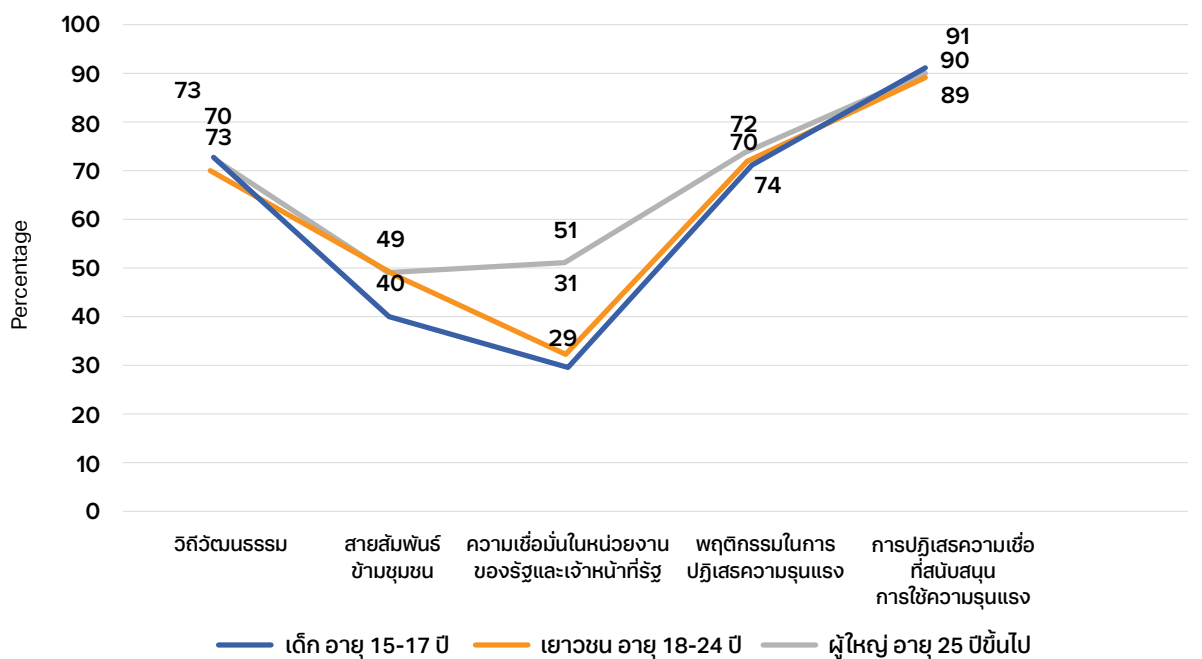
แผนภูมิที่ 3: เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนกับกลุ่มอายุ พบว่า เด็กมีระดับคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน ความเชื่อมั่นในหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ และพฤติกรรมต่อต้านความรุนแรงต่ำกว่าเยาวชนและผู้ใหญ่อ่างมีนัยสำคัญ ส่วนคะแนนในกลุ่มอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างมากนัก นอกจากนี้โดยรวมแล้ว คะแนนของเยาวชนและผู้ใหญ่ยังใกล้เคียงกัน ยกเว้นคะแนนในกลุ่มความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐที่ผู้ใหญ่มีคะแนนสูงกว่า ตามที่แสดงในแผนภูมิข้างล่าง

แผนภูมิที่ 4: เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ: วิถีวัฒนธรรม (ไม่แตกต่างกัน), สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน*** ($p < .001$), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ*** ($p < .001$), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง * ($p < .05$), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (ไม่แตกต่างกัน) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

การแสดงออกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ถูกเจ้าหน้าที่รัฐคุกคามในบางสถานการณ์

โดยภาพรวม คະเนนวิถีวัฒนธรรมของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งอาจตีความได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามช่วงอายุต่าง ๆ รู้สึกถึงคุณค่า และสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์และพื้นที่ การแสดงออกทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการเมือง และเป็นภัยคุกคามในมุมมองของฝ่ายความมั่นคง

เด็กขาดการเตรียมความพร้อมทักษะในการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเด็กให้คะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนต่ำกว่ากลุ่มวัยรุ่นและผู้ใหญ่ แม้ว่าประสบการณ์ในแต่ละช่วงวัยส่งผลต่อการเจอผู้คนนอกชุมชนและนอกแคว้น แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การสร้างทักษะเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่สายสัมพันธ์ข้ามชุมชนเพื่อทำความเข้าใจระดับคะแนน

คำถามสำคัญ ได้แก่ ปัจจุบัน เด็กมีทักษะวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด มีการเรียนการสอนพฤติกรรมอย่างไร มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนข้ามชุมชนอย่างไร ที่สำคัญ เด็กได้รับการพัฒนาให้เข้าใจและทำความรู้จัก “คนอื่น” ในฐานะเพื่อนมนุษย์อย่างไรบ้าง²⁰ ซึ่งนักวิชาการด้านวัฒนธรรมได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ตอนนี้ยังไม่มีหลักสูตรพฤติกรรมเป็นรูปธรรม”

“ตอนนี้ยังไม่มีหลักสูตรพฤติกรรมเป็นรูปธรรม ตอนนี้ มีสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่อิสานแห่งหนึ่ง และโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนราธิวาส ส่วนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหลักสูตรนี้ด้วย” (นักวิชาการด้านทักษะวัฒนธรรม 29 สิงหาคม 2565)

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสัมพันธ์กับประสบการณ์ของเด็กและเยาวชน

คะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เด็กและเยาวชนมีความเชื่อมั่นและวางใจในรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งคะแนนเหล่านี้สามารถวิเคราะห์ต่อได้ถึงสภาพสังคมที่เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญในปัจจุบัน นอกเหนือจากประสบการณ์ในแต่ละวัย

โอกาสทางการศึกษาและการจ้างงานภายใต้สถานการณ์โควิด-19

นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษาถึงกว่าหนึ่งแสนคน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565) และเยาวชนมีอัตราว่างงานสูงเพิ่มขึ้นกว่าเดิมถึงร้อยละ 5 ทั้งนี้ ประเทศไทยมีเยาวชนว่างงานและอยู่นอกกระบวนการศึกษา หรือกลุ่ม NEETs (Youth not in education, employment, or training) มากถึงกว่า 1.3 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 14 ของเยาวชนไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีเด็กยากจนและยากจนพิเศษนับล้านคน ซึ่งสะท้อนอยู่ในจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนขอรับเงินอุดหนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

²⁰ สายสัมพันธ์ข้ามชุมชนในบริบทของงานศึกษานี้มีขอบเขตที่ชุมชนทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากทักษะด้านวัฒนธรรม ยังสามารถพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนรุ่นต่าง ๆ ในสังคมประกอบเมื่อพูดถึงสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน ตัวอย่างเช่น งานศึกษาหลายชิ้นกำลังชี้ให้เห็นถึงช่องว่างและความไม่ลงรอยระหว่างผู้คนแต่ละช่วงวัย ซึ่งสามารถเริ่มต้นที่ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ลักษณะและแนวโน้มของครัวเรือนไทย การใช้เวลาว่าง และการใช้เวลาในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น ไปจนถึงประสบการณ์และแนวคิดทางสังคมการเมืองของผู้คนแต่ละรุ่น

ความขัดแย้งทางการเมือง

เด็กและเยาวชนเผชิญกับความขัดแย้งทางการเมือง และการเรียกร้องทางการเมือง และการชุมนุมเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในหลายกรณี แกนนำชุมนุมประท้วงอยู่ในวัยเด็กและเยาวชน ความพยายามสื่อสารกับรัฐผ่านการประท้วงสะท้อนข้อจำกัดของเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตัดสินใจ และนโยบายสาธารณะอย่างเป็นระบบ ขณะที่รัฐไม่ได้จัดพื้นที่ดังกล่าว รัฐกลับใช้กำลังปราบปรามและสลายการชุมนุมอย่างหนักกว่า 60 ครั้ง ซึ่งเห็นได้จากการดำเนินการของรัฐต่อการเคลื่อนไหวของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา ความรุนแรงจากปฏิบัติการส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 88 คน และเด็กเสียชีวิตหนึ่งราย ได้แก่ กรณีของเด็กชายวาฤทธิ์ สมน้อย วัย 15 ปี ซึ่งถูกยิงบริเวณหน้าสถานีตำรวจดินแดง ระหว่างการชุมนุม วันที่ 16 สิงหาคม 2564 (Decode, 2565) จากข้อมูลของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน นับตั้งแต่ปี 2563 จนถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2565 มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกและชุมนุมทางการเมืองอย่างน้อย 280 ราย ใน 205 คดี (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2565)

สถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับเด็กและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พวกเขาเติบโตในสถานการณ์ไม่ปกติตลอดช่วงชีวิตของพวกเขา จากฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch Database) นับตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2547 จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2565 มีสถานการณ์เกิดขึ้น 21,485 ครั้ง ผู้เสียชีวิต 7,344 คน บาดเจ็บ 13,641 คนกระจายทั่วพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และบางอำเภอของจังหวัดสงขลา สถานการณ์เหล่านี้มีตั้งแต่กรณีแบ่งแยกดินแดน อาชญากรรม ยาเสพติดและไม่ชัดเจนว่าเป็นเหตุการณ์อะไร (Deep South Watch, 2565) รวมทั้ง “พบศพ การก่อวินาศกรรม ยิง ระเบิด โจมตี/ปะทะ ปิดล้อมตรวจค้น วางเพลิง ฆ่าด้วยวิธีการทารุณกรรม ทำร้ายร่างกาย การก่อวินาศกรรมที่ไม่มี ความรุนแรง” ในจำนวนผู้เสียชีวิตข้างต้น พบว่า มีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เสียชีวิตจำนวน 271 คน และเยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี เสียชีวิตจำนวน 906 คน และในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2560 พบว่ามีเด็กกำพร้ารวมทั้งสิ้น 6,687 คน (บูรณเจริญกิจ, 2564) ²¹

ทักษะสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนกำลังเผชิญส่งผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเด็กให้คะแนนพฤติกรรมต่อต้านความรุนแรงของตัวเองต่ำกว่าเยาวชน ขณะเดียวกันเยาวชนให้คะแนนหัวข้อนี้ต่ำกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถเริ่มต้นทำความเข้าใจระดับคะแนนด้วยการพิจารณาภูมิหลังและประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนที่ทำแบบสอบถาม ส่วนใหญ่แล้ว เด็กในสถานศึกษาที่พำนักอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้จังหวัดรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ไม่ได้เป็นแกนนำหรือเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวของเยาวชน ไม่ได้ร่วมกิจกรรมหรือเป็นแกนนำในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย หรือสันติภาพ

งานศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกเพื่อรับมือการรังแก เสนอว่า การกล้าแสดงออก เช่น การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ความสามารถในการขอร้องให้บุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความสามารถในการปฏิเสธการขอร้องที่ไม่มีเหตุผลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการลดปัญหาการถูกรังแก อย่างไรก็ตาม เด็กที่เข้าร่วมในสถานศึกษาระบุว่า พวกเขาไม่ได้เรียนรู้ทักษะดังกล่าวในโรงเรียน ทั้งนี้ งานศึกษาพบว่า นักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความระมัดระวังตัวในการแสดงท่าทีและความเห็นต่าง ๆ แม้เป็นเรื่องพื้นฐานด้วยความกังวลถึงผลที่ตามมา

นักเรียนทั้งหญิงและชายในโรงเรียนมัธยม จังหวัดชายแดนใต้แห่งหนึ่งระบุว่า พวกเขาไม่ต้องการสนทนาเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในพื้นที่ด้วยเหตุผลว่าอาจมีการระแวงสงสัยและระบุตัวตนคนพูด และพวกเขาต้องการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้ทักถ่มแกล้งรังแก นักเรียนคนหนึ่งระบุว่า “ไม่มีการสอนทักษะการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแก” ซึ่งความเห็นจากเยาวชนสะท้อนในคำพูดเหล่านี้

21 ตัวเลขของเด็กกำพร้าอ้างอิงจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา

“ที่โรงเรียน คาบแนะแนวมีการพูดเรื่องบูลลี่บ้าง ก็บอกว่า เป็นอย่างไร เป็นเรื่องไม่ควรทำ แต่เรื่องรับมือหรือจัดการ ไม่ค่อยพูดเท่าไร” (นักเรียนหญิง ระดับมัธยมปลาย จังหวัดบุรีรัมย์ 22 สิงหาคม 2565)

“ไม่มีการสอนทักษะพวกนี้เลย” (นักเรียนชาย ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส 22 สิงหาคม 2565)

“ผมไม่ใส่ข้อมูลสถานการณ์ลงในแบบสอบถาม ก็กลัวเหมือนกันว่า มีใครมาอ่านเจอและรู้ว่าเป็นผม” (นักเรียนชาย ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส 22 สิงหาคม 2565)

“หนูคิดว่าไม่เป็นไรหรอก หากพูดเรื่องสถานการณ์ในพื้นที่ลงในแบบสอบถาม แต่คิดว่าไม่เขียนดีกว่า เพราะว่่าก็กลัวเหมือนกัน” (นักเรียนหญิง ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส 22 สิงหาคม 2565)

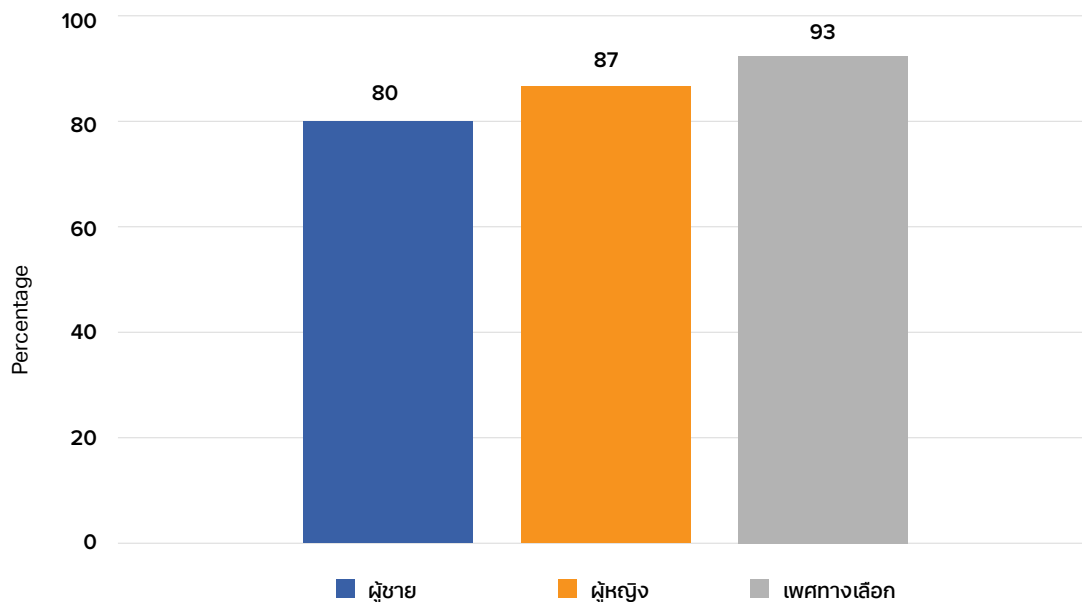
3.3.2 เพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

โดยรวมแล้ว จำนวนผู้หญิงที่ทำแบบสอบถามนี้มีสัดส่วนสูงกว่าผู้ชายและเพศทางเลือก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา อาศัยนอกเขตเทศบาลในพื้นที่ภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และภาคกลางตามลำดับ ผู้หญิงประมาณ 400 คนที่ทำแบบสอบถามทำงานเป็นครู อาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กในสถานดูแลเด็กปฐมวัยในจังหวัดต่าง ๆ

- ผู้ชายที่ทำแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเยาวชนเช่นกัน มีการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือต่ำกว่า อยู่นอกเขตเทศบาล อาศัยอยู่ในพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้ และภาคกลางตามลำดับ นับถือศาสนาพุทธ และอิสลามตามลำดับ
- กลุ่มเพศทางเลือกที่ทำแบบสอบถามมี 41 คน ส่วนใหญ่เป็นเยาวชน มีการศึกษาระดับมัธยมและสูงกว่า อาศัยในเขตเมือง ในภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคกลางตามลำดับ
- โดยรวมแล้ว ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศทางเลือกเข้าถึงหรือมีทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มเพศทางเลือกมีทรัพยากรสนับสนุนมากกว่าผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชายได้คะแนนต่ำสุด²² ตามที่แสดงในแผนภูมิที่ 6

22 โครงการสำรวจซึ่งใช้เครื่องมือ BRAVE-14 ในคูมาโนโว มาซิโดเนียเหนือ ออสเตรเลีย และแคนาดาพบว่าผู้หญิงมีทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงสูงกว่าผู้ชาย Simeon Dukic, Tim Hulse, and Danial Hooton (2563). Community Resilience Study: Kumanovo, North Macedonia, Grossman et al. (2563). Youth resilience to violence extremism.

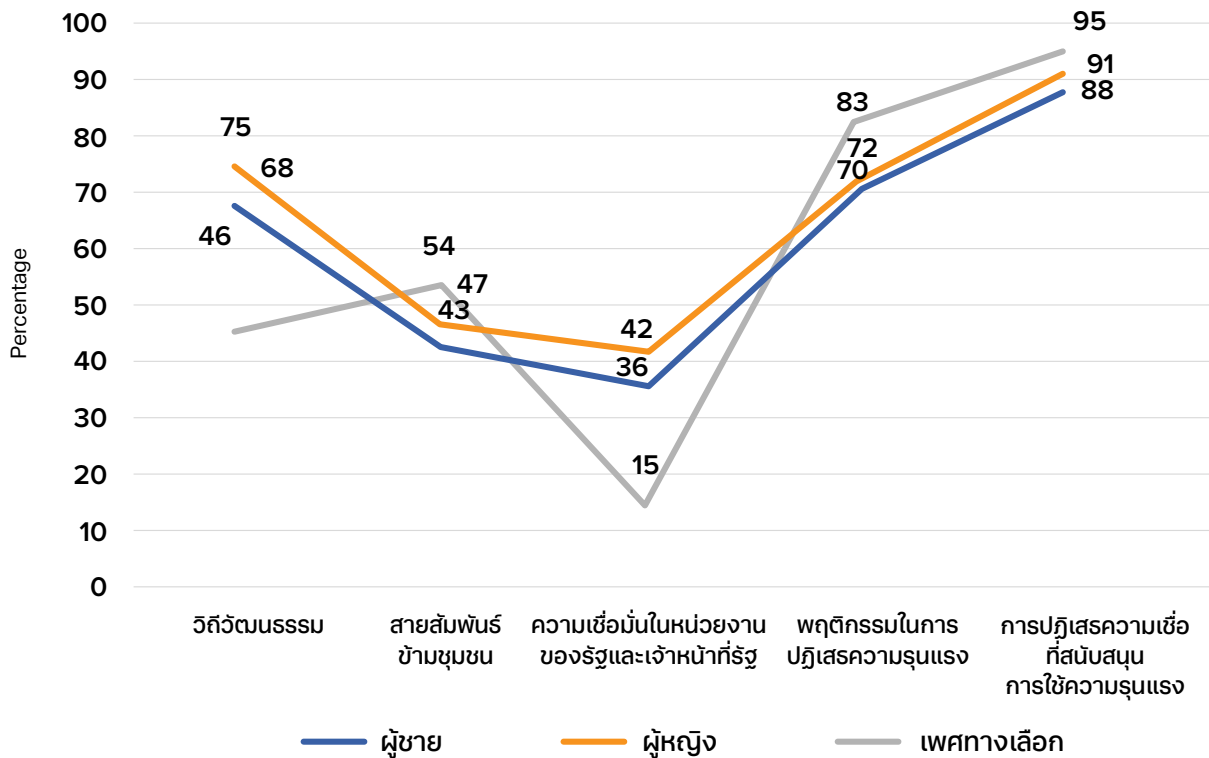
แผนภูมิที่ 5: ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศทางเลือกที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการหยุดและฟื้นคืนสูงกว่คะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

จากแผนภูมิ เพศทางเลือกมีคะแนนวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อมั่นในหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำกว่าเพศชายและเพศหญิง ขณะเดียวกัน การให้คะแนนพฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง และการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงกลับสูงกว่า ส่วนเพศชายนั้น ระดับคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนที่ต่ำกว่าเพศหญิงและเพศทางเลือก แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ที่แตกต่างกันในเพศต่างๆ ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจ หรือความรู้สึกได้รับการสนับสนุนจากบุคคล เครือข่าย หรือองค์กรภายนอกชุมชนของตน

แผนภูมิที่ 6: ผู้ชาย ผู้หญิง และเพศทางเลือกที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ: วิถีวัฒนธรรม *** (p<.001), สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน (ไม่แตกต่าง), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ *** (p<.001), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง (ไม่แตกต่าง), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง *(p<.05) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

“วัฒนธรรม” ได้รับความสำคัญหลายระดับ

การให้ความหมายและคุณค่า “วัฒนธรรม” มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงได้ถามคำถามว่า บุคคลนั้นมีความเชื่อหรือทัศนคติที่สนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนต่ำเสมอไป

สายสัมพันธ์ข้ามชุมชนเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรม และการเป็นสมาชิกเครือข่าย

คณะนักวิจัยพบว่า สังคมจากการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนของเพศทางเลือกที่สูงกว่าผู้ชายและผู้หญิงสามารถพิจารณาจากภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอันดับแรก ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนใหญ่แล้ว เพศทางเลือกที่ทำแบบสอบถามนี้อยู่ในวัยเยาวชน การศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยม อาศัยในเขตเมืองในภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคกลาง ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มีเครือข่ายเพศทางเลือกเข้มแข็งหลายแห่ง พวกเขาเข้าถึงแบบสอบถามจากเพื่อน และองค์กรเพศทางเลือก ทั้งนี้ โอกาสทางการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม มีเครือข่ายเพื่อน ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรหรือเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านสุขภาพและสิทธิของเพศทางเลือกเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้บุคคลสามารถสร้างความมั่นใจในอัตลักษณ์ของตนเอง และสามารถสร้างสายสัมพันธ์อันนำไปสู่ความไว้วางใจผู้คนที่มาจากชุมชนอื่น ๆ ได้ (จันทร์สุขและคณะ, 2563)

ผู้ชายมีข้อจำกัดและความท้าทายในการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้หญิงและเพศทางเลือกเข้าถึงแบบสอบถามผ่านทางเครือข่ายการพัฒนา ส่วนผู้ชายเข้าถึงแบบสอบถามผ่านทางคนรู้จัก หรือครู อาจารย์ รวมทั้งเครือข่ายศาสนา เช่น วัดในจังหวัดพิษณุโลก งานศึกษามีข้อสังเกตต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและการเป็นสมาชิกเครือข่ายของผู้หญิงและผู้ชาย เช่น ผู้หญิงเข้าร่วมโครงการชุมชนมากกว่าผู้ชาย

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ชายจะเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ที่มิถุนมิหลังไม่แตกต่างกัน และในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ชายมีข้อจำกัดด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย

“ส่วนใหญ่แล้ว โครงการชุมชน ส่งเสริมศักยภาพชุมชน สื่อปลอดภัยในชุมชน กิจกรรมด้านการศึกษามีผู้หญิงเข้าร่วมกว่าผู้ชาย” (เจ้าหน้าที่ธุรกิจเพื่อสังคม 25 สิงหาคม 2565)

ความคาดหวังของสังคมต่อการปฏิบัติตัวของเพศต่าง ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นประเด็นที่น่าศึกษาต่อ นอกจากนี้ งานศึกษามีข้อสังเกตว่า งานศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่มองความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับผู้ชายในมิติโครงสร้างชายเป็นใหญ่ มีงานศึกษาไม่มากนักที่อภิปรายถึงบริบทแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหรือมีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสังคม เช่น กฎหมาย หรือข้อกำหนด หรือชนบทต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้ชาย “เคยชิน” กับความรุนแรง เช่น การเกณฑ์ทหาร กีฬามวย หรือแม้แต่ “การไม่นับรวม” ผู้ชายในนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ²³

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

แม้ว่า ความหลากหลายทางเพศได้รับการพูดถึงในวงกว้างในสังคมไทย แต่ยังคงต้องพิจารณาต่อว่า ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและกฎหมายนั้น การยอมรับและคุ้มครองสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างไร พวกเขาได้รับการยอมรับ (recognize) มากน้อยแค่ไหน มีกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติอย่างไรที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในฐานะบุคคลที่มีสถานะเพศทางเลือก เช่น ในสถาบันการศึกษา คุรุกลุ่มเพศทางเลือกถูกมองว่าเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อนักเรียน หรือกรณีการพบแพทย์หรือรักษาตัวในโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่หรือแพทย์จะส่งตัวบุคคลไปรับการรักษาที่ยังแผนกตามเพศกำเนิดแทนที่จะเป็นไปตามเพศสภาพ หรือกรณีของบัตรประจำตัวประชาชน หรือหนังสือเดินทางที่ค่านำหน้าไม่ตรงกับเพศสภาพ (สัจจาสัย, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรงสัมพันธ์กับความคับข้องใจ

รายงานชื่อ “ตระหนองอาจ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแนวหน้าของการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของไทย” บันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญ (World Organization Against Torture และ International Federation for Human Rights, 2563) ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งย้ำถึงความคับข้องใจที่อาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ ในบางกรณี การดำเนินการของผู้หญิงเพื่อต่อต้านความรุนแรงของรัฐหรือความไม่เป็นธรรม แม้เป็นการต่อสู้เพื่อผู้เสียหาย แต่อาจถูกมองว่า เป็นการสนับสนุนความรุนแรงด้วยเช่นกัน

“จะเห็นว่า ผู้หญิงเจียบ ไม่มีปากมีเสียง แต่ในกรณีที่มีนกระทบกระเทือนจิตใจเกินไป ผู้หญิงจะออกมาต่อต้าน ซึ่งคนข้างนอกอาจมองว่า ผู้หญิงสนับสนุนความรุนแรง แต่เขาไม่ได้คิดแบบนั้น เขาคิดถึงความเป็นลูก ความไม่เป็นธรรม” (นักวิชาการสตรีด้านวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้, 22 กรกฎาคม 2565)

การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงไม่ได้มีความหมายตรงไปตรงมาเสมอไป

ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามทุกเพศให้คะแนนการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงสูง การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้หญิงร้อยละ 7 และผู้ชายร้อยละ 9 เห็นว่า สามีสมควรทำร้ายร่างกายภรรยาในบางสถานการณ์ เช่น หากภรรยาออกจากบ้านโดยไม่บอกสามี หากภรรยาไม่เอาใจใส่ดูแลบุตร หรือหากภรรยาโต้เถียง/ทะเลาะกับสามี นอกจากนี้ งานสำรวจยังพบว่า

²³ งานศึกษามองว่า ในบริบทของสังคมไทย ผู้หญิงและเพศทางเลือกมีความเปราะบางมากกว่าผู้ชาย อย่างไรก็ตาม “ความเปราะบาง” สามารถอธิบายได้ในบริบทของเพศต่าง ๆ ซึ่งในส่วนของผู้ชาย ความเปราะบางในที่นี้ รวมถึงความเสี่ยงในการเป็นเป้าหมายของความรุนแรง การสนับสนุน และเป็นผู้ใช้ความรุนแรงเอง

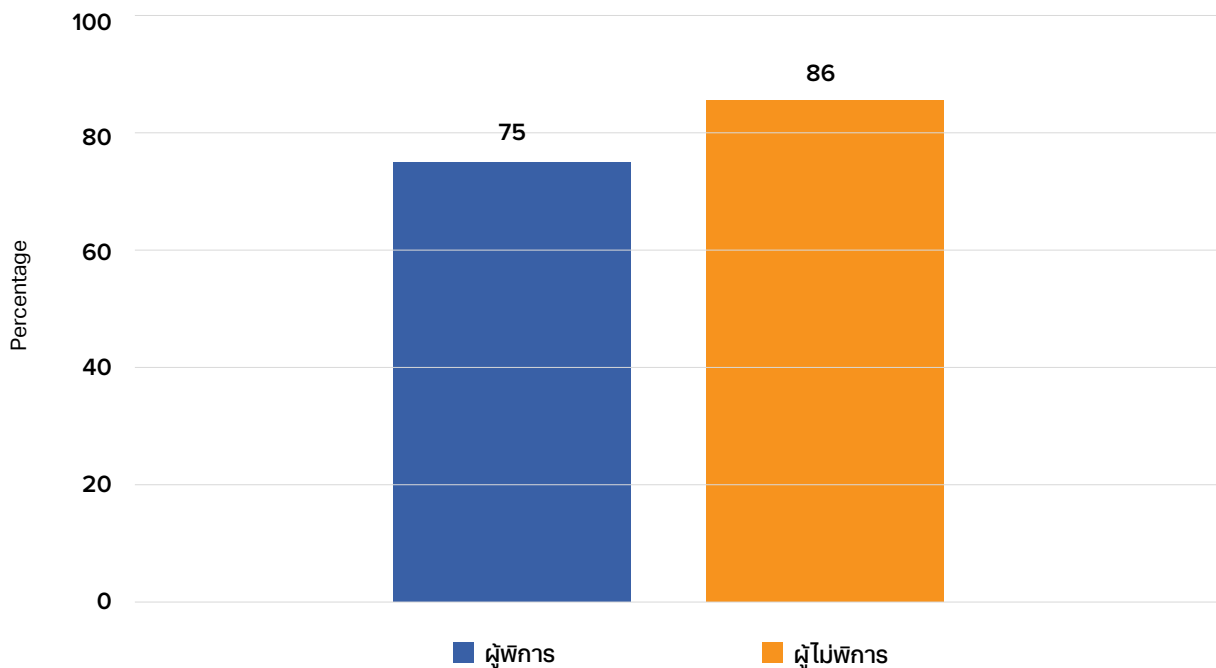
ผู้หญิงเชื่อว่า การลงโทษทางร่างกายยังเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเลี้ยงดูเด็ก สั่งสอน หรือให้การศึกษาเด็กอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การใช้ความรุนแรงอาจไม่ได้หมายถึงการยอมรับ แต่มีความหมายถึงความอยู่รอดในช่วงเวลานั้น ในบางบริบท ผู้หญิงถูกทำให้ยอมรับและอยู่กับความรุนแรง เช่น ในกรณีของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์บางแห่ง

“ผู้หญิงอยู่ในความรุนแรงจนเป็นเรื่องปกติ แต่ตอนนี้คนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าก็คิดต่างกันแล้ว”
(ผู้ประสานงานองค์กรพัฒนาในพื้นที่ภาคเหนือ 20 สิงหาคม 2565)

3.3.3 ความพิการ

ในการพิจารณามุมมองต่อความยืดหยุ่นทางสังคมและระดับทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงของผู้พิการนั้น การทำความเข้าใจถึงภูมิหลังของกลุ่มผู้พิการที่ตอบแบบสอบถามเป็นสิ่งสำคัญ ในกลุ่มผู้พิการที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 128 คน มีสัดส่วนเยาวชนและผู้ใหญ่เท่ากัน ประมาณร้อยละ 66 ของผู้พิการกลุ่มนี้มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่อาศัยในภาคกลางและภาคเหนือตามลำดับ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีองค์กรภาคประชาสังคมด้านผู้พิการ และทรัพยากรสำหรับผู้พิการมากกว่าพื้นที่อื่น ประมาณร้อยละ 80 ของผู้พิการกลุ่มนี้เข้าถึงอุปกรณ์สื่อสาร คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต พวกเขาตอบแบบสอบถามออนไลน์โดยได้รับลิงก์แบบสอบถามจากนักกิจกรรมผู้พิการ ตัวแทนเยาวชนพิการที่เข้าร่วมโครงการกับองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อนักศึกษาซึ่งเป็นผู้พิการ หรือครู อาจารย์ และแม้ว่า การเข้าถึงทรัพยากรของผู้พิการกลุ่มนี้ไม่ต่างจากผู้ไม่พิการ แต่เสียงจากผู้พิการ 128 คนสะท้อนข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน คณะกรรมการของผู้พิการคือร้อยละ 75 และผู้ไม่พิการร้อยละ 86 ตามที่แสดงในแผนภูมิที่ 8

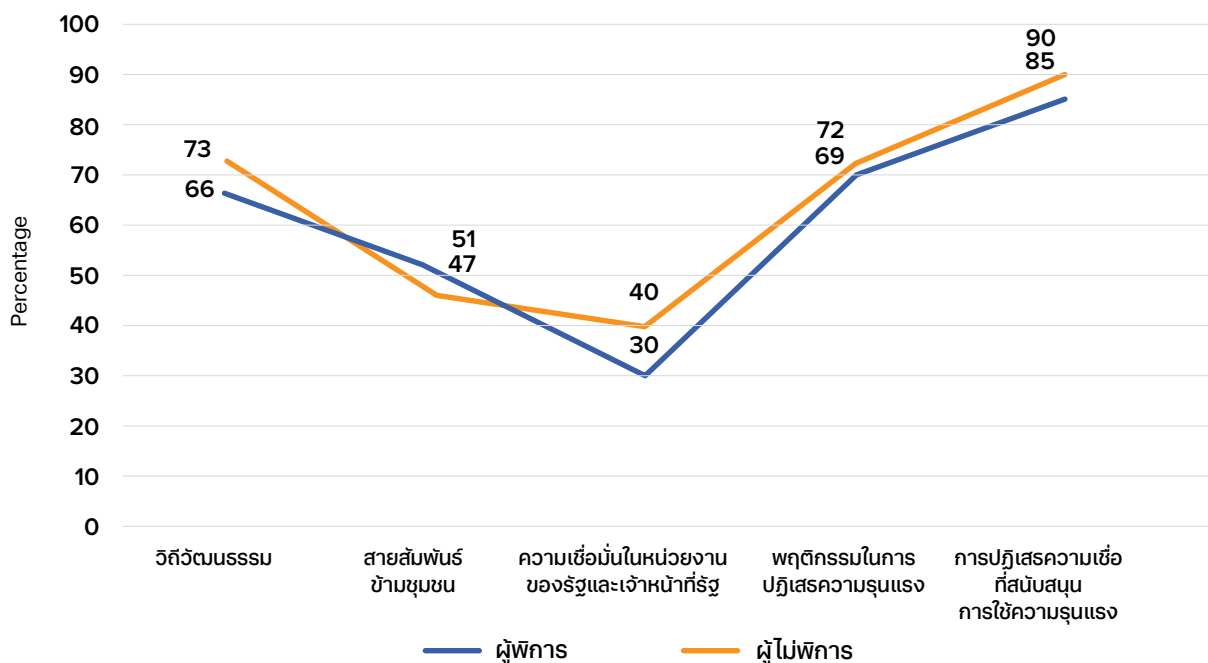
แผนภูมิที่ 7: ผู้พิการและไม่พิการที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

คะแนนระหว่างผู้พิการและไม่พิการไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นคะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและบุคคลากรของรัฐที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

แผนภูมิที่ 8: ผู้พิการและไม่พิการที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน

ระดับนัยสำคัญ: วิถีวัฒนธรรม (ไม่แตกต่าง), สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน (ไม่แตกต่าง), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ* ($p < .05$), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง (ไม่แตกต่าง), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (ไม่แตกต่าง) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการปฏิบัติที่นับรวมบุคคลเปราะบาง

ในจำนวนผู้พิการที่ตอบแบบสอบถามนั้น พบว่าร้อยละ 66 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า ซึ่งสะท้อนถึงโอกาสที่มากกว่าจากการศึกษาและเครือข่ายสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ผู้พิการกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชากรผู้พิการของประเทศ จากการสำรวจจำนวนผู้พิการในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีผู้พิการร้อยละ 1.2 ที่กำลังเรียนในระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า และผู้พิการร้อยละ 9.5 ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ, 2560)

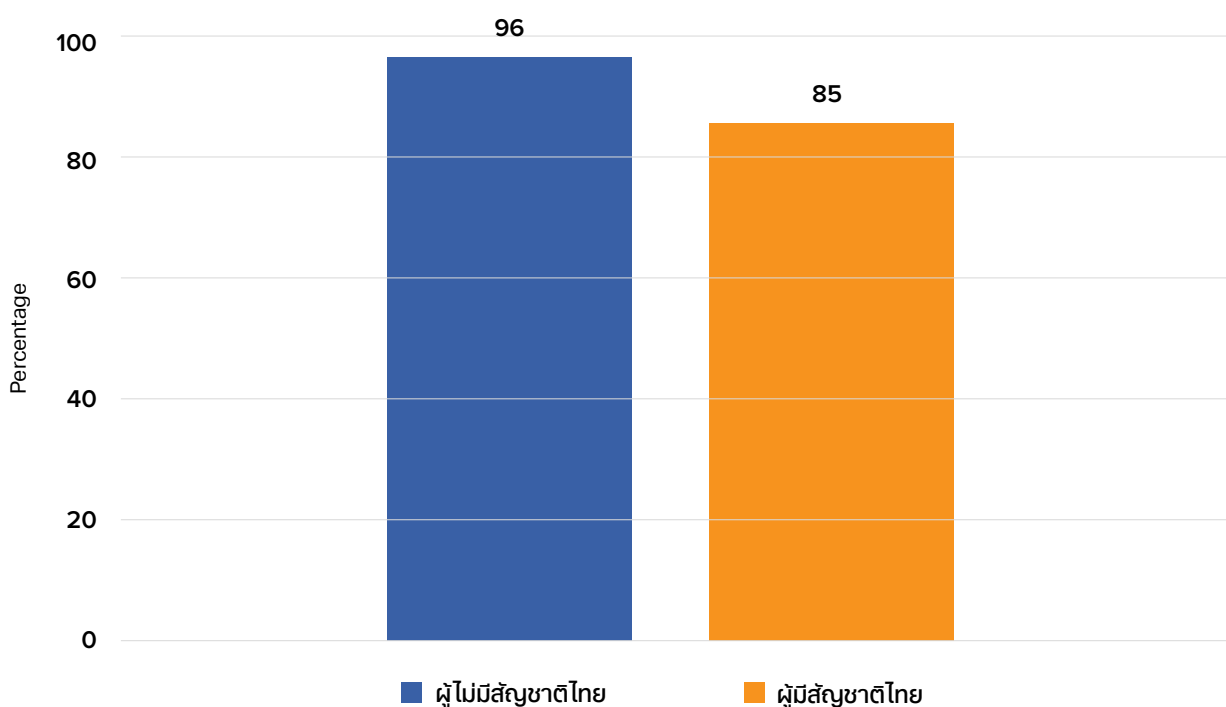
ประเทศไทยมีระบบช่วยเหลือและสนับสนุนผู้พิการ เช่น กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ บัตรประจำตัวผู้พิการ และระบบสนับสนุนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จากจำนวนผู้พิการประมาณ 3.7 ล้านคนหรือร้อยละ 5.5 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย มีผู้จดทะเบียนผู้พิการน้อยกว่าร้อยละ 50 กว่าหนึ่งในห้าของผู้พิการยังไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐ และมีประชากรผู้พิการวัยเรียนเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่ยังอยู่ในระบบการศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ, 2560)

นอกจากนี้ ความเปราะบางของกลุ่มผู้พิการสะท้อนออกมาในวงสนทนากลุ่มย่อย แม้ว่า พวกเขาเข้าถึงการศึกษาและโอกาส แต่พวกเขาไม่ได้รู้สึกถึงการคุ้มครองอย่างแท้จริง เยาวชนผู้พิการรายหนึ่งระบุว่า “สังคมไทยคิดว่า อาชีพที่คนพิการทำได้ คือ การนวด การทำงานฝีมือเท่านั้น หรือไม่ก็ฝึกเป็นนักกีฬาพาราโอลิมปิก” ขณะเดียวกัน นโยบายของโรงเรียนสร้างข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพเพื่อโอกาสต่าง ๆ อีกทั้ง นักเรียนผู้พิการยังเผชิญกับถ้อยคำแสดงความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ “มีการดูถูกเรื่องความพิการว่า เดินไม่ได้แบบนี้จะไปทำอะไรกัน”

3.3.4 สัญชาติ

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 2,649 คน ผู้ตอบแบบสอบถาม 114 คนเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติหรือไม่ได้มีสัญชาติไทย ประชากรกลุ่มนี้มีข้อจำกัดในการเข้าถึงการจ้างงาน การเดินทาง ตลอดจนการคุ้มครองทางสังคมส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้เป็นผู้หญิง อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมหรือต่ำกว่า พักอาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และอุบลราชธานี พวกเขาได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มเยาวชน เภรนำชาวบ้าน และองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่

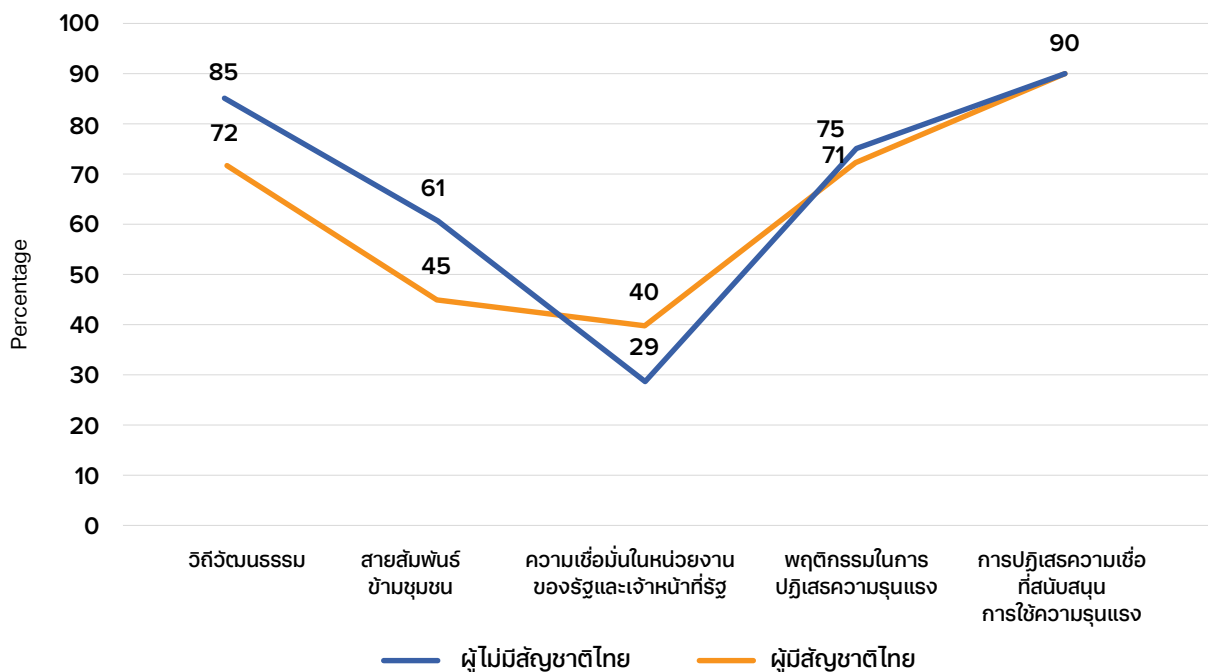
แผนภูมิที่ 9: ผู้ไม่มีสัญชาติไทยและผู้มีสัญชาติไทยที่ให้ความเห็นการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการหยุดยั้งและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

คะแนนสามกลุ่มที่น่าสนใจคือ ระดับคะแนนวิถีวิตนธรรมและคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนของบุคคลไร้สัญชาติ/ผู้ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งสูงกว่าผู้มีสัญชาติไทย ขณะที่คะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำกว่าผู้มีสัญชาติไทยอย่างมีนัยสำคัญตามที่ปรากฏในแผนภูมิที่ 11 อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชากรไร้สัญชาติหรือผู้ไม่มีสัญชาติไทยในประเทศไทยทั้งหมด ดังนั้น การวิเคราะห์ที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคะแนนจะต้องพิจารณาภูมิหลังและสถานภาพของพวกเขาประกอบ

แผนภูมิที่ 10: ผู้ไม่มีสัญชาติไทยและมีสัญชาติไทยที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน

ระดับนัยสำคัญ: วิถีวัฒนธรรม *(p<.01), สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน *(p<0.1), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ * (p<.05), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง (ไม่แตกต่าง), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (ไม่แตกต่าง) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

วิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และผู้อพยพสะท้อนถึงข้อจำกัดทางสังคม ความพยายามเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ และความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ

ระดับคะแนนวิถีวัฒนธรรมของผู้ไม่มีสัญชาติไทยสะท้อนอยู่ในวิถีชีวิตของพวกเขา วิถีชีวิตของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และผู้ย้ายถิ่นสะท้อนถึงข้อจำกัดทางสังคม เศรษฐกิจ และการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคมที่พวกเขาตั้งถิ่นฐาน ด้วยข้อจำกัดด้านภาษา การเข้าถึงการศึกษาและการจ้างงาน ทำให้พวกเขามีข้อจำกัดในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนนอกชุมชน รวมทั้งมีต้นทุนสูงในการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีสัญชาติไทยพำนักอยู่ในจังหวัดเชียงราย และเชียงใหม่ และในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมแม่น้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี ความใกล้ชิดกับชุมชนทั้งด้วยการพักอาศัย ความเป็นเครือญาติ การเข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีต่อเนื่อง เครือข่ายเพื่อน ทั้งเพื่อนร่วมงานหรือคนรู้จักจากชุมชนเดียวกันนำไปสู่ความผูกพันทั้งทางสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและทางวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนระบุว่า ความพยายามรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตัวเองยังเป็นการพยายามสร้างตัวตนของกลุ่มเองเพื่อต่อรองกับรัฐ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ตัวอย่างในชุมชนอาข่าที่มีความพยายามรักษารากเหง้าและเอกลักษณ์ของกลุ่มสามารถช่วยในเรื่องการพิสูจน์สัญชาติและการมีสัญชาติได้ (เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน พื้นที่ภาคเหนือ, 22 กุมภาพันธ์ 2566)

ความใกล้ชิดและสายสัมพันธ์กับภาคประชาสังคมนำไปสู่สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

ท่ามกลางข้อจำกัดต่าง ๆ ของผู้ไม่มีสัญชาติที่ตอบแบบสอบถามนี้ ทั้งข้อจำกัดด้านภาษาและการเข้าถึงสิทธิและการคุ้มครองทางสังคม พวกเขาเชื่อว่า ตัวเองมีทุนทางสังคมจากสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนในระดับสูง

ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงใหม่เมืองคักร กลุ่ม องค์การศาสนา และนักวิชาการ หรือแม้แต่ภาคเอกชนเข้าไปทำงานหลายประเด็น จากฐานข้อมูลของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2565) พบว่า ประเทศไทยมีหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ถึง 108 องค์กร

สายสัมพันธ์เหล่านี้นำมาซึ่งความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาวิกฤตซึ่งรัฐยังไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยงานเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และช่วยให้สมาชิกชุมชนสามารถพาตัวเองเข้าไปอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและการคุ้มครองทางสังคม ตัวอย่างความช่วยเหลือจากเครือข่ายที่เห็นได้ชัดคือ การเป็น “พี่เลี้ยง” ดูแลช่วยเหลือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีการเลือกปฏิบัติเมื่อผู้ไม่มีสัญชาติไทยต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ

“พอเจ้าหน้าที่เห็นว่า พี่น้องลาวอพยพเข้ามาโรงพยาบาลหรือที่ทำการอำเภอ หรือหน่วยงานอื่น ๆ กับพี่น้องเครือข่าย เขาก็ดำเนินการดี พูดดี เขารู้ว่า หากไม่ปฏิบัติด้วยดี พวกเขาจะมีปัญหา การเป็นพี่เลี้ยงคือการฝึกให้พวกเขาเห็นว่า การติดต่อกับราชการควรปฏิบัติอย่างไร และพวกเขามีสิทธิอะไรบ้าง” (เจ้าหน้าที่เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุบลราชธานี, 17 กรกฎาคม 2565) ทั้งนี้ ชุมชนเกษตรกรไร้สัญชาติในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นสมาชิกเครือข่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในภาคอีสาน

ความเปราะบางจากการเป็นบุคคลไร้รัฐ ไร้สัญชาติ หรือไม่มีสัญชาติไทยส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่ปรึกษาของเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์แห่งหนึ่งประเมินว่า ในประเทศไทยยังมีบุคคลที่ไม่มีสัญชาติกว่า 500,000 คน สถานการณ์การเข้าถึงสัญชาติกำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายด้านความมั่นคง การทุจริต ความไม่เข้าใจกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนการขาดระบบการส่งมอบงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้จัดทำนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ อีกทั้งกฎหมายและระเบียบปฏิบัติมีความซับซ้อนกว่าที่ผู้ยื่นขอสัญชาติจะสามารถทำความเข้าใจ นอกจากนี้ การเข้าถึงสัญชาติมีต้นทุนที่สูงทำให้บุคคลไร้สัญชาติจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการมีสัญชาติได้

“ตอนนี้สถานการณ์เข้าถึงสัญชาติวิกฤติไปหมด เจ้าหน้าที่โยกย้ายบ่อย และเจ้าหน้าที่ก็ไม่เข้าใจกฎหมายหรือระเบียบ เช่น เจ้าหน้าที่บอกให้คนขอสัญชาติพิสูจน์ DNA หรือให้ผู้ใหญ่บ้านรับรอง ซึ่งตามกฎหมายไม่ได้ระบุเอาไว้ นี่จึงเพิ่มการทุจริต แล้วตามมาด้วยค่าใช้จ่ายมหาศาล ต้นทุนการมีสัญชาติต่อคนนี่สูงมาก อย่างน้อยก็ 50,000 บาทขึ้นไป ทำให้หลายคนที่ไม่หาเงินไม่ได้มากพอต้องเลิกความพยายามการมีสัญชาติไป” (ที่ปรึกษาเครือข่ายชาติพันธุ์ ภาคเหนือ 21 กรกฎาคม 2565)

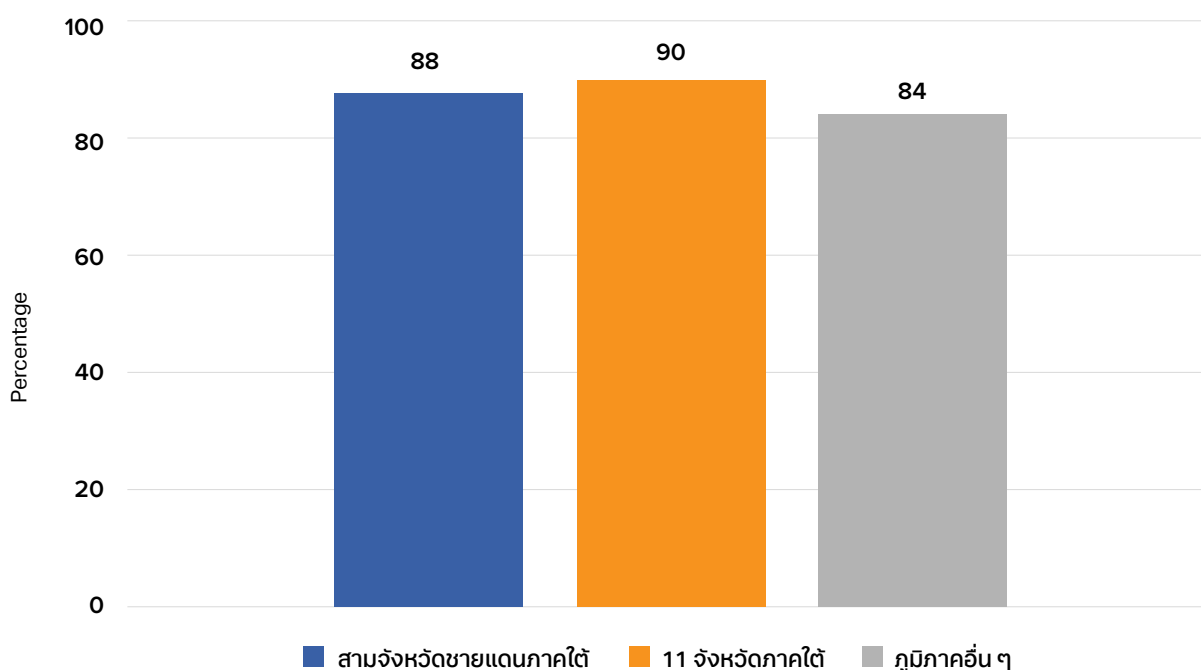
การได้รับบริการที่ดีจากรัฐไม่ได้รับประกันว่าจะได้รับการตอบสนองที่ดีในเชิงนโยบายและความต้องการของชุมชนเสมอไป

ข้อสังเกตประการหนึ่งของงานศึกษา คือ ปัจจุบัน หน่วยงานราชการยกระดับการให้บริการที่เป็นมิตรกับประชาชนและใช้เวลารวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม การตอบสนองต่อความกังวลและความต้องการของชุมชนในระดับนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการเรียกร้องความเป็นธรรมยังมีข้อจำกัด ซึ่งสามารถเห็นประเด็นเหล่านี้ได้จากการยกตัวอย่างไม่ยุติธรรมและหลอกลวงซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของภาครัฐจากผู้ตอบแบบสอบถาม 820 คน เช่น การจับกุมผู้บริสุทธิ์ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง โดยมองว่า ความไม่เป็นธรรมของกลไกการตรวจสอบภาครัฐ การแทรกแซงทางการเมืองของทหารส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง นอกจากนี้ ยังระบุถึงความท้าทายของกลุ่มคนชายขอบในการเข้าถึงความเป็นธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

3.3.5 พื้นที่พำนักอาศัย

งานศึกษานี้แบ่งกลุ่มพื้นที่พักอาศัยออกเป็นสามกลุ่มด้วยกัน ได้แก่ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสเท่านั้น) 11 จังหวัดภาคใต้ และภูมิภาคอื่น ๆ จากผู้ตอบแบบสอบถาม 641 รายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง กว่าครึ่งเป็นเด็ก มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง กว่าครึ่งเป็นกลุ่มเยาวชน มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า นับถือศาสนาพุทธ เช่นเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถามจากภูมิภาคอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง กว่าครึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอื่น ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งระบุว่า ไม่มีศาสนาหรือนับถือมากกว่าหนึ่งศาสนา

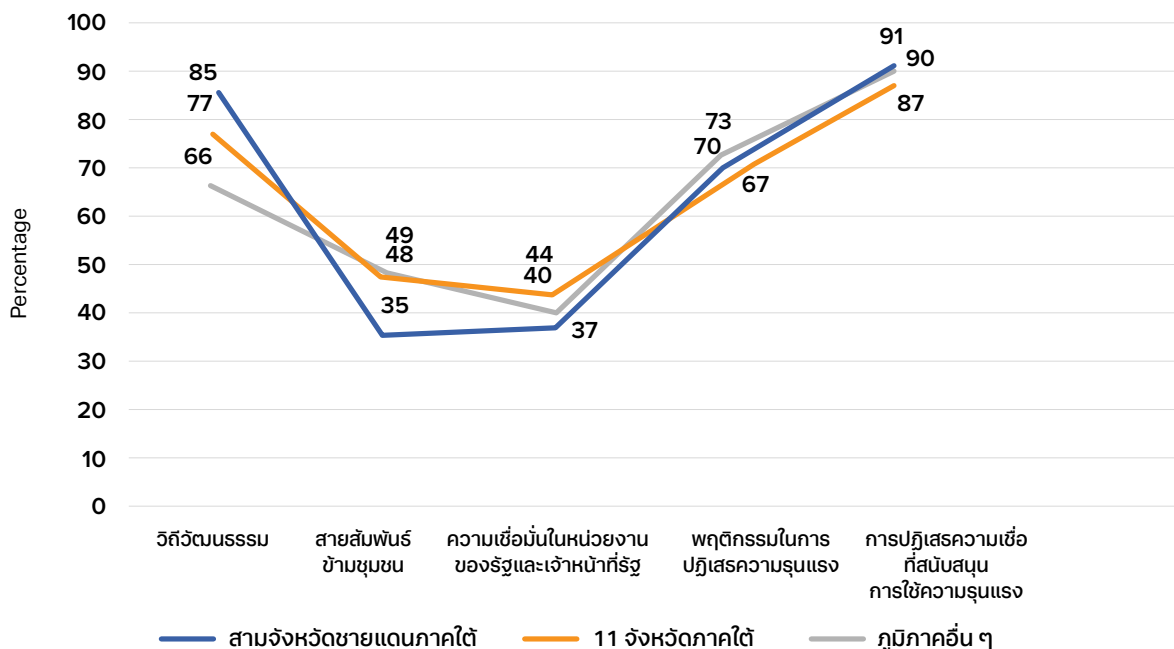
แผนภูมิที่ 11: ผู้ตอบแบบสอบถามจาก 11 จังหวัดภาคใต้ที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและพื้นดินสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

แผนภูมิที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจาก 11 จังหวัดภาคใต้เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและพื้นดินสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และภูมิภาคอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคะแนนวิถีวัฒนธรรมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามจาก 11 จังหวัดภาคใต้และจากภูมิภาคอื่น ๆ น่าสังเกตว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำกว่าผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถามจาก 11 จังหวัดภาคใต้ มีคะแนนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่ำกว่าพื้นที่อื่นเช่นกัน

แผนภูมิที่ 12: ผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน

ระดับนัยสำคัญ: วิถีวัฒนธรรม*** (p<.001), สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน*** (p<.001), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ (ไม่แตกต่างกัน), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง* (p<.05), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง (ไม่แตกต่างกัน) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

วิถีวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับศาสนา

อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของผู้คนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยึดโยงอย่างแนบแน่นกับความเชื่อทางศาสนา ซึ่งส่งอิทธิพลต่อทุกมิติของชีวิต (นักวิชาการสตรีด้านวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้, 22 กรกฎาคม 2565) เยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่แยกจากกันไม่ได้ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม (สนทนากลุ่มย่อย เยาวชนระดับมัธยมปลาย สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, 7 กรกฎาคม 2565) ขณะเดียวกัน ในพื้นที่อื่น ๆ ศาสนาไม่ได้เป็นสิ่งจำเป็นหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอีกต่อไป สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่อื่น ๆ นั้น วัฒนธรรมถูกมองในแง่ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลหรือศิลปะแขนงต่าง ๆ มากกว่า นอกจากนี้ สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่ม วัฒนธรรมของชุมชนยังนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมสำหรับผู้คนบางกลุ่มในชุมชน (เยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพศชาย อายุ 23 ปี, เชียงราย, สนทนากลุ่มย่อย, 10 มิถุนายน 2565) นอกจากนี้ วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีข้อจำกัดในการตัดสินใจ ขณะเดียวกัน พื้นที่เองมีความท้าทายด้านกลไกช่วยเหลือผู้หญิง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2561) ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในประเด็นการแต่งงานเด็ก แต่หากพิจารณาประกาศระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการสมรส (นิกاح) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 จะเห็นได้ว่า ประกาศฉบับนี้ไม่ได้เป็นห้ามการแต่งงานอายุต่ำกว่า 17 ปี เพราะมีข้อยกเว้นซึ่งอาจผ่อนผันได้ (บูรณเจริญกิจ, 2561)

การสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในชุมชน และสถานการณ์ในพื้นที่

จากคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามในสามจังหวัดชายแดนใต้ ภาษา ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์และการตัดสินใจด้านการศึกษาของกลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่า ในพื้นที่ที่มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนา สถาบันศึกษาปอเนาะ และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) นับพันแห่ง การศึกษาที่ยึดโยงกับวิถีชีวิตมีคุณภาพอย่างยิ่งต่อผู้คนที่ แต่ในอีกแง่หนึ่ง สถาบันการศึกษายังมีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้นอกชุมชน ความเชื่อ งานศึกษาพบว่า ในพื้นที่ที่มีโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนบางส่วนที่มีนักเรียนจากชุมชนต่างความเชื่อ เรียนร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงจากรัฐไทย และการตอบโต้จากกลุ่มขบวนการ ยังคงส่งผลกระทบต่อความไม่ไว้วางใจระหว่างกันเพิ่มสูงขึ้น (ต่วนศิริ, 2562)

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของพื้นที่

ผู้ตอบแบบสอบถามจากพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้มีคะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ แม้ไม่ได้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่คะแนนเหล่านี้มีความสำคัญและควรทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามมองว่า ตัวเองมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ทั้งนี้ ท่ามกลางสถานการณ์แพร่ระบาด ความช่วยเหลือจากรัฐนำไปสู่ความไว้วางใจในระบบ โดยภาพรวมแล้ว หลายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ หากดูข้อมูลย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2564 จังหวัดสงขลา กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง สุราษฎร์ธานี ตรัง คือหนึ่งใน 31 จังหวัดที่ได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ครอบคลุมประชากรมากกว่าร้อยละ 50 (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564) และต้นปี 2565 จังหวัดภูเก็ต สุราษฎร์ธานี กระบี่ และพังงา ได้รับวัคซีนเข็มที่สี่ ในฐานะพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยวที่เป็ได้รับผู้เดินทางเข้าราชอาณาจักร (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565)

การเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและแหล่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ปาล์มน้ำมัน และยางพาราเป็นปัจจัยสำคัญต่อเศรษฐกิจ จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้มีแนวโน้มดีต่อเนื่อง และรายได้ของเกษตรกรยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีซึ่งช่วยพยุงการใช้จ่ายได้บางส่วน แม้ได้รับแรงกดดันจากค่าครองชีพและราคาระหว่างที่พุ่งขึ้นต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรงแสดงออกผ่านการชุมนุม พื้นที่ออนไลน์ และในบางกรณีไม่ได้แสดงออกตรงไปตรงมาเสมอไป

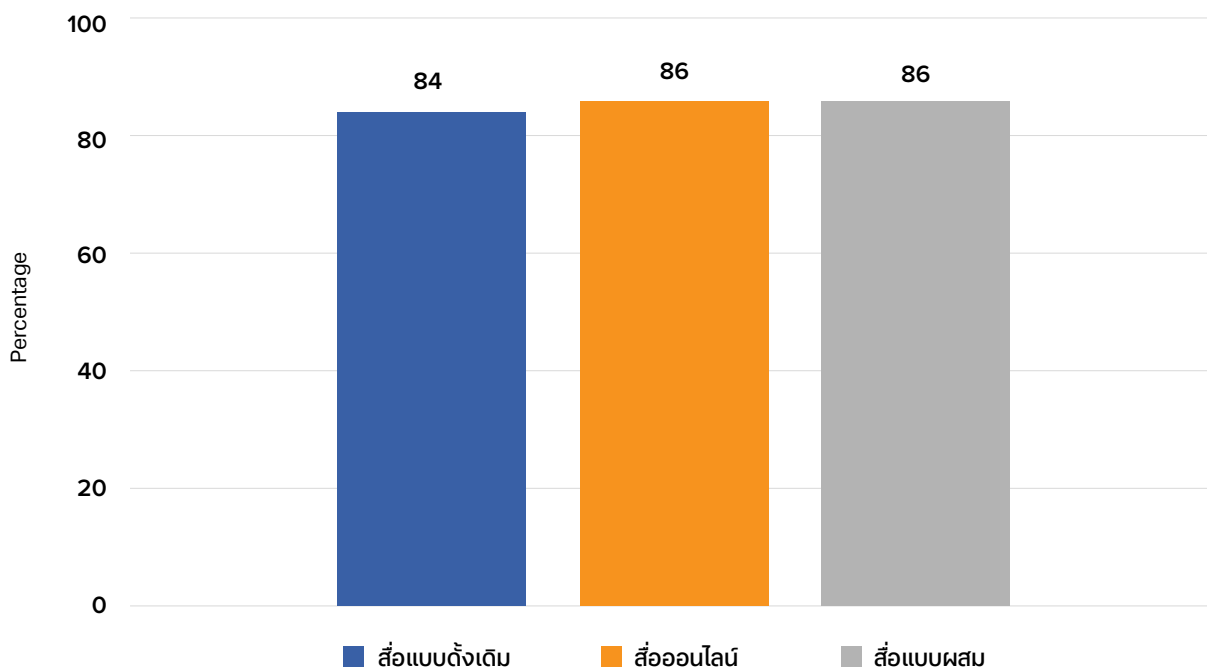
ผู้ตอบแบบสอบถามจากภูมิภาคอื่น ๆ มีคะแนนพฤติกรรมต่อต้านการใช้ความรุนแรงสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 11 จังหวัดภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถพิจารณาปัจจัยสองประการ ดังนี้ ประการแรก ตั้งแต่ปี 2563 ถึงปัจจุบัน มีการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล การเรียกร้องให้ปฏิรูปกฎหมายหรือเรียกร้องความไม่เป็นธรรมในกรณีต่าง ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งในพื้นที่กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี ขอนแก่น การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการชุมนุมที่ผู้คนจำนวนมากช่วยสร้างความเชื่อมั่นถึงความคิดและความต้องการของบุคคล ประการที่สอง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้คนส่งเสียงความไม่พอใจ ความกังวล และความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำผ่านการสนทนาในตลาด ร้านน้ำชา มัสยิด หรือวงสนทนาในชุมชนด้วยเหตุผลของความปลอดภัย

“ตอนที่เมื่อเหตุการณ์เผาโรงเรียนบ่อยครั้ง ผู้หญิง พวกมะ และกะก็พูดกันในตลาดนัดบ้าง ในร้านขายของบ้าง บอกว่า ทำแบบนี้ไม่ดีเลย เด็ก ๆ จะไปเรียนที่ไหน คนก็กลัว จะเห็นว่า จากนั้นไม่นานจนถึงตอนนี้ แทบไม่มีการเผาโรงเรียนอีก” (ผู้เชี่ยวชาญสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2 กุมภาพันธ์ 2565)

3.3.6 ช่องทางการเข้าถึงสื่อ

งานศึกษานี้แบ่งช่องทางการเข้าถึงสื่อออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ สื่อแบบดั้งเดิม (หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย) และสื่อออนไลน์ (สื่อสังคม/ social media ผ่านช่องทางและพื้นที่ออนไลน์ต่าง ๆ) อายุเป็นตัวแบ่งสำคัญในการเลือกช่องทางการเข้าถึงสื่อ ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ใช้สื่อแบบดั้งเดิมเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ผู้ใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นเด็ก มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลและนอกเขตเทศบาลในสัดส่วนใกล้เคียงกัน น่าสังเกตว่า ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ใช้ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อแบบดั้งเดิมอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลและนอกเขตเทศบาลในสัดส่วนใกล้เคียงกัน มีการศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าในสัดส่วนใกล้เคียงกัน

แผนภูมิที่ 13: ผู้รับสื่อแบบดั้งเดิม ออนไลน์ และรับสื่อทั้งสองประเภทที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

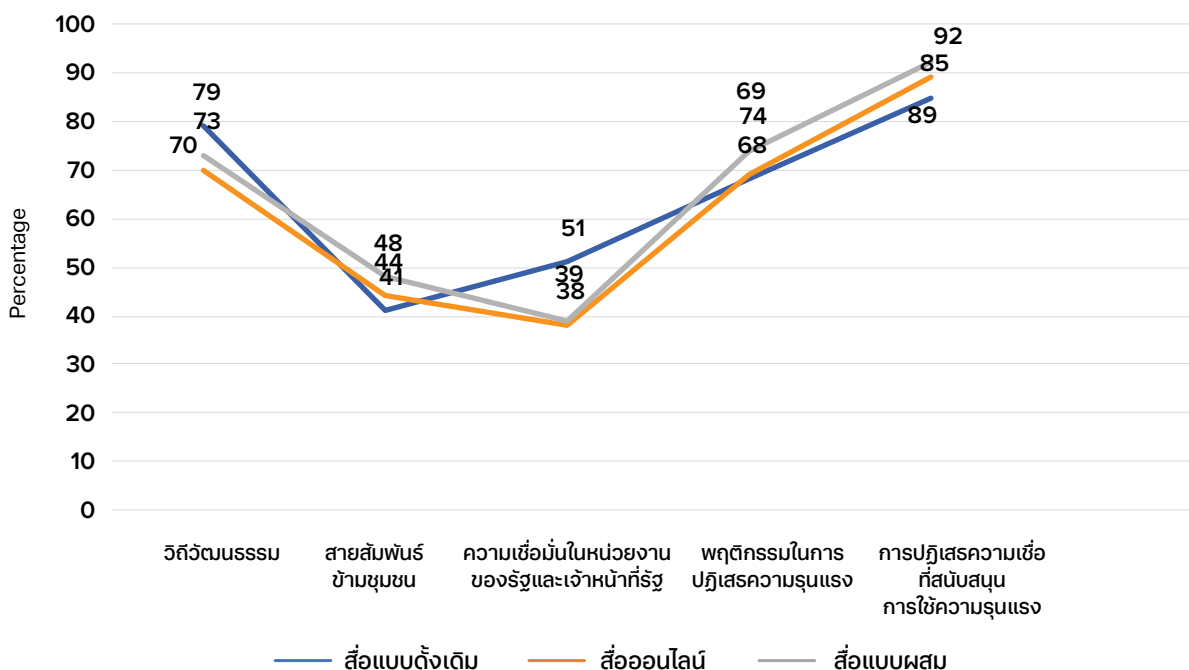

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .001$, จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ช่องทางรับสื่อแบบดั้งเดิมหรือสื่อออนไลน์เพียงอย่างเดียว หรือรับสื่อแบบผสมมีคะแนนทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงไม่แตกต่างกันมากนัก ตามแผนภูมิที่ 14

หากพิจารณาตามรายกลุ่มคะแนน ระดับคะแนนวิถีวัฒนธรรมและความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐของกลุ่มที่รับสื่อแบบดั้งเดิมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ขณะเดียวกันผู้ตอบแบบสอบถามที่รับสื่อแบบดั้งเดิมมีคะแนนการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงต่ำกว่ากลุ่มอื่นเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้รับสื่อแบบผสมมีคะแนนพฤติกรรมต่อต้านการใช้ความรุนแรงสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

แผนภูมิที่ 14: ผู้รับสื่อแบบดั้งเดิม ออนไลน์ และรับสื่อทั้งสองประเภทที่ให้คะแนนการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนสูงกว่าคะแนนมาตรฐาน

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ: วิถีวัฒนธรรม* (p<.05), สามสัมพันธ์ข้ามชุมชน (ไม่แตกต่าง), ความเชื่อมั่นต่อรัฐ* (p<.01), พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง* (p<.01), การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง* (p<.01) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 2,649 คน

ความแตกต่างของคะแนนทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มจะต้องพิจารณาคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภทและอายุประกอบ ส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปีใช้สื่อออนไลน์ ขณะที่ผู้ใช้สื่อแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และอาศัยในพื้นที่ชนบท สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารซึ่งวิพากษ์ระบบและโครงสร้าง ท่ามกลางข้อกำหนดภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 29) ที่ต้องการควบคุมข่าวสาร ช่องทางออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ทางเลือก และกลายเป็นช่องทางหลักในการรับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะประเด็นอ่อนไหวสำคัญ

ช่องทางออนไลน์ให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีการตรวจสอบควบคุม ซึ่งแตกต่างจากสื่อกระแสหลัก อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยถึงความถูกต้องและข้อเท็จจริง แต่ในหลายกรณี เนื้อหาเหล่านั้นนำไปสู่การตั้งคำถาม วิพากษ์ต่อระบบและโครงสร้าง การตระหนักถึงปัญหาการเมืองและประเด็นสังคมต่างๆ นำไปสู่การขับเคลื่อนประเด็นผ่านช่องทางออนไลน์ซึ่งสามารถเผยแพร่ในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ซึ่งแฮชแท็กในทวิตเตอร์ที่ติดอันดับเทรนด์ทวิตเตอร์ไทยแลนด์เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเมืองเป็นส่วนใหญ่ (statista, 2565)

แพลตฟอร์มที่หลากหลายไม่ได้สร้างทางเลือกในการรับข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น

จากข้อมูลของสำนักเลขาธิการสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (2565) ผู้รับสื่อไม่ได้เป็นผู้รับอย่างเดียว แต่ยังทำหน้าที่จัดการข้อมูล เช่น เลือกลงเลือกเก็บหรือเลือกแชร์ อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความหลากหลายของแพลตฟอร์มและเนื้อหาจำนวนมาก ผู้รับสื่อไม่ได้มีทางเลือกในการรับข้อมูลอย่างแท้จริง การทำงานของอัลกอริทึม (Algorithm) ซึ่งจดจำและเลือกเนื้อหา ทำให้ผู้ใช้งานแพลตฟอร์มได้อาจได้รับข้อมูลหรือเนื้อหาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะที่พวกเขาสนใจเท่านั้น และในหลายกรณี แพลตฟอร์มเป็นผู้แนะนำเนื้อหาให้ผู้ใช้งานโดยที่ผู้ใช้งานไม่ต้องสืบค้นอีกต่อไป

นักเรียนมัธยมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ระบุว่า “ส่วนใหญ่แล้ว พวกเขาวะไรแบบนี้จะพืดขึ้นมาเอง หนูก็อ่าน แล้วก็เลื่อนไป หรืออาจแชร์บ้าง” (เยาวชนหญิง สันทนาการกลุ่มย่อย จังหวัดนราธิวาส, 7 กรกฎาคม 2565)

ในแง่หนึ่ง ผู้ใช้งานแพลตฟอร์มสามารถเข้าถึงเนื้อหาและชุมชนผู้ที่สนใจเรื่องเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว แต่อีกแง่หนึ่ง การขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่คิดต่าง หรือต่างชุมชนกระทบต่อการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และการเข้าถึงทรัพยากรที่หลากหลายออกไปเช่นกัน

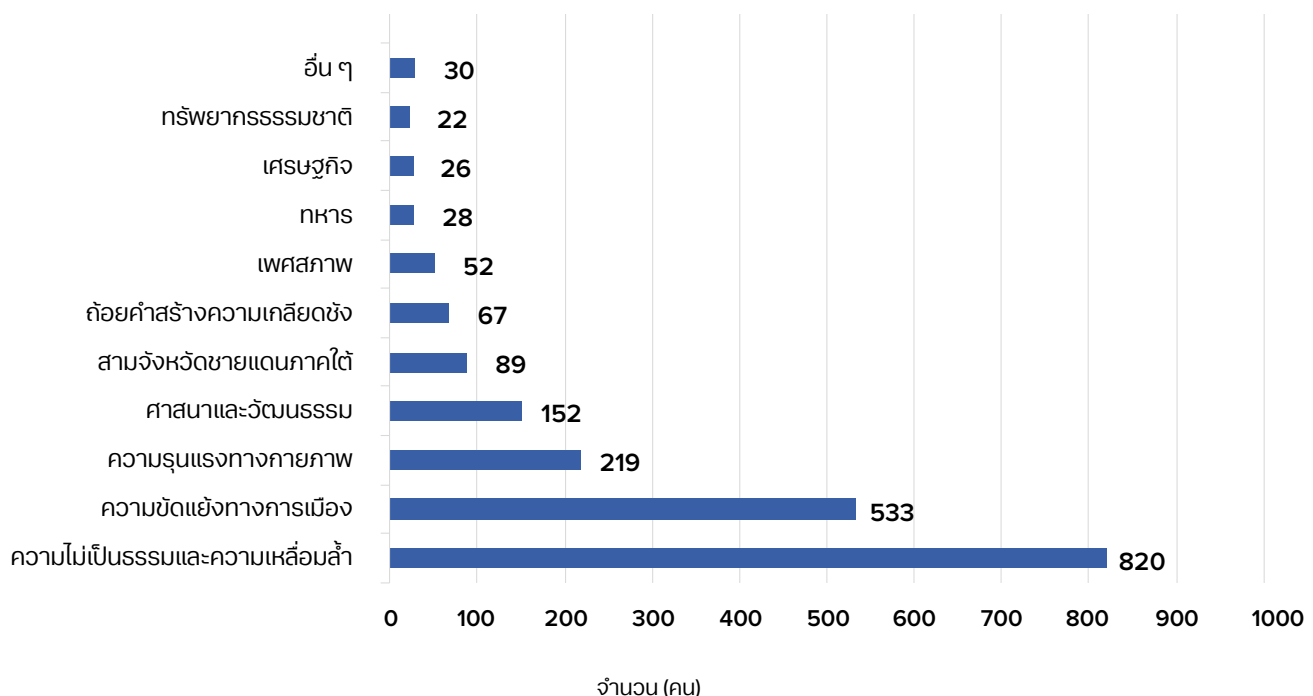
3.4 ความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรง

โดยรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ระบบอุปถัมภ์และทุจริต อำนาจนิยม วัฒนธรรมลอยนวลพันผิดสะท้อนถึงความความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย และเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่อาจขับเคลื่อนความรู้สึกคับข้องใจที่จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 63 แสดงความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรงอันเนื่องมาจากความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในสังคมไทยที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายหรือสันติวิธี รวมทั้งเห็นว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง ตลอดจนเห็นว่า หากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอ มีความเป็นไปได้ว่า จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย

กลุ่มเปราะบาง เช่น เพศทางเล็อกและผู้พิการมีความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรงสูง ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความกังวลต่อแนวโน้มการใช้ความรุนแรงต่ำกว่าพื้นที่อื่น อย่างไรก็ตาม งานศึกษาสังเกตถึงความกังวลซึ่งสะท้อนอยู่ในคำสำคัญจากการยกตัวอย่างของพวกเขา ได้แก่ ความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งทางการเมือง ความรุนแรงทางกายภาพ ศาสนาและวัฒนธรรม และความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คำตอบจากคำถามปลายเปิดให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญหรือสนใจ ตลอดจนความไม่พอใจหรือคับข้องใจกับนโยบาย และการดำเนินการของรัฐ คำตอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่เผยให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของความรุนแรง แต่ยังบ่งชี้ถึงความกังวลต่อแนวโน้มความรุนแรงอีกด้วย

ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงของผู้ตอบแบบสอบถามสามารถจัดหมวดหมู่ได้ในแผนภูมิที่ 15 ข้างล่าง โดยตัวเลขด้านหลังหมายถึงจำนวนผู้ยกตัวอย่างความไม่เป็นธรรม หรือความขัดแย้งในสังคมไทยที่อาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนระบุความกังวลมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

แผนภูมิที่ 15: ความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

ความไม่เป็นธรรม: การไม่เชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ ผู้บังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งความเหลื่อมล้ำ

คำตอบและคำอธิบายเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนถึงความเป็นไม่ธรรมที่เกิดขึ้น เช่นโอกาสทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงทรัพยากร ตลอดจนระบบยุติธรรมของประเทศ โดยผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยกตัวอย่างเกี่ยวกับการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม การแทรกแซงทางการเมือง และการก้าวล่วงสถาบัน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเยาวชนบางส่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญกับข่าวการเสียชีวิตของดาราผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับความไม่โปร่งใสในการดำเนินคดี และเล็งไม่กล่าวถึงความกังวลต่อสถานการณ์ในพื้นที่

การเมือง: การประท้วง ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่เชื่อมั่นรัฐบาล และอำนาจทหาร

“มีอบ” เป็นคำสำคัญอันดับต้น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่สะท้อนถึงความกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มการเกิดความรุนแรง การปราบปรามอย่างรุนแรง และการขู่ขู่จากฝ่ายผู้ชุมนุม นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยังได้ระบุถึงความล้มเหลวในการบริหารประเทศ เช่น วัคซีนโควิด-19 เรือสำเภาท่วม เนื้อสัตว์ขึ้นราคา นำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของรัฐบาล นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำที่ประชาชนเผชิญ และผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนระบุถึงการใช้อำนาจของทหาร และความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้สามารถนำไปสู่ความรุนแรงเช่น การวางระเบิด และการก่อการร้าย

การเลือกปฏิบัติ การถูกเหยียดหยาม และความหวาดระแวงต่อศาสนาและความเชื่ออื่น

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์สะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติ แม้ว่าคำตอบทั้งหมดนี้ไม่ได้ระบุถึงความรุนแรงจากอคติสุดโต่งก็ตาม เช่น ชาวเขาถูกล้อเลียน ชาวอีสานถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชาวพุทธและมุสลิมยกตัวอย่างคำพูดต่าง ๆ ที่พวกเขาเคยพบเจอ ซึ่งสะท้อนถึงความหวาดระแวง ความไม่เข้าใจ และการขาดความรู้เกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ

การเคลื่อนไหวรณรงค์ต่อต้านมุสลิมเน้นย้ำถึงความตึงเครียดบางประการ ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายแสดงความกังวลว่า ความอ่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อจะส่งผลให้สถานการณ์เหล่านี้บานปลาย ถ้อยคำและรูปภาพต่าง ๆ บนสื่อออนไลน์ทำให้เห็นภาพสถานการณ์เหล่านี้ชัดเจน ซึ่งเห็นได้จากกลุ่มชาวพุทธบางกลุ่มจัดทำเพจที่กระตุ้นความเกลียดชังและความขัดแย้งในสังคม

ความกังวลถึงความรุนแรงไม่ได้ถูกสื่อสารตรงไปตรงมา

ขณะที่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความรุนแรงเกิดขึ้นต่อเนื่อง ประเด็นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้เป็นความกังวลอันดับแรก ๆ เมื่อพูดถึงปัญหาความไม่เป็นธรรม หรือความขัดแย้งในสังคมไทยที่อาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรง ในวงสนทนากลุ่มย่อยกับนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เด็กและเยาวชนระบุถึงสถานการณ์ในพื้นที่ไม่มากนัก พวกเขาต้องการพูดถึงแง่มุมใหม่ ๆ เกี่ยวกับพื้นที่ และหากล้างมุมมองแบบเหมารวมเกี่ยวกับปรากฏการณ์และสถานการณ์ในพื้นที่ เช่น การสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมและธรรมชาติ นอกจากนี้ พวกเขาแสดงความสนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งการเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารและการศึกษาทำให้พวกเขามีโอกาสเชื่อมโยงตัวเองกับโลกภายนอกที่ไกลกว่าประเทศไทย เด็กและเยาวชนแสดงถึงความสนใจต่อความเคลื่อนไหวทางการเมือง ขณะที่เด็กและเยาวชนหญิงให้ความสำคัญกับชีวิตในมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ การกลั่นแกล้งรังแก และสุขภาพจิต เช่น อาการซึมเศร้าในวัยรุ่น

อย่างไรก็ตาม ความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อการแสดงความคิดเห็นและท่าทีต่อสถานการณ์ในพื้นที่ เยาวชนส่วนหนึ่งระบุว่า บางครั้ง พวกเขากังวลว่า การพูดถึงสถานการณ์ในพื้นที่อาจนำไปสู่อันตราย

3.5 ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 226 ราย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านศึกษาเพื่อสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้แก่สังคม สร้างพื้นที่กลางเพื่อการแลกเปลี่ยนและรับฟัง ปฏิรูปกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างพื้นที่เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การบ่มเพาะวัฒนธรรมสันติวิธีและเผยแพร่ความรู้สันติวิธีเพื่อสร้างบรรทัดฐานให้สังคม

- จัดกิจกรรมให้ความรู้เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมสันติวิธีผ่านการสร้างความตระหนักถึงปัญหาและแนวทางการจัดการกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง
- ส่งเสริมการเรียนการสอนสันติวิธีในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สาธารณะสามารถตระหนักรู้ได้ถึงความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมรุนแรง
- สร้างความตระหนักในระดับท้องถิ่นว่า เป็นเรื่องปกติของสังคมที่จะมีกลุ่มหรือบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อ อุดมคติ และการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถต่อสู้ทางความคิดหรืออุดมการณ์ตราบใดที่ไม่นำไปสู่ความรุนแรง
- ส่งเสริมและกระตุ้นให้สังคมไทยทำความเข้าใจความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และวิเคราะห์สาเหตุพื้นฐานเพื่อขจัดอคติต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อันจะนำไปสู่การส่งเสริมสันติภาพในสังคม
- ส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์สุดโต่งมากขึ้น โดยไม่มีอคติต่อคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด
- การดำเนินการด้านการศึกษาหรือรณรงค์ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสร้างความเชื่อมโยงให้สาธารณะรู้สึกว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวไม่ซับซ้อน

2. สร้างพื้นที่กลางเพื่อการแลกเปลี่ยนและรับฟัง

- จัดให้มีพื้นที่กลางในการพูดคุยแลกเปลี่ยนทั้งภายในกลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่งด้วยกัน และระหว่างกลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่ง รวมทั้งกลุ่มที่มีอุดมการณ์ทางสังคมการเมืองตรงกันข้าม
- สร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันหาทางแก้ปัญหาความรุนแรงโดยไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะมิติความมั่นคงเท่านั้น แต่รวมถึงมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- ร่วมสร้างกลไกหรือพัฒนาแนวทางเพื่อป้องกันการแพร่กระจายแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โดยไม่เปิดโอกาสให้ใช้ความไม่พอใจหรือความไม่เป็นธรรมใด ๆ มาเป็นเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรงไม่ว่ารูปแบบใดก็ตาม

3. ปฏิรูปกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

- บังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
- ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- สร้างพื้นที่สำหรับการเมืองที่แตกต่างหลากหลายและนับรวมทุกคน
- ทำงานร่วมกับภาคยุติธรรมเพื่อเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ

4. ทบทวนข้อค้นพบ

เนื้อหาส่วนนี้เป็นารสรุปข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ความกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มการเกิดความรุนแรง ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่บั่นทอนความสามารถในการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ส่วนใหญ่แล้ว ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้มาจากบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษา หรือทำงานเกี่ยวข้องกับสันติภาพหรือความรุนแรงในเชิงลึก แม้ว่า ข้อมูลจากงานศึกษาไม่ได้บ่งชี้ถึงปรากฏการณ์หรือสถานการณ์รุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งในประเทศไทยในปัจจุบัน แต่ข้อมูลกำลังสะท้อนถึงทัศนคติและมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองที่พวกเขากังวลว่า อาจนำไปสู่ความรุนแรง ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ตัวเองสามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากความรุนแรงที่มีอยู่ ขณะเดียวกัน พวกเขาเห็นคุณภาพและข้อจำกัดของทรัพยากร ความท้าทายในการเข้าถึงหรือในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเช่นกัน

4.1 ประสบการณ์เกี่ยวกับถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง

การรับรู้และทำที่ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังที่แตกต่างกันระหว่างเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่สะท้อนถึงความก้าวหน้าในการทำความเข้าใจต่อความรุนแรงและสิทธิของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสังคมไทยตระหนักถึงถ้อยคำสร้างความเกลียดชังมากยิ่งขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคลุมเครือระหว่างถ้อยคำสร้างความเกลียดชังและการกลั่นแกล้งรังแก คำถามสำคัญที่ควรพิจารณาคือ ที่ผ่านมานี้ ถ้อยคำนี้ถูกอธิบายและสร้างความเข้าใจในสังคมไทยอย่างไร ในพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมแบบไหน กับประชากรกลุ่มไหน และผ่านช่องทางอะไรบ้าง การอธิบายนั้นสร้างกรอบคิด มุมมอง และทำที่ต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังของผู้คนแต่ละรุ่นอย่างไร ในบางกรณี การไม่รู้จักร “ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง” นำไปสู่การไม่สามารถจำแนกความรุนแรงของคำ ตลอดจนไม่เห็นว่าเป็นปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อสังคม ขณะเดียวกัน ความเข้าใจอันคลุมเครือ หรือเข้าใจความหมายผิด สามารถส่งผลกระทบต่อวิชาชีพ หรือองค์กรที่ผิดทิศทาง หรือการแก้ปัญหาผิดประเภทซึ่งส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

4.2 ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

แม้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักรคำว่า “แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง หรือ ความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่ง” แต่ข้อมูลของพวกเขากำลังสะท้อนว่า ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายไม่ได้เห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมแห่งสันติ พวกเขาเห็นความรุนแรง ความไม่ชอบธรรม ความไม่เป็นธรรมสืบเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงไม่ใช่สิ่งใหม่ในสังคมไทย ความรุนแรงลักษณะนี้เคยเกิดขึ้นในประเทศมาก่อน เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 พฤษภาทมิฬ การล้อมปราบผู้ชุมนุมเสื้อแดงเมษา-พฤษภา 2553 ตลอดจนความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามบางรายแล้วนั้น ความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งไม่ได้หมายถึงเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการเห็นพ้อง การยอมรับ การสนับสนุน หรือการเพิกเฉยต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมองเห็นการกระตุ้นหรือ “สัญญาณ” บางประการที่สะท้อนถึงการสนับสนุนและให้ความชอบธรรมต่อความรุนแรงในเครือข่ายที่อ้างอิงพุทธศาสนาบางกลุ่ม เช่น การต่อต้านการสร้างมัสยิดในบางพื้นที่ หรือความเห็นที่ใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงความเกลียดชังต่อผู้คนจากชุมชนความเชื่ออื่น

ทั้งนี้ คำว่า “แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง” เป็นคำอ่อนไหวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยเหตุผลที่ว่า อิสลามมักถูกเชื่อมโยงกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง การระงับการตีตรา และการเหมารวมจากพื้นที่ภายนอก

4.3 ความกังวลต่อความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งสะท้อนความกังวลว่า แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงสามารถเกิดขึ้นได้ในเมือง

ไทยจากปัจจัยกระตุ้น เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่เป็นธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมและความเชื่อบางประการ พวกเขาเห็นว่า หากพิจารณาความรุนแรงทางการเมืองหลายเหตุการณ์ในสังคมไทย ความรุนแรงเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องความยุติธรรม อันเป็นผลมาจากระบบอุปถัมภ์ การทุจริต ความไม่เป็นธรรม และวัฒนธรรมลายนวลพันผิด นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความกังวลว่า ข้อจำกัดในการถอดบทเรียน และวัฒนธรรมลายนวลพันผิดอันยาวนาน อาจส่งผลต่อการเกิดเหตุการณ์รุนแรงซ้ำในอนาคต

โดยทั่วไปแล้ว แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมักถูกเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม (นักวิชาการมุสลิม, 15 มีนาคม 2566) แต่ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายกังวลถึงความรุนแรงจากกลุ่มผู้นับถือพุทธศาสนาบางกลุ่มมากกว่า ซึ่งสะท้อนอยู่ในการต่อต้านการสร้างมัสยิดในพื้นที่ต่าง ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำสร้างความเกลียดชังในพื้นที่สื่อออนไลน์ กลุ่มผู้เปราะบาง เช่น ผู้หญิง เพศทางเลือก คนพิการ ผู้ไม่มีสัญชาติไทยแสดงความกังวลต่อแนวโน้มการเกิดความรุนแรงสูง ทั้งนี้ ในกรณีของผู้ตอบแบบสอบถามที่พำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ นั้น จะต้องพิจารณาถึงบริบทแวดล้อมของพื้นที่ประกอบนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงตัวเลข นั่นคือ ความกังวล ความระแวง และความหวาดกลัวต่อการให้ข้อมูล หรือการกล่าวถึงความรุนแรงซ้ำเนื่องจากเป็นการสร้างภาพลักษณ์ในแง่ลบให้แก่พื้นที่ของตนเอง

4.4 ทรัพยากรสนับสนุนการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

การทบทวนทรัพยากรในส่วนนี้เป็นไปตามกรอบการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจว่า สังคมไทยมีทรัพยากรอะไรบ้าง และจะต้องเสริมสร้าง ยกกระดาน หรือแสวงหาเพิ่มอย่างไร

วิถีวัฒนธรรม

ความท้าทายสำคัญคือการให้ความหมายและคุณค่าต่อ “วัฒนธรรม” แตกต่างหลากหลายกันไปในแต่ละบุคคลและกลุ่ม ในบางพื้นที่ วัฒนธรรมถูกยึดโยงกับมิติศาสนา หรือในบางกรณี วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับการต่อรองกับรัฐ หรือการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกัน บางกลุ่มไม่ได้มองว่า วัฒนธรรมอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งงานศึกษาพิจารณาลึกลงไปว่า บุคคลกำลังตอบแบบสอบถามหรือให้คะแนนภายใต้เงื่อนไขอะไรบ้าง

คะแนนกลุ่มวัฒนธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามที่พำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่แนบแน่นกับความเชื่อทางศาสนา ความศรัทธา สิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ และความเป็นปึกแผ่นของชุมชน อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วนั้น ระดับคะแนนในกลุ่มนี้ไม่สามารถตีความได้เสมอไปว่า ผู้ได้คะแนนสูงมีความสามารถในการรับมือกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงดีกว่า แต่อาจหมายถึง ทางเลือกที่มีจำกัด หรือการให้คุณค่าต่อแนวทางปฏิบัติอันมาจากความเชื่อมากกว่าการกำหนดชีวิตตัวเอง

สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

จากข้อมูลของกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้พิการ เพศทางเลือก และผู้ไม่มีสัญชาติไทยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการมีทุนทางสังคมคือ โอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา องค์กรศาสนา องค์กรระหว่างประเทศ หรือสื่อมวลชนสามารถนำพาให้พวกเขาเข้าถึงโอกาสและทรัพยากร เช่น การเข้าถึงข้อมูลและความรู้ การพัฒนาศักยภาพ การสร้างปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานรัฐ ตลอดจนทุนในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้ สถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ปิดกั้นโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้คนนอกชุมชน นอกจากนี้ ในหลายกรณี การศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ยังเป็นอุปสรรคเสียเองในการเอื้ออำนวยให้พวกเขามีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชนจากชุมชนอื่น สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ชายในกิจกรรมขององค์กรภายนอก สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ความพยายามในการสร้างทุนทางสังคมขึ้นมาเอง เช่น ในกรณีของเครือข่ายเพศทางเลือกซึ่งพาตัวเองไปอยู่ในการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองต่าง ๆ หรือการสร้างชุมชนออนไลน์หลายแห่งที่สามารถนำไปสู่การแบ่งปันทรัพยากร การสนับสนุน และช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม เช่น ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเด็ก เยาวชน เพศทางเลือก และพำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคะแนนความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงการขาดความไว้วางใจต่อรัฐ ข้อจำกัดด้านกฎหมาย การขาดการสนับสนุนเชิงโครงสร้าง และการขาดการสนับสนุนให้พวกเขามีความมั่นใจต่อคุณค่าและทักษะของตัวเองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องบั่นทอนความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ ขณะเดียวกัน ความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาระบบยุติธรรม การจัดสรรทรัพยากร การรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ขับเคลื่อนความไม่ไว้วางใจ ความกลัว ความโกรธแค้น ซึ่งกระทบต่อความสามารถในการมองเห็นการยึดเหนี่ยวทางสังคม ทั้งนี้ คะแนนในกลุ่มนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามใน 11 จังหวัดภาคใต้ที่สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ กำลังแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในรัฐ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการเข้าถึงวัคซีนโควิด-19 เร็วกว่าภูมิภาคอื่น และเศรษฐกิจที่ไม่ได้วิกฤตรุนแรงหากเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

พฤติกรรมต่อต้านความรุนแรง

ข้อมูลของเพศทางเลือก เยาวชน และผู้คนในภูมิภาคอื่น ๆ บ่งชี้ถึงความสามารถและความมั่นใจของพวกเขาที่จะเสี่ยงในที่สาธารณะเพื่อต่อต้านความไม่ชอบธรรมต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่กายภาพและพื้นที่ออนไลน์ อะไรคือปัจจัยให้พวกเขามีความกล้า ประการแรก เห็นได้ว่า ประเด็นและสถานการณ์ที่เป็นหัวข้อหลักของการชุมนุมเรียกร้องไม่ได้เป็นเรื่องส่วนตัว แต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปัจจุบันและอนาคตของคนกลุ่มใหญ่ ความรู้สึกร่วมของการอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ความรู้สึกร่วมจากการมีอุดมการณ์หรือความคับข้องใจเช่นเดียวกัน และความเชื่อมั่นว่าจะได้รับความช่วยเหลือหากเกิดอันตรายจากการแสดงท่าที ส่งผลให้ผู้คนมีความมั่นใจที่จะแสดงท่าทีต่อความรุนแรง ประการที่สอง ความเชื่อมั่นถึงการเคลื่อนไหวออนไลน์ว่า เสี่ยงของพวกเขาไม่ได้ถูกละเลย การประณาม การตำหนิ หรือการแสดงความไม่เห็นด้วยผ่านสื่อออนไลน์ และแฮชแท็กกรณีต่าง ๆ สามารถนำไปสู่การชะลอ ยับยั้ง หรือยุตินโยบายบางอย่างได้จริง ขณะเดียวกัน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พฤติกรรมการต่อต้านความรุนแรงแสดงออกมาในอีกรูปแบบอื่น เช่น การพูดปากต่อปาก ซึ่งสะท้อนถึงการถูกทำให้ไร้ความสามารถจากกฎหมายพิเศษ อัตรากำลังที่ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ ตลอดจนข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่สนับสนุนให้พวกเขาเสี่ยงหรือแสดงท่าที

การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง

ผู้ตอบแบบสอบถามจากทุกกลุ่มประชากรปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงอย่างแข็งขัน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนมีทิศทางตรงกันข้าม การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงไม่ได้มีนัยตรงตามตัวเสมอไป การสนับสนุน ยอมรับ หรือความจำเป็นที่ต้องยอมรับความรุนแรงในบางกรณีสะท้อนถึงอิทธิพลวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ในพื้นที่ การดูแลตัวเองเมื่อไม่มีกลไกหรือระบบให้พึ่งพา หรือมีข้อจำกัดด้านสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน ตลอดจนการขาดความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดของพื้นที่ผู้หญิง การขาดระบบสนับสนุนผู้หญิงในทุกระดับตั้งแต่ครัวเรือน ชุมชน ไปจนถึงระดับโครงสร้าง

แบบสำรวจ BRAVE-14

งานศึกษานี้เห็นว่า แบบสำรวจ BRAVE-14 สามารถประเมินศักยภาพในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงของปัจเจกบุคคลและกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ข้อควรพิจารณาคือ การตีความผลลัพธ์ของแบบสำรวจนี้จะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาข้อมูลและบริบทแวดล้อมประกอบ ในแง่นี้ ระดับคะแนนที่สูงไม่ได้หมายถึงความพร้อมหรือความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนเสมอไป แต่อาจหมายถึงความรู้สึกยึดโยงหรือพอใจในระบบที่เป็นอยู่จากการได้รับผลประโยชน์เฉพาะส่วนบุคคล ความอ่อนแอที่จะลุกขึ้นสู้ การไม่รู้วาระบบที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร การไม่มีความรู้หรือไม่ถูกทำให้ตระหนักถึงสิทธิที่พึงมี ขณะเดียวกัน ระดับคะแนนต่ำ ไม่ได้หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มไม่มีความสามารถในการรับมือ แต่อาจเป็นผลมาจากข้อจำกัดด้านเครื่องมือ ทรัพยากร และโครงสร้างที่จะรับมือ ทั้งนี้ ระดับคะแนนต่ำไม่ได้หมายถึงทรัพยากรสนับสนุนที่ไร้ประสิทธิภาพเพียงประการเดียว แต่ยังสะท้อนถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงกลไกหรือทรัพยากร ตลอดจนความไม่พอใจหรือความคับข้องใจของบุคคลหรือกลุ่มต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ตัวอย่างเช่น งานศึกษาพบว่า คะแนนกลุ่มวิถีวิตนธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามที่พำนักในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่แนบแน่นกับความเชื่อทางศาสนา ความศรัทธา สิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ และความเป็นปึกแผ่นของชุมชน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี วิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นความท้าทายเมื่อพิจารณาถึงโอกาสการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจากภูมิภาคอื่นที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อคะแนนสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น สถานการณ์ในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสะท้อนในคะแนนกลุ่มความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ตัวอย่างที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ได้แก่ คะแนนกลุ่มความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐของผู้ตอบแบบสอบถามจาก 11 จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ได้รับการสนับสนุนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ

สำหรับเยาวชนบางกลุ่ม ทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนยังหมายถึง การพัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่โอกาสการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว ในกรณีเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งใช้ชีวิตในพื้นที่ขัดแย้งนั้น ทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนยังหมายถึง เครื่องมือในการเอาชนะความสูญเสียและความคับข้องใจเพื่อพาตัวเองไปสู่อนาคตที่ดีกว่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและภูมิภาค ควบคู่ไปกับการพยายามทำให้ชีวิตอยู่อย่างปกติสุขท่ามกลางความไม่แน่นอน การมองเห็นมิติอื่น ๆ ของชีวิต ตลอดจนการตระหนักและยอมรับว่า ชีวิตมีทางเลือกอื่น ๆ นอกเหนือจากความคับข้องใจและความไม่เป็นธรรม

5. ข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และยกระดับให้ทรัพยากรที่มีอยู่แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นนั้น สิ่งสำคัญสามประการ ได้แก่

1. ทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้คนว่า พวกเขากำลังเผชิญกับอะไร อยู่ในสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองแบบไหน พวกเขาพบเจอความรุนแรงรูปแบบใดในชีวิตประจำวัน
2. ทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติของผู้คน พวกเขากำลังหวาดกลัว วิตก กังวล ระวัง ไม่เชื่อมั่น คับข้องใจ และแสดงออกมาอย่างไร อะไรที่ทำให้พวกเขารู้สึกเช่นนั้น และแสดงออกมาเช่นนั้น
3. ทรัพยากร กลไกที่มีอยู่เป็นอย่างไร ควรปรับปรุง ควรดำเนินการอย่างไร ให้มีความแข็งแกร่ง สามารถคุ้มครอง สามารถเข้าถึง และสามารถเชื่อมั่นได้

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้อาจมาจากข้อมูลจากแบบสำรวจ ตลอดจนการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มเยาวชนองค์กรภาคประชาสังคม และผู้เชี่ยวชาญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้าง และสร้างทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัด และฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

5.1 ข้อค้นพบจากโครงการสำรวจนี้ทำหน้าที่ในฐานะข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดำเนินการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเพื่อความรู้และความเข้าใจที่ครอบคลุมรอบด้านมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การออกแบบและวางแผนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถพิจารณาข้อเสนอดังต่อไปนี้

- จัดประชุมเพื่อหารือกับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายภาคใต้ถึงการตีความและการใช้คำ 'แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง' ในพื้นที่ ก่อนดำเนินแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับการไหว้รู้ต่อความขัดแย้ง (conflict sensitivity) มีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อทำความเข้าใจว่า ผู้คนในพื้นที่ที่มีความกังวลอะไร และมีแนวทางอย่างไรในการเสริมสร้างความไว้วางใจ และบรรเทาความขัดแย้ง
- ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในมิติใหม่ ๆ การให้คุณค่าบางประการของผู้ปกครองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ทักษะด้านภาษาและวิชาการซึ่งนำไปสู่โอกาสทางการศึกษาและโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนเอกชนซึ่งเน้นภาษาจีน หรือโรงเรียนรัฐบาลที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ต่างศาสนาเรียนร่วมกันมากกว่าพื้นที่การศึกษาอื่น การศึกษาเพิ่มเติมถึงโอกาสการสร้างปฏิสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เหล่านี้สามารถนำไปสู่การออกแบบแผนงาน หรือการสร้างพื้นที่ใหม่ ๆ เพื่อยกระดับสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนนอกเหนือจากมิติด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ แม้ว่า สายสัมพันธ์ข้ามชุมชนในบริบทของงานศึกษานี้ มีขอบเขตที่ชุมชนทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากทักษะด้านวัฒนธรรม ยังสามารถพิจารณาถึงการศึกษาเพื่อสร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนรุ่นต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดการสร้างสายสัมพันธ์ของผู้คนแต่ละรุ่น เช่น ลักษณะและแนวโน้มของครัวเรือนไทย การใช้เวลาว่าง และการใช้เวลาในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น ไปจนถึงประสบการณ์และแนวคิดทางสังคมการเมืองของผู้คนแต่ละรุ่น

- จัดทำตัวชี้วัดแนวโน้มนโยบายการสนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืนรายปีหรือสองปี หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ เช่น การศึกษา การเข้าถึงสื่อ ภูมิคุ้มกัน หรือการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการเมืองในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงและทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืน ซึ่งในการติดตามและประเมินความรุนแรงและความยืดหยุ่นทางสังคมนั้น แผนงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดทำตัวชี้วัดหรือสรุปแนวโน้มนโยบายความรุนแรงและความยืดหยุ่นทางสังคมรายปี ตัวชี้วัดเหล่านี้จะช่วยให้เห็นปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการรับมือที่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งในระยะต่อไป โครงการ UNDP PVE Programme อาจพิจารณาศึกษาเชิงลึกในบางประเด็น หรือศึกษาในทิศทางตรงกันข้าม เช่น ความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เป็น ความเชื่อมั่นของภาครัฐต่อภาคประชาสังคม และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ สามารถปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มคำถามจากแบบสำรวจ BRAVE-14 เดิมเพื่อให้เห็นความชัดเจนของทรัพยากรสนับสนุนหรือสถานการณ์เชิงลึกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น อาจพิจารณาศึกษาเชิงลึกในบางประเด็นหรือศึกษาในทิศทางตรงกันข้าม เช่น ความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ความเชื่อมั่นของภาครัฐต่อภาคประชาสังคม และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

- ศึกษาเพิ่มเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคมของกลุ่มเปราะบาง ข้อมูลจากแบบสำรวจสะท้อนว่า ข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และการต้องพึ่งพาตัวเองของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อรัฐ ขณะเดียวกันส่งผลต่อท่าทีต่อความรุนแรง และความจำเป็นที่จะต้องยอมรับความรุนแรง การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูล ต้นทุน และอุปสรรคในการเข้าถึงการคุ้มครองของรัฐ และทรัพยากรอื่น ๆ ของรัฐ เช่น ต้นทุนการรับบริการจากรัฐ ต้นทุนการมีสัญชาติ จะเป็นหลักฐานสำคัญในการออกแบบแผนงานที่จะลดทอนอุปสรรคในการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม ขณะเดียวกันเอื้ออำนวยให้กลุ่มเปราะบางเข้าถึงทรัพยากรของรัฐได้สะดวกยิ่งขึ้น

- ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับมิติเพศสภาพในแง่มุมใหม่ ๆ แม้ว่า แบบสอบถาม BRAVE-14 ไม่ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นเพศสภาพ แต่คะแนนให้ข้อมูลที่นำเสนอใจบางประการ เช่น ผู้ชายมีสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนต่ำกว่าผู้หญิงและเพศทางเลือก หรือข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของโครงสร้างการสนับสนุนผู้หญิงในชุมชน จังหวัด และประเทศ ทั้งนี้ งานศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงและมิติเพศสภาพยังมุ่งไปที่สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิง งานศึกษาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจความรุนแรงผ่านกรอบการมองมิติต่าง ๆ ตลอดจนงานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความรุนแรง หรือองค์ความรู้ด้านความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ ต่อผู้หญิงยังคงจำกัด เช่นเดียวกัน งานศึกษาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเพศชายยังมุ่งไปที่สถานการณ์ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว งานศึกษาเชิงชาติมิติด้านปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ระบบหรือโครงสร้างตั้งแต่ชุมชนไปจนถึงนโยบายที่ “การกีดกัน” หรือไม่ได้นับรวมผู้ชาย หรือบทบาทของผู้ชายในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ผู้ชายไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุน โดยเฉพาะผู้ชายช่วงวัยต่าง ๆ ในพื้นที่ความขัดแย้งหรือที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมประเด็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับมิติเพศสภาพในแง่มุมใหม่ ๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นจะช่วยให้เข้าใจพลวัตความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับมิติเพศสภาพ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ทรัพยากรในการยืนหยัดและฟื้นคืน

- ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าถึงและรับสื่อของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเยาวชน แม้ว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนและสื่อเป็นจำนวนมาก แต่งานศึกษาเยาวชนในภาคใต้และสื่อในบริบทของพื้นที่ยังมีจำกัด ขณะเดียวกัน การดำเนินการเพื่อเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมกับเยาวชนกลุ่มนี้ เพื่อนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคมจากการสร้างสายสัมพันธ์นอกชุมชนยังคงมีจำกัดเช่นกัน นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐและการมีส่วนร่วมในการนโยบาย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและโครงการที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาดำเนินงานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อดูว่าแพลตฟอร์มและเนื้อหาใดที่เยาวชนในพื้นที่สนใจมากที่สุด รวมถึงวิธีการที่พวกเขามีส่วนร่วม และโต้ตอบกับแพลตฟอร์ม ตลอดจนเนื้อหา รวมทั้งดูว่า ความขัดแย้ง ความรุนแรง ประวัติศาสตร์ภูมิภาค และวิถีชีวิตได้รับการอธิบายในสื่อเหล่านั้นอย่างไร ซึ่งสามารถนำไปออกแบบแผนงานและแนวทางในการเข้าถึงพวกเขา และกระตุ้นให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างความยืดหยุ่นทางสังคม
- ทำความเข้าใจทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืน ตลอดจนความต้องการ และความคาดหวังของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ความขัดแย้ง งานศึกษาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ความขัดแย้งมุ่งไปที่การนำเสนอสถานการณ์ ยังไม่ได้อภิปรายมากนักในแง่ความสามารถของเด็กและเยาวชนในการยื่นหยัดและฟื้นคืนจากสถานการณ์รุนแรง ตลอดจนยังมีข้อจำกัดในการพูดถึงความคาดหวัง และความต้องการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันมีเครื่องมือใหม่ ๆ ในการทำความเข้าใจประเด็นดังกล่าว เช่น Civic Imagination หน่วยงานภาครัฐและโครงการการป้องกันแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงและส่งเสริมความยืดหยุ่นในสังคม อาจพิจารณาทำงานร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่เพื่อศึกษาประเด็นดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การระบุทรัพยากร และยกระดับศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่

5.2 ในการยกระดับทรัพยากรสนับสนุนการยื่นหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มผู้เปราะบางนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพิจารณาข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- พัฒนาแผนงานเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อถ้อยคำสร้างความเกลียดชังและแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ในการปลูกฝังวัฒนธรรมการไม่ยอมรับความรุนแรงและถ้อยคำสร้างความเกลียดชังนั้น ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการและกำกับดูแลโรงเรียน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ เทศบาล กรุงเทพมหานคร การศึกษาเอกชน โรงเรียนเพื่อผู้พิการ และสถาบันการศึกษารูปแบบอื่น ๆ อย่างใกล้ชิดมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ สามารถเริ่มต้นบูรณาการความสามารถในการรับมือแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และความยืดหยุ่นทางสังคมแผนงานในหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน ขณะเดียวกัน อาจพิจารณาร่วมมือกับสื่อมวลชนเพื่อให้แนวคิดดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานและการปฏิบัติของสังคม กิจกรรมด้านการศึกษาและรณรงค์เพื่อสร้างแนวคิดใหม่อาจผนวกแนวคิดความเห็นอกเห็นใจ (empathy) พหุวัฒนธรรม และการถอดบทเรียนความรุนแรงที่ผ่านมา ที่กำลังเกิดขึ้น และที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองเพื่อเสริมสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างโดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยรู้จักหรือเข้าใจความรุนแรงประเทศนี้มาก่อน โครงการอาจพิจารณาทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในเมืองรอง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดจนสื่อที่มีอิทธิพลต่อ “ผู้คนทั่วไป” มากขึ้น หรือสื่อท้องถิ่นมากขึ้น
- สนับสนุนเครื่องมือและทรัพยากรเพื่อเอื้ออำนวยให้เยาวชน ผู้หญิง และกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะผู้พิการ ผู้ไม่มีสัญชาติไทย และผู้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนสามารถเพิ่มทุนทางสังคม สร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และเข้าถึงระบบหรือกลไกสนับสนุน อัตลักษณ์ ภาษา และความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของเยาวชน ผู้หญิง ผู้คนส่วนใหญ่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้ไม่มีสัญชาติไทยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และพื้นที่ภายนอกมากนัก หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาเริ่มต้นโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรม เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและศิลปะ ซึ่งออกแบบโดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ความสัมพันธ์ทางอำนาจ และความละเอียดอ่อนทางเพศสภาพ ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษานอกพื้นที่ และภาคธุรกิจเพื่อระดมทุนการสนับสนุน เพื่อให้เกิดพื้นที่การศึกษา กิจกรรมด้านการตลาด และกิจกรรมเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การสร้างสายสัมพันธ์

ข้ามชุมชน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสาน ชุมชนเปราะบางเข้ากับเครือข่ายหรือประเด็นเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น สิทธิ ผู้หญิง สุขภาพ เยาวชน เพื่อนำไปสู่การระดมทรัพยากร องค์ความรู้ และการสนับสนุนระหว่างเครือข่ายเหล่านี้และชุมชน

- เอื้ออำนวยการสร้างสายสัมพันธ์ข้ามชุมชนในชุมชนเมือง จากงานศึกษา ส่วนใหญ่แล้ว สายสัมพันธ์ข้าม ชุมชนเกิดขึ้นผ่านภาคประชาสังคมที่ทำงานในพื้นที่ชุมชน ขณะเดียวกัน ชุมชนเมืองในประเทศไทยยังขาด “พื้นที่สาธารณะ” ที่เอื้ออำนวยให้ผู้คนสร้างสายสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ คำถามสำคัญคือ การสร้าง สายสัมพันธ์ข้ามชุมชนระหว่างคนต่างวัย และต่างภูมิหลังในชุมชนเมืองจะเกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเพื่อออกแบบ กิจกรรมเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คนต่างอายุและภูมิหลังร่วมกัน โดยสามารถเริ่มเป็นโครงการนำร่องหรือ โครงการทดลองในบางพื้นที่
- ทำงานร่วมกับหน่วยงานด้านการศึกษาและสถาบันการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถเข้าถึง ทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืน งานศึกษาพบว่า เด็กอายุ 15-17 ปีมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร สนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน และพฤติกรรมต่อต้านการ ใช้ความรุนแรง หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาจัดทำหลักสูตรหรือคู่มือการบูรณา การแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสนับสนุนสำหรับครูผู้สอน หรือปรับปรุงหลักสูตรพหุวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้ร่วม สมัยและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยอาจดำเนินการเป็นโครงการทดลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นอกเหนือ จากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณา จัดทำพื้นที่เสวนาพหุวัฒนธรรมและทรัพยากรสนับสนุนการป้องกันและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยม ความรุนแรง เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

5.3 ในการนำข้อเสนอแนะข้างต้นไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัดและ ฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง²⁴ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาการวางยุทธศาสตร์และ กลไกเพื่อไปนำไปสู่การสนับสนุนระดับนโยบาย ดังต่อไปนี้

- แนวทางการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม (whole-of-society approach) ความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ จากทุกภาคส่วนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาความคับข้องใจของประชาชนและยกระดับธรรมาภิบาล รัฐบาลควรพิจารณานำแนวทางการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคมมาใช้ ซึ่งครอบคลุมถึงความร่วมมือ กับองค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น และปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ ความร่วมมือ ดังกล่าวจะสามารถเสริมสร้างทรัพยากรสนับสนุนการยืนหยัดและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความ รุนแรง ตลอดจนเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการกำกับดูแล
- ยกระดับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ในการให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่น และไว้วางใจนั้น การดำเนินงานที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมกลุ่มคนชายขอบ กลุ่มเปราะบาง กลุ่มเยาวชน และ ผู้คนที่พำนักในพื้นที่ขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ตัวอย่างการยกระดับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ในหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานตุลาการและหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนฝ่ายความมั่นคงในการยกระดับประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย การ จัดทำเป้าหมายยุติวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิด และยกระดับความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และความโปร่งใส (accountability and transparency) เช่น การนำเสนองบประมาณและความก้าวหน้าของการดำเนินการ ตรงไปตรงมาสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการตรวจสอบสาธารณะ 2) สนับสนุนและเอื้ออำนวย การสร้างพื้นที่เพื่อให้ผู้คน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนสามารถเข้าร่วมในการออกแบบ หรือมีส่วนร่วม ในการร่างงบประมาณ กฎหมาย และนโยบาย เช่น การจัดทำประชาคมติหรือการรับฟังความเห็นสาธารณะ ก่อนการจัดทำนโยบายหรือร่างงบประมาณ 3) สนับสนุนและเอื้ออำนวยการปรับเปลี่ยนท่าทีและกรอบคิด

24 คะแนนในกลุ่มความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคะแนนในหัวข้ออื่น ๆ ของ BRAVE-14

ของรัฐจากการควบคุมไปสู่การรับฟัง และการเปิดพื้นที่ที่เสรีมากขึ้นในการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์ ภายใต้กรอบหลักฐาน และวิชาการ

- การสนับสนุนจากผู้นำระดับสูง รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาในการสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งคณะทำงานในฐานะกลไกการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย 1) จัดลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะโดยพิจารณานโยบายและแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบ 2) กำหนดและระบุวัตถุประสงค์ของการแปลงข้อเสนอแนะไปสู่การปฏิบัติ 3) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของหน่วยงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ 4) จัดสรรความรับผิดชอบให้กับสมาชิกคณะทำงาน 5) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ โดยระบุจุดหมายสำคัญที่ต้องการบรรลุในแต่ละช่วงเวลา (โดยในระยะแรก สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลัก) และ 6) ดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าสมาชิกคณะทำงานให้การยอมรับและให้การรับรองแผนการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านการลงนามในบันทึกความเข้าใจ เป็นต้น

6. บรรณานุกรม

- ARTICLE 19. (2558). 'Hate Speech' Explained: A Toolkit'. London: ARTICLE 19.
- Decode. (20 มิถุนายน 2565). 'เป็นเด็กตำราจ' ปากคำพยาน หลักฐาน (ใหม่) โยง สน. ดินแดง? ฆาตกรรมซ้ำ "วาถุทธิ สมน้อย". <https://decode.plus/25650614/>
- Deep South Watch. (1 July 2565). Conflict Incident Database. <https://deepsouthwatch.org/>
- Grossman, Michele, Ungar, Michael, Brisson, Joshua, Gerrand, Vivian, Hadfield, Kristin, Jefferies, Philip. (2560). Understanding Youth Resilience to Violent Extremism: A Standardised Research Measure FINAL RESEARCH REPORT.
- Minority Rights Group International. (2565). สิทธิของคนพิการและคนกลุ่มน้อยในพื้นที่ชายแดนใต้ของประเทศไทย. Minority Rights Group International. https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2565/08/MRG_Brief_Thai_THA_A5.pdf
- Simpson, Ruth. (2563). Briefing Paper: Measuring protective factors against violent extremism. UNDP and International Alert. <https://www.undp.org/arab-states/publications/measuring-protective-factors-against-violent-extremism>
- Statista. (27 July 2565). Leading countries based on number of Twitter users as of January 2565. <https://www.statista.com/statistics/242606/number-of-active-twitter-users-in-selected-countries/>
- Watani. (31 สิงหาคม 2565). ปิดล้อมตลาดเก่าควบคุมเขวชนกล่าวนำสัตยาบันสายบุรี. <https://www.facebook.com/wartanimap/photos/a.440287816072962/4864925893609110/>
- World Organization Against Torture และ International Federation for Human Rights. (2563). The Observatory- กระจกเงา: ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแนวหน้าของการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของไทย.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (31 สิงหาคม 2565). จำนวนนักเรียนยากจนและจนพิเศษ. https://isee.eef.or.th/screen/pmt/cctall_jonjonextra.html.
- กรุงเทพธุรกิจ. (22 มกราคม 2565). เปิด 10 จังหวัด "ฉีดวัคซีนเข็ม 4" พร้อมเงื่อนไข. https://www.bangkokbiznews.com/social/public_health/984076
- กรุงเทพธุรกิจ. (3 พฤศจิกายน 2564). ส่ง 31 จังหวัด ฉีด "วัคซีนโควิด-19" ครอบคลุมประชากร 50%. <https://www.bangkokbiznews.com/social/969470>
- สัจจาสัย, อัญมณี. กฎหมายว่าด้วยเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ: ศึกษากรณีความหลากหลายทางเพศ ตอนที่ 2 ปัญหาความขัดแย้งของความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและต่างประเทศ. สืบค้นจาก รัฐสภาไทย: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2650

ตัณญาพัฒน์กุล, ฌรจญา (23 สิงหาคม 2565). 'ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยการด่า': ว่าด้วย 'การด่า' ในมุมมองมานุษยวิทยา. <https://www.the101.world/swearing-as-everyday-form-of-resistance/>

ไทยพีบีเอส. (23 พฤศจิกายน 2564). 17 ปี เด็กและผู้หญิง แบกบาดแผลความรุนแรงชายแดนใต้. สืบค้นจากไทยพีบีเอส: <https://theactive.net/data/women-and-children-in-the-south-border-of-thailand/>

ธนาคารแห่งประเทศไทย (7 กุมภาพันธ์ 2566). ธปท. สำนักงานภาคใต้ รายงานเศรษฐกิจภาคใต้ ไตรมาสที่ 4 ปี 2565. สืบค้นจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย: <https://psub.psu.ac.th/?p=10758> (Bank of Thailand 7 February 2566).

บุญจเรญกิจ, ดวงหทัย. (2564). สถานการณ์เด็ก เยาวชน และผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา: ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

มนธิรา บุญชากร และ เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2559). การกล้าแสดงออกที่เหมาะสม ความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการเผชิญปัญหาการถูกรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 146-173.

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2565, สิงหาคม 1). สถิติเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกและการชุมนุม ปี 2563-65. สืบค้นจาก ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน: <https://tlhr2014.com/archives/24941>

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. ฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย. สืบค้นจาก ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร: <https://www.sac.or.th/databases/ethnicedb/organization.php>

สภาการสื่อสารมวลชนแห่งชาติ. (31 มีนาคม 2565). 'อัลกอริทึม' ดาบสองคม! สภาการสื่อสารมวลชนแห่งชาติ: <https://www.presscouncil.or.th/7467>

สำนักข่าวอิสรา. (5 พฤษภาคม 2565). รวมพล "เยาวชนเปอร์มุดอ" โชว์ชุดหรือกระทบความมั่นคง?. สืบค้นจากสำนักข่าวอิสรา: <https://www.isranews.org/article/south-slide/108581-permudatani.html>.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 7. (2562). แผนพัฒนาการศึกษาภาค 7 (พ.ศ. 2562-2565). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สรุปผลที่สำคัญ: สสำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ไตรมาส 1 พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (23 สิงหาคม 2564). สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2550 - 2559 . สืบค้นจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ: <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>

สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563). การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย.

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (2558). องค์ความรู้เรื่องการพิจารณาอนุญาตทำงานคนบนพื้นที่สูง. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

สิริวิชญ์ รัตน์ประทีปทอง และนวัตศน์ ทศนบรรจง. (13 สิงหาคม 2563). 'เยาวชนว่างงาน-นอกระบบการศึกษา' ปัญหา ยิงนำห่วงช่วงโควิด-19. สืบค้นจาก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย: <https://tdri.or.th/2563/08/neet-population-in-thailand/>

อดิศร จันทรสุษ และคณะ. (2563). รายงานการศึกษารูปแบบการสนับสนุน LGBTI+ และ 4P. ปทุมธานี: คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ และอันวาร์ กอมะ. (2562). ความสัมพันธ์ที่เปราะบางระหว่างชาวพุทธและมุสลิมในสังคมไทย. *Journal of Islamic Studies*, 14-26.

7. ภาคผนวก

7.1 คะแนน BRAVE-14 วิเคราะห์แบบค่าเฉลี่ย (mean score)

เพศ		วิถีวัฒนธรรม	สายสัมพันธ์ ข้ามชุมชน	ความเชื่อมั่น ในหน่วยงาน ของรัฐและเจ้า หน้าที่รัฐ	พฤติกรรมใน การปฏิเสธ ความรุนแรง	การปฏิเสธ ความเชื่อที่ สนับสนุนการ ใช้ความรุนแรง	คะแนนรวม
ผู้ชาย	ค่าเฉลี่ย	10.57	9.26	8.74	7.42	12.14	48.12
	จำนวน	904	904	904	904	904	904
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.277	1.997	2.503	1.835	2.336	6.382
ผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	10.83	9.38	9.04	7.47	12.71	49.43
	จำนวน	1704	1704	1704	1704	1704	1704
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.150	1.999	2.505	1.822	2.244	5.709
เพศ ทางเลือก	ค่าเฉลี่ย	9.80	10.00	7.20	8.27	12.59	47.85
	จำนวน	41	41	41	41	41	41
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.337	2.569	2.272	1.775	1.923	4.564
คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	10.73	9.35	8.91	7.46	12.51	48.96
	จำนวน	2649	2649	2649	2649	2649	2649
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.203	2.010	2.513	1.828	2.287	5.964

หมายเหตุ: คะแนนเฉลี่ยที่ระบุในตารางนี้ไม่ได้ปรากฏในรายงาน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยได้เพิ่มข้อมูลนี้เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจได้ศึกษา

7.2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์

วิถีวัฒนธรรม

คำถามข้อที่ (1) สำหรับตัวฉันแล้ว การรักษาวินัยทางวัฒนธรรมเอาไว้เป็นเรื่องสำคัญ

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	69	2.6
ไม่เห็นด้วย	114	4.3
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	598	22.6
เห็นด้วย	1,216	45.9
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	652	24.6

คำถามข้อที่ (3) ฉันคุ้นกับวิถีวัฒนธรรม แนวปฏิบัติ และค่านิยมที่ฉันมี

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	80	3.0
ไม่เห็นด้วย	176	6.6
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	813	30.7
เห็นด้วย	1,249	47.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	331	12.5

คำถามข้อที่ (5) ฉันใช้อัตลักษณ์และตัวตนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	155	5.9
ไม่เห็นด้วย	319	12.0
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	1,045	39.4
เห็นด้วย	902	34.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	228	8.6

สายสัมพันธ์ข้ามชุมชน

คำถามข้อที่ (7) โดยทั่วไป ฉันคิดว่าคนเราน่าไว้วางใจ ไม่ว่าจะเขาจะมาจากที่ไหนก็ตาม

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	427	16.1
ไม่เห็นด้วย	914	34.5
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	768	29.0
เห็นด้วย	434	16.4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	106	4.0

คำถามข้อที่ (10) ฉันรู้สึกว่า ตัวเองได้รับการสนับสนุนจากคนจากที่อื่น

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	179	6.8
ไม่เห็นด้วย	402	15.2
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	1,193	45.0
เห็นด้วย	727	27.4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	148	5.6

คำถามข้อที่ (11) ฉันพูดคุยเป็นประจำกับคนที่มาจากศาสนา/วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	73	2.8
ไม่เห็นด้วย	194	7.3
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	721	27.2
เห็นด้วย	1,199	45.3
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	462	17.4

ความเชื่อมั่นในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

คำถามข้อที่ (6) ฉันมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	435	16.4
ไม่เห็นด้วย	537	20.3
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	984	37.1
เห็นด้วย	590	22.3
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	103	3.9

คำถามข้อที่ (13) ฉันรู้สึกมั่นใจในเวลาที่ต้องติดต่อธุรกิจกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	183	6.9
ไม่เห็นด้วย	441	16.6
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	1,047	39.5
เห็นด้วย	759	28.7
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	219	8.3

คำถามข้อที่ (14) ฉันรู้สึกว่าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐรับฟังฉันดีเวลาที่ต้องติดต่อธุรกิจกับเขา

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	231	8.7
ไม่เห็นด้วย	471	17.8
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	1,149	43.4
เห็นด้วย	686	25.9
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	112	4.2

พฤติกรรมในการปฏิเสธความรุนแรง

คำถามข้อที่ (9) ฉันพร้อมที่จะพูดคุยอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเพื่อต่อต้านการใช้ความรุนแรงในชุมชน

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	141	5.3
ไม่เห็นด้วย	246	9.3
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	543	20.5
เห็นด้วย	1,186	44.8
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	533	20.1

คำถามข้อที่ (12) ฉันพร้อมจะคัดค้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่คนอื่น ๆ ในชุมชนทำ

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	146	5.5
ไม่เห็นด้วย	189	7.1
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	419	15.8
เห็นด้วย	1,162	43.9
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	733	27.7

การปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง²⁵

คำถามข้อที่ (2) การใช้ความรุนแรงช่วยให้ฉันได้รับการยอมรับจากคนอื่น

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1,751	66.1
ไม่เห็นด้วย	608	23.0
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	152	5.7
เห็นด้วย	93	3.5
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	45	1.7

คำถามข้อที่ (4) การใช้ความรุนแรงทำให้คนอื่นเห็นว่า ฉันแข็งแกร่งแค่ไหน

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1,620	61.2
ไม่เห็นด้วย	656	24.8
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	215	8.1
เห็นด้วย	112	4.2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	46	1.7

25 คะแนนกลุ่มการปฏิเสธความเชื่อที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง ซึ่งประกอบด้วยคำถามข้อ 2, 4 และ 8 จะต้องวิเคราะห์แบบตรงกันข้าม (reverse)

คำถามข้อที่ (8) ชุมชนของฉันยอมรับว่า วัยรุ่นอาจใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่างๆ

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	818	30.9
ไม่เห็นด้วย	763	28.8
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	447	16.9
เห็นด้วย	533	20.1
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	88	3.3

คำถามเพิ่มเติมความกังวลต่อสถานการณ์ที่จะนำไปสู่แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

คำถามข้อที่ (15) ฉันคิดว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	250	9.4
ไม่เห็นด้วย	525	19.8
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	664	25.1
เห็นด้วย	943	35.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	267	10.1

คำถามข้อที่ (16) หากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอ ฉันคิดว่าเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	227	8.6
ไม่เห็นด้วย	357	13.5
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	724	27.3
เห็นด้วย	1,012	38.2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	329	12.4

คำถามข้อที่ (17) ฉันคิดว่าความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในสังคมไทยที่ยังไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายหรือสันติวิธีอาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	160	6.0
ไม่เห็นด้วย	230	8.7
รู้สึกเฉย ๆ กับข้อความนี้	474	17.9
เห็นด้วย	1,101	41.6
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	684	25.8

7.3 แบบสอบถาม

แบบสอบถาม การสร้างความยืดหยุ่นทางสังคม (Social Cohesion) เพื่อรับมือต่อความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่ง (Violent Extremism)

โครงการสำรวจความเห็นสาธารณะในการสร้างความยืดหยุ่นทางสังคมเพื่อรับมือกับความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานประเมินและติดตาม “สันติภาพที่ยั่งยืน” ระดับภูมิภาคของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ผลการสำรวจจะใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำนโยบายและออกแบบโครงการเพื่อป้องกันและรับมือกับความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งต่อไป

ท่านสามารถตอบคำถามจากประสบการณ์และความเห็นของท่านตามความเป็นจริง แบบสอบถามนี้ไม่มีการบังคับตัวบุคคล และไม่มีคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์บุคคล ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีการเผยแพร่ต่อบุคคลภายนอก การตอบแบบสอบถามเป็นไปด้วยความสมัครใจ และท่านสามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลา หากท่านมีคำถามหรือข้อเสนอแนะประการใด กรุณาติดต่อ ภัทรภร ภูทอง ได้ที่ patporn.phoothong@undp.org

หมายเหตุ

ความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่ง หมายถึง ความเชื่อหรือการกระทำซึ่งสนับสนุน ยอมรับ หรือต้องการที่จะใช้ความรุนแรงโดยมีเจตนาทางอุดมการณ์ที่จะบรรลุเป้าหมายทางอุดมการณ์ ศาสนา และการเมืองด้วยวิธีสุดโต่ง โดยมองว่า ศัตรูคือเป้าหมายของความเกลียดชังและความรุนแรง (UNODC)

ความยืดหยุ่นทางสังคม หมายถึง ระดับความไว้วางใจต่อรัฐบาล ระบบและกลไกในสังคม และเจตนารมณ์ที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนและเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน (UNDP)

ข้อมูลทั่วไป

1. อายุ (.....ปี)

2. เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง
- 3) อื่น ๆ (ระบุ).....

3. ประเภทความพิการ

- 1) ไม่ใช่ผู้พิการ
- 2) เป็นผู้พิการ (ระบุประเภท)
 - 2.1) ทางการเห็น
 - 2.2) ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
 - 2.3) ทางการเคลื่อนไหวทางร่างกาย
 - 2.4) อื่น ๆ ระบุ

4. สัญชาติ

- 1) ไม่มีสัญชาติ
- 2) สัญชาติไทย
- 3) สัญชาติอื่น (ระบุ)

5. กลุ่มชาติพันธุ์

- 1) ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์
- 2) กะเหรี่ยง
- 3) ม้ง
- 4) ลahu
- 5) อาข่า
- 6) เย้า
- 7) ไทยใหญ่
- 8) ชาวเล
- 9) อื่น ๆ (ระบุ)

6. จังหวัดภูมิลำเนา (จังหวัดบ้านเกิด)

1) กรุงเทพฯ	2) กระบี่	3) กาญจนบุรี	4) กากีสินธุ์
5) กำแพงเพชร	6) ขอนแก่น	7) จันทบุรี	8) ฉะเชิงเทรา
9) ชลบุรี	10) ชัยนาท	11) ชัยภูมิ	12) ชุมพร
13) เชียงราย	14) เชียงใหม่	15) ตรัง	16) ตราด
17) ตาก	18) นครนายก	19) นครปฐม	20) นครพนม
21) นครราชสีมา	22) นครศรีธรรมราช	23) นครสวรรค์	24) นนทบุรี
25) นราธิวาส	26) น่าน	27) บึงกาฬ	28) บุรีรัมย์
29) ปทุมธานี	30) ประจวบคีรีขันธ์	31) ปราจีนบุรี	32) ปัตตานี
33) พระนครศรีอยุธยา	34) พังงา	35) พัทลุง	36) พิจิตร
37) พิษณุโลก	38) เพชรบุรี	39) เพชรบูรณ์	40)แพร่
41) พะเยา	42) ภูเก็ต	43) มหาสารคาม	44) มุกดาหาร
45) แม่ฮ่องสอน	46) ยะลา	47) ยโสธร	48) ร้อยเอ็ด
49) ระนอง	50) ระยอง	51) ราชบุรี	52) ลพบุรี

53) ลำปาง	54) ลำพูน	55) เลย	56) ศรีสะเกษ
57) สกลนคร	58) สงขลา	59) สตูล	60) สมุทรปราการ
61) สมุทรสงคราม	62) สมุทรสาคร	63) สระแก้ว	64) สระบุรี
65) สิงห์บุรี	66) สุโขทัย	67) สุพรรณบุรี	68) สุราษฎร์ธานี
69) สุรินทร์	70) หนองคาย	71) หนองบัวลำภู	72) อ่างทอง
73) อุตรธานี	74) อุทัยธานี	75) อุตรดิตถ์	76) อุบลราชธานี
77) อำนาจเจริญ			

7. จังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

1) กรุงเทพฯ	2) กระบี่	3) กาญจนบุรี	4) กากีสินธุ์
5) กำแพงเพชร	6) ขอนแก่น	7) จันทบุรี	8) ฉะเชิงเทรา
9) ชลบุรี	10) ชัยนาท	11) ชัยภูมิ	12) ชุมพร
13) เชียงราย	14) เชียงใหม่	15) ตรัง	16) ตราด
17) ตาก	18) นครนายก	19) นครปฐม	20) นครพนม
21) นครราชสีมา	22) นครศรีธรรมราช	23) นครสวรรค์	24) นนทบุรี
25) นราธิวาส	26) น่าน	27) บึงกาฬ	28) บุรีรัมย์
29) ปทุมธานี	30) ประจวบคีรีขันธ์	31) ปราจีนบุรี	32) ปัตตานี
33) พระนครศรีอยุธยา	34) พังงา	35) พัทลุง	36) พิจิตร
37) พิษณุโลก	38) เพชรบุรี	39) เพชรบูรณ์	40) เพชร
41) พะเยา	42) ภูเก็ต	43) มหาสารคาม	44) มุกดาหาร
45) แม่ฮ่องสอน	46) ยะลา	47) ยโสธร	48) ร้อยเอ็ด
49) ระนอง	50) ระยอง	51) ราชบุรี	52) ลพบุรี
53) ลำปาง	54) ลำพูน	55) เลย	56) ศรีสะเกษ
57) สกลนคร	58) สงขลา	59) สตูล	60) สมุทรปราการ
61) สมุทรสงคราม	62) สมุทรสาคร	63) สระแก้ว	64) สระบุรี
65) สิงห์บุรี	66) สุโขทัย	67) สุพรรณบุรี	68) สุราษฎร์ธานี
69) สุรินทร์	70) หนองคาย	71) หนองบัวลำภู	72) อ่างทอง
73) อุตรธานี	74) อุทัยธานี	75) อุตรดิตถ์	76) อุบลราชธานี
77) อำนาจเจริญ			

8. พื้นที่พักอาศัย

- 1) ในเขตเทศบาล
- 2) นอกเขตเทศบาล
- 3) เขตการปกครองพิเศษ (ได้แก่ พัทยา กรุงเทพมหานคร)
- 5) เขตวัฒนธรรมพิเศษ
- 6) พื้นที่เขตป่าชุมชน
- 7) พื้นที่ที่มีปัญหาหรือไม่มีเอกสารสิทธิ โปรดระบุพื้นที่และปัญหา.....

9. การศึกษา

- 1) ไม่ได้เข้าเรียน / ต่ำกว่าประถมศึกษา
- 2) ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า
- 3) การศึกษาทางเลือกจากสถาบันศาสนา (เช่น มัสยิด วัด เป็นต้น)
- 4) มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
- 5) ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม
- 6) ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- 7) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- 8) ปริญญาตรี
- 9) ปริญญาโท
- 10) สูงกว่าปริญญาโท

10. อาชีพ

- 1) นักเรียน/นักศึกษา
- 2) ข้าราชการ/ลูกจ้างกระทรวงต่าง ๆ
- 3) พนักงาน/ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจทั้งส่วนกลางและภูมิภาค
- 4) เจ้าหน้าที่ทหาร/เจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 5) พนักงานบริษัท
- 6) เจ้าหน้าที่องค์การภาคประชาสังคม
- 7) ครู นักวิจัย นักวิชาการ
- 8) เจ้าของสถานประกอบการ/ธุรกิจ

- 9) นักกฎหมาย
- 10) ชาวนา
- 11) ชาวไร่
- 12) ชาวสวน
- 13) เลี้ยงสัตว์
- 14) ประมง
- 15) สื่อมวลชน
- 16) นักบวช/ พระสงฆ์
- 17) พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม/แรงงานในอุตสาหกรรม
- 18) แรงงานนอกระบบ/ อาชีพอิสระ
- 19) ค้าขายทั่วไป
- 20) รับจ้างทั่วไป
- 21) แม่บ้าน
- 22) ว่างงาน
- 23) อาชีพอื่นๆ ระบุ.....

11. ศาสนา/ความเชื่อ

- 1) ความเชื่อดั้งเดิม เช่น นับถือบรรพบุรุษ
- 2) พุทธ
- 3) อิสลาม
- 4) ฮินดู
- 5) ซิกข์
- 6) คริสต์
- 7) นับถือมากกว่าหนึ่งศาสนา
- 8) ไม่นับถือศาสนา
- 9) ศาสนาและความเชื่ออื่นๆ ระบุ.....

12. ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 1) หนังสือพิมพ์
- 2) สถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์/ บริษัทเอกชน
- 3) วิทยุชุมชน
- 4) รายการเสียงตามสาย/ การประกาศข่าวของหมู่บ้าน
- 5) โทรทัศน์
- 6) สำนักข่าวต่างประเทศ
- 7) เฟซบุ๊กเฟซบุ๊ก (Facebook)
- 8) อินสตาแกรม (Instagram)
- 9) ทวิตเตอร์ (Twitter)
- 10) วอทส์แอป (Whatsapp)
- 11) เทเลแกรม (Telegram)
- 12) ไลน์ (LINE Application)
- 13) ตี๊กตอก (TikTok)
- 14) ยูทูบ (YouTube)
- 15) สื่อหรือสำนักข่าวออนไลน์
- 16) อื่น ๆ ระบุ

13. ท่านเคยได้อ่าน ได้ยิน ได้เห็น หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับ “ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง” (hate speech) หรือไม่

- 13.1) ไม่เคย
- 13.2) เคย ระบุ

14. ท่านเคยได้ยินคำว่า “ความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่ง” (Violent Extremism) มาบ้างหรือไม่

- 1) ไม่เคย
- 2) เคยได้ยิน ระบุ.....

แบบสอบถาม

15. คำกล่าวต่อไปนี้สะท้อนตัวตนของคุณมากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงที่สุด

No	ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	รู้สึกเฉยๆ กับข้อความนี้	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
15.1	สำหรับตัวฉันแล้ว การรักษาวิถีทางวัฒนธรรมเอาไว้เป็นเรื่องสำคัญ	1	2	3	4	5
15.2	การใช้ความรุนแรงช่วยให้ฉันได้รับการยอมรับจากคนอื่น	1	2	3	4	5
15.3	ฉันคุ้นกับวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ แนวปฏิบัติ และค่านิยมที่ฉันมี	1	2	3	4	5
15.4	การใช้ความรุนแรงทำให้คนอื่นเห็นว่า ฉันแข็งแกร่งแค่ไหน	1	2	3	4	5
15.5	ฉันใช้อัตลักษณ์และตัวตนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต	1	2	3	4	5
15.6	ฉันมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย	1	2	3	4	5
15.7	โดยทั่วไป ฉันคิดว่าคนเราน่าไว้วางใจ ไม่ว่าจะมาจากที่ไหนก็ตาม	1	2	3	4	5
15.8	ชุมชนของฉันยอมรับว่าวัยรุ่นอาจใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่างๆ	1	2	3	4	5
15.9	ฉันพร้อมที่จะพูดอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเพื่อต่อต้านการใช้ความรุนแรงในชุมชน	1	2	3	4	5
15.10	ฉันรู้สึกว่าตัวเองได้รับการสนับสนุนจากคนจากที่อื่น	1	2	3	4	5
15.11	ฉันพูดคุยเป็นประจำกับคนที่มาจากศาสนา/วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย	1	2	3	4	5
15.12	ฉันพร้อมจะคัดค้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่คนอื่นทำในชุมชน	1	2	3	4	5
15.13	ฉันรู้สึกมั่นใจเวลาที่ต้องติดต่อธุระกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐ	1	2	3	4	5
15.14	ฉันรู้สึกว่าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐรับฟังฉันดีเวลาที่ต้องติดต่อธุระกับเขา	1	2	3	4	5
15.15	ฉันคิดว่า วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างเป็นปัจจัยหรือข้ออ้างให้คนใช้ความรุนแรง	1	2	3	4	5
15.16	หากมีปัจจัยกระตุ้นเพียงพอ ฉันคิดว่าเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงสุดโต่งในสังคมไทย	1	2	3	4	5
15.17	ฉันคิดว่า ความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งในสังคมไทยที่ยังไม่สามารถแก้ไขด้วยกฎหมายหรือสันติวิธีอาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้	1	2	3	4	5

16. คุณสังเกตเห็น หรือได้ยิน หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งในประเทศไทยหรือไม่?

16.1 ไม่เคย

16.2 ไม่แน่ใจ

16.2 เคย (ระบุ)

17. กรุณายกตัวอย่างปัญหาความไม่เป็นธรรม หรือความขัดแย้งในสังคมไทยที่อาจนำไปสู่ความเชื่อและการใช้ความรุนแรงได้

.....
.....

18. คุณมีข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและรับมือกับความรุนแรงจากอุดมการณ์สุดโต่งอย่างไรบ้าง?

.....
.....

19. คุณได้รับแบบสอบถามจากช่องทางใด?

19.1 จากเพื่อน / คนรู้จัก

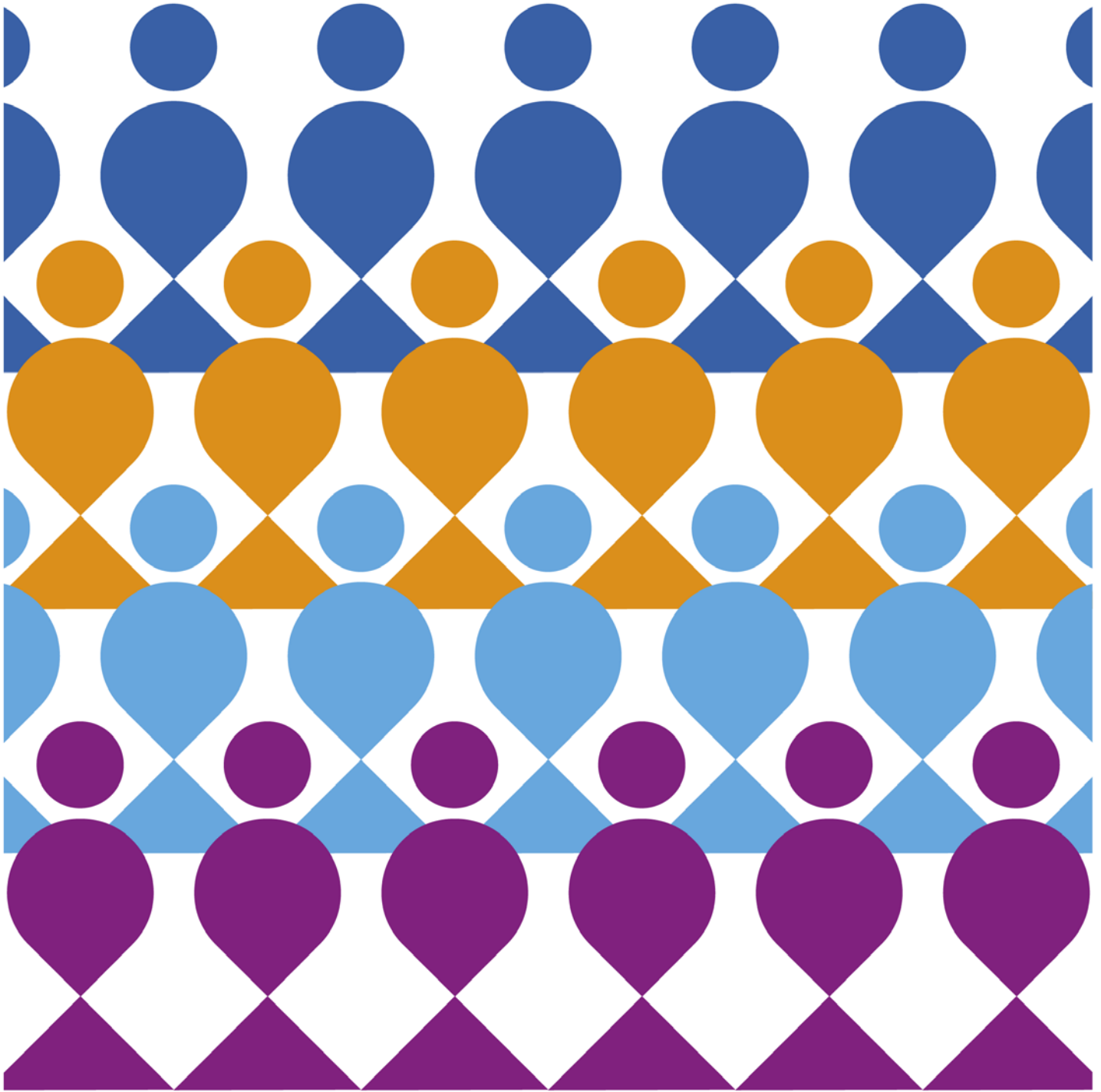
19.2 จากครู อาจารย์ หรือสถาบันการศึกษา

19.3 จากโครงการ องค์กร หน่วยงาน เครือข่าย

19.4 จากแหล่งอื่นๆ (กรุณาระบุ).....

.....

โครงการสำรวจความคิดเห็นสาธารณะต่อความยืดหยุ่นทางสังคม
และการเสริมสร้างความสามารถในการยับยั้งและฟื้นคืนจากแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
อาคารสหประชาชาติ ชั้น 14
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10200
โทร 02 304 9191
Email: undp.thailand@undp.org
Twitter: @UNDPThailand
Website: www.th.undp.org

Co-funded by
the European Union

